

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra sociologie a andragogiky

**SOCIALIZACE A VÝCHOVA DĚTÍ V MIKROREGIONU
HLUČÍNSKO**
**SOCIALIZATION AND UPBRINGING OF CHILDREN IN
MICROREGION HLUČÍNSKO**
Bakalářská diplomová práce

Jana Matoušková

Vedoucí bakalářské diplomové práce: PhDr. Helena Kubátová, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne 11. března 2013

Obsah

Úvod	4
1 Rodina.....	5
1.1 Definice a vymezení rodiny	5
1.2 Funkce rodiny	6
1.2.1 Biologicko-reprodukční funkce rodiny	7
1.2.2 Sociálně-ekonomická funkce rodiny.....	7
1.2.3 Socializačně-výchovná funkce rodiny	8
1.3 Povaha změn rodiny.....	9
1.4 Současná rodina a její problémy	12
2 Socializace a výchova	13
2.1 Vymezení pojmů.....	14
2.2 Socializace	14
2.2.1 Teorie socializace.....	15
2.2.2 Druhy socializace.....	16
2.2.3 Funkce socializace	17
2.3 Výchova	18
2.3.1 Společnost a výchova.....	19
2.3.2 Výchova v současné době.....	20
3 Hlučínsko	22
3.1 Historie Hlučínska	23
3.2 Mentalita obyvatel Hlučínska	26
4 Metodika vedení rozhovorů	27
4.1 Respondenti	28
4.2 Rozhovory.....	31
5 Analýza obsahu rozhovorů	32
5.1 Výchova na Hlučínsku z pohledu Hlučičanů.....	33
5.2 Náboženství a jeho vliv na výchovu	36
5.3 Rodinná soudržnost Hlučínských obyvatel.....	38
5.4 Současná situace na Hlučínsku očima jeho obyvatel.....	40
Závěr	43
Anotace	44
Seznam použité literatury	46
Přílohy.....	48

Úvod

„Země je moje vlast a lidstvo je moje rodina.“

Kahlil Gibran

Cílem mojí bakalářské práce je ukázat specifičnost Hlučínského mikroregionu, především v oblastech socializace a výchovy dětí. Hlavním předpokladem je velmi specifický historický vývoj tohoto regionu, daný především historickými událostmi, které měly vliv na kulturu i mentalitu místních obyvatel. Už od 18. století bylo Hlučínsko, bez ohledu na osudy jeho obyvatel, postupně přiřazováno k Prusku, později k Německu, až se nakonec stalo součástí Československa. Křivdy, které byly páchany na lidech, žijících na Hlučínsku, se odrazily ve všech aspektech jejich života, což je patrné ještě v současné době.

V první části mé práce se věnuji teoretickým pojmům rodina, socializace a výchova. Jejich vymezení je velmi důležité, abych dokázala, jak je při vyvíjení osobnosti člověka nejen vliv rodiny a jeho výchovy, ale i okolí, ve kterém vyrůstá a lidí, se kterými se stýká. Na Hlučínsku se tak díky tomu mohla předávat sociální identita jeho obyvatel z generace na generaci.

Zdrojem dat pro mou práci byly především rozhovory s obyvateli Hlučínska. Jednalo se o volné rozhovory, proto respondenti hovořili nejen o tématu, které bylo stěžejní pro mou práci, ale obecně o svém životě na Hlučínsku. Vzhledem k tomu, že moje bakalářská práce pojednává o rodině, výchově a socializaci dětí, byly pro mě velmi přínosné všechny informace, které mi mohli respondenti poskytnout, protože mi pomohly udělat si celkový obrázek o rodinném životě Hlučínských obyvatel. Z toho důvodu se v analýze obsahu rozhovorů věnuji nejenom tématům, na která je má práce zaměřená, ale také těm, které s ní podle mého soudu, byť jen okrajově, souvisí.

1 Rodina

1.1 Definice a vymezení rodiny

Ve své práci se budu zabývat socializací a výchovou dětí v oblasti Hlučínska, proto je potřeba se nejprve zaměřit na vymezení základních pojmů. Prvním pojmem, který se k této problematice vztahuje, je pojem rodina. Existuje mnoho definic a vymezení rodiny, a to nejen proto, že je v každé společnosti a kultuře rodina chápána mnohdy odlišným způsobem, ale také proto, že se rodina v průběhu let vyvíjela a stále vyvíjí. V tom nejširším vymezení můžeme rodinu definovat jako „institucionální zajištění lidské reprodukce, legitimní v dané společnosti“ (Možný 2002, s. 99). Každý z nás potřebuje nějakým způsobem institucionálně pokrýt nejen reprodukci fyzickou, ale také reprodukci sociální způsobilosti, k čemuž nám pomáhá právě rodina (Možný 2002, s. 99).

Pokud nahlédneme do sociologického slovníku, najdeme, že sociolog Jandourek rodinu definuje jako formu dlouhodobého soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti, jejíž funkce jsou reprodukce lidského rodu a výchova potomstva (Jandourek 2001, s. 206) Samozřejmě existuje mnoho dalších definic rodiny, obecně je ale za základ rodiny ve všech společnostech považován dynamický pár - muž a žena (tj. určitá forma manželství nebo partnerství). Rodinu tedy můžeme postavit na partnerství osob opačného pohlaví, které mají trvalejší ráz a na příbuzenství (Kraus, Poláčková 2001, s. 78).

Je zřejmé, že stejně, jak se liší definice rodiny u jednotlivých autorů, stejně tak se liší chápání a představa rodiny u každého z nás. Podle Matouška ale má většina z nás sklon představovat si rodinu jako tzv. úplnou nukleární rodinu. To znamená otce, matku a jejich děti. A stejně tak si většina lidí myslí, že takhle vypadá většina rodin, ale opak je pravdou. „Odhaduje se, že v naší populaci tvoří úplné nukleární rodiny třetinu rodin a pouze pětinu všech domácností. Zbytek, čili většinu, tvoří lidé žijící sami nebo jen s dítětem bez partnera, nebo příslušníci tří či čtyř generací

v různých - z hlediska nukleární rodiny nekompletních – konstelacích“ (Matoušek 2003, s. 84).

Bez ohledu na to, co si pod pojmem rodiny představujeme, je jasné, že je rodina pro každého z nás velmi důležitá. Každý člověk totiž žije v určitých společenských vazbách. Ovšem nejhlubší vazby nám nabízí především rodina, ve které jsme vyrůstali nebo ve které žijeme. Velký vliv hraje především to, že působení rodiny je od samého začátku zabarveno citově, což vytváří opět zvláštní atmosféru (Vančurová – Fragnerová 1966, s. 10–11).

1.2 Funkce rodiny

Ať už tedy definujeme rodinu jakkoli, nemůžeme opomenout její funkce. Rodina, ve které jsme vyrůstali nebo ve které žijeme, bezpochyby ovlivnila a ovlivňuje náš další život. Pro každého z nás je rodina, alespoň zpočátku, tou nejdůležitější sociální skupinou. „Rodina zůstává privilegovaným místem lásky, ochrany a výchovy“ (Trélaun 2005, s. 10). Rodina jednotlivci umožňuje, aby v ní nalézal oporu, ztotožňoval se s ní, zároveň mu dává svobodu k tomu, aby si budoval a zachovával svou osobní odlišnost. Život v rodině se pohybuje mezi pólem sdílení a pólem osobního soukromí (Matoušek 2003, s. 83).

„Jedním z nejsilnějších motivů v dětském životě je touha být přijat, patřit někomu a dosáti určitého stupně uznání mezi svými bližními“ (Vančurová – Fragnerová 1960, s. 124). Proto je jasné, že snad nejvíce tedy rodina ovlivňuje dítě (nebo děti), které v ní vyrůstá. Rodina dává dítěti zpravidla první životní zkušenosti a velmi často se potvrzuje, že to, co je na začátku, bývá nejvýznamnější. I základ naší lidské osobnosti je položen již v útlém dětství a hlavním terénem pro vývoj osobnosti je opět rodina. Sociální chování v dospělosti se rodí z návyků v dětství (Vančurová – Fragnerová 1966, s. 11–17). Všechno, co se v rodině odehrává, má tedy velký vliv na děti, které v této rodině žijí. „Děti v rodině jsou spoluobčany tohoto miniaturního světa, v němž jeden od druhého získává zkušenosti o lidském soužití“ (Vančurová – Fragnerová 1966, s. 35).

Rodina tak ve svém souhrnu zajišťuje mnoho činností – zabezpečuje své členy hmotně, pečuje o zdraví, výživu a kulturní návyky svých členů, vytváří specifické socializační a výchovné prostředí pro děti, předává jim kulturní dědictví, vštěpuje jim morální postoje, ovlivňuje je, usměrňuje, chrání i podporuje. Rodina tak současně plní i určité role ve vztahu ke společnosti – především reprodukce obyvatelstva, a to jak biologická, tak kulturní (Kraus, Poláčková 2001, s. 79). „A právě v rodině, v této jednotce vzájemně se ovlivňujících lidí, se učí dítě žít, v ní dostává jeho osobnost tvar, v ní jsou jeho rysy po léta utvářeny a rozvíjeny“ (Vančurová – Fragnerová 1966, s. 11).

Samozřejmě, že stejně, jako se mění různé formy rodiny, mění se i funkce, které rodina zastává a plní. Podle Krause a Poláčkové je to proto, že se rodina pohybuje v určitém společenském prostoru, nezůstávají její funkce v průběhu dějinného vývoje strnulé a neměnné. Jejich obsah se proměňuje, některé funkce ztrácejí svůj původní význam, přetvářejí se, mizí, zužují se nebo se naopak rozšiřují (Kraus, Poláčková 2001, s. 79). De Singly píše, že podle Émila Durkheima závisí fungování rodiny (stejně jako její formy) na morfologii společnosti (De Singly 1999, s. 14). Obecně ale mezi funkce rodiny můžeme zařadit funkci biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou a socializačně-výchovnou.

1.2.1 Biologicko-reprodukční funkce rodiny

Biologicko-reprodukční funkce rodiny má význam jak pro společnost jako celek, tak také pro jedince, kteří rodinu tvoří. Je důležitá především proto, že má-li společnost zabezpečit perspektivy svého rozvoje, potřebuje stabilní reprodukční základnu (Kraus, Poláčková 2001, s. 79–80).

1.2.2 Sociálně-ekonomická funkce rodiny

Tato rodinná funkce obsahuje opět řadu aspektů. Rodina je chápána jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Členové rodiny se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry v rámci výkonu určitého povolání, a taktéž se rodina jako celek stává významným spotřebitelem, na němž je současný trh naprosto závislý. V rámci rodinného

systému se navíc realizuje celá řada rozhodnutí týkající se využití materiálních a finančních prostředků, investic a výdajů. Přerozdělování v rámci rodiny tak má významný sociální charakter. Rodina se zde chová jako autonomní systém s výraznými prvky solidarity (Kraus, Poláčková 2001, s. 79–80).

1.2.3 Socializačně-výchovná funkce rodiny

I když je jasné, že všechny funkce rodiny jsou vzájemně velmi úzce provázané a ovlivňují jedna druhou, pro nás bude důležitá především funkce socializačně výchovná. Protože „označujeme-li člověka za sociální bytost, máme tím na mysli především to, že jeho nejcharakterističtější vlastnosti vznikají až v důsledku jeho začleňování do kultury určitého lidského společenství, do mezilidských vztahů a společenských činností“ (Helus 1973, s. 9). Člověk se jako první začleňuje do rodiny, ve které vyrůstá, proto hraje rodina v socializaci dítěte velice důležitou roli a z hlediska průběhu socializačního procesu má zásadní význam, do jaké míry se daří rodině vypořádat se s funkcemi, které má plnit (Kraus, Poláčková 2001, s. 79).

V každém případě můžeme říct, že ústřední úlohou socializačního procesu stále zůstává příprava dětí na vstup do praktického života. Dítě od narození a po celou dobu života v rodině přijímá velmi široké spektrum různých informací a zpracovává je v souladu se svými přirozenými vlohami, biologickými a psychickými potřebami, se svými zkušenostmi, ale i s hodnotovými orientacemi a vzory, kterými jsou pro dítě především rodiče a starší sourozenci. Dítě v socializačním procesu tedy v žádném případě nezůstává jen pasivním článkem, ale uplatňuje také svou vůli, své zájmy, přání a orientace. Proces socializace se tedy realizuje vždy jako činnost osobního působení členů rodiny navzájem, včetně kladných a záporných vlivů a vzorů. V jeho obsahu se odráží společenské vztahy - ekonomické, politické, sociální, národnostní a jiné (Kraus, Poláčková 2001, s. 80).

1.3 Povaha změn rodiny

Jak už bylo řečeno, rodina nezůstává od své prvotní formy až do současné doby stejná a neměnná. „Rodina se v průběhu dějin vyvíjela a s ní se měnilo i postavení jejích jednotlivých členů“ (Kraus, Poláčková 2001, s. 78). Podle Jadwigy Šanderové jsou v současné době vzorce chování v rodině vystaveny výraznému vlivu transferu majetku, peněz, růstu bohatství na jedné straně a propadu v životní úrovni na straně druhé. Řada rodin se tak musí adaptovat na nové podmínky. Mění se jejich strategie a stereotypy, včetně proměn rolí mužů a žen. (Šanderová 2000, s. 13). Kritika rodiny prokázala, že instituce, která byla považována za snad nejstabilnější výtvar naší civilizace, se nejméně od konce první světové války podstatně změnila a dále se mění. A že se mění nikoli okrajově, ale ve svých nejzákladnějších charakteristikách. Tyto změny mají víceméně hluboké kořeny, ale právě v druhé polovině dvacátého století se zviditelnily (Možný 2006, s. 21). Tabulka v knize *Rodina a společnost* (Možný, 2006) nám ukazuje, jak některé změny nutně vyvolávají další, a po rodině moderní, která nahradila rodinu tradiční, přichází rodina postmoderní (Možný 2006, s. 23)

Tabulka č. 1: Základní charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny

	TRADIČNÍ RODINA	MODERNÍ RODINA	POSTMODER NÍ RODINA
STRUKTURA	široká, vícegenerační	nukleární, manželská	variabilní, individualizova ná
ZÁKLADNÍ KAPITÁL	ekonomický	ekonomický, sociální, kulturní	sociální, kulturní
LEGITIMIZACE	sex, děti	děti	nelegitimizuje
ROLE	komplementární , hierarchizované	segregované, komplementární	individualizova né
FUNKCE	univerzální	pečovatelské, citové	citové
AUTORITA	otec	otec – matka, funkčně segregované	individualizova ná, slabá
REPREZENTACE DISKURZU	náboženský, církvní	občanský	masmediální
MEZIGENERAČN Í PŘENOS	patrilinéární, autoritativní	demokratický, smíšený	slabý

Zdroj: Možný 2006, s. 23

Tyto změny, které rodinu zasáhly, se samozřejmě projevují i ve změnách v postavení otce, matky, tedy rodičů obecně. Sociolog Ivo Možný v knize uvádí, že postavení rodičů v socializaci dítěte je v současné době zatlačováno do pozadí vlivem vrstevnické skupiny, jejíž hodnoty jsou stále více určovány vlivem hromadných sdělovacích prostředků. Právě tyto základní sociální role totiž prošly a dále procházejí hlubokou a historicky jedinečnou vnitřní přestavbou, což změnilo povahu rodiny i v tom, čím rodina přes všechno vnější zdání stále pro člověka je. Totiž nejvýznamnější ekonomickou institucí (Možný 2006, s. 19). Proměny rodiny tak výrazně

zasahují do sociální role rodičů, protože proces demokratizace uvnitř rodiny umožnil ztrátu dřívějšího výsadního mocenského postavení muže v rodině, tím pádem žena získala práva, která dříve náležela jen muži (Kraus, Poláčková 2001, s. 81).

V současné rodině se setkáváme s odlišným typem výchovy, než tomu bylo dříve, což bezpochyby ovlivnilo celkové fungování a povahu rodiny. V knize *Člověk, prostředí, výchova* je vyjmenována celá řada důležitých momentů a skutečností, které poznamenaly tvář současné rodiny:

1. Množství funkcí rodiny převzaly jiné sociální instituce
2. Oblast základní rodiny ztrácí svoji ritualizovanou podobu
3. Snižuje se stabilita rodiny
4. Mění se celková struktura rodiny
5. Rozvoj zaznamenává antikoncepce a plánované rodičovství
6. Prodlužuje se délka života a tím i trvání rodiny po odchodu dětí
7. K proměnám dochází v organizaci rodinného cyklu
8. Zvyšují se nároky na čas rodičů strávený v pracovním procesu
9. Přibývá dvoukariérových manželství (Kraus, Poláčková 2001, s. 83–84).

Všechny tyto aspekty tedy ovlivnily nejen postavení rodičů, ale především proces socializace dítěte v rodině. Problém podílu otce a matky na socializačním procesu dítěte se v současnosti komplikuje ještě více tehdy, když se oba rodiče snaží realizovat především ve své profesi. S rostoucí vzdělaností, kvalifikovaností žen přibývá tzv. dvoukariérových manželství, což samozřejmě bezesporu zasahuje do rodinného života. Pro každého jedince je totiž rodina významným opěrným bodem, v němž hledá bezpečí. Takovéto zázemí je pak základem dalších sociálních kontaktů jedince ve společnosti (Kraus, Poláčková 2001, s. 81–82).

„Přesto je stabilita v oblasti sociálně-psychologické tou základní jistotou, kterou může rodina jedinci a především dětem poskytnout. Citová funkce rodiny je tedy tou funkcí, kterou není schopna žádná jiná sociální instituce v uspokojivé míře naplnit“ (Kraus, Poláčková 2001, s. 83).

1.4 Současná rodina a její problémy

V dnešní době se setkáváme se spoustou názorů, že současná rodina se nachází v krizi. A krize rodiny zasahuje především do oblasti rodinných funkcí, což se projevuje tím, že stále méně rodin je schopno udržet v souladu své jednotlivé úkoly, poslání a realizovat je ve své každodennosti (Procházka 2012, s. 112).

Rodina, jak ji známe dnes, se tedy podstatně liší od rodiny, kterou jsme mohli vídat v minulosti. Blahoslav Kraus v knize *Základy sociální pedagogiky* (Kraus, 2008) uvádí několik procesů, které charakterizují současnou rodinu:

- Proměny současné rodiny zasáhly sociální role rodičů a demokratizace uvnitř rodiny způsobila, že muž ztratil dřívější výsadní postavení v rodině a žena získala práva, ale i povinnosti, které dříve patřily právě muži.
- Rodina se dostává do jisté izolovanosti a žije v jakémisi uzavření před vnější společností. Je to důsledek tendence odděleného života jednotlivých generací.
- Rodina se zmenšuje a zvyšuje se tak počet osob žijících v jednočlenných domácnostech a počet osamělých žen s dětmi, což vede k menší stabilitě rodin, které se stávají citlivějšími na nejrůznější vnitřní otřesy.
- Dalším znakem je dezintegrace rodiny, protože pomalu ubývá chvil, které rodina tráví pohromadě, aby si mohla sdělit své zážitky, ale i starosti a hledat tak cestu vzájemné spolupráce a pomoci.
- S problémem dezintegrace souvisí také přetížení rodiny, kdy jsou rodiče nadměrně zatíženi pracovními aktivitami, což zasahuje všechny členy rodiny, a především pak děti.
- Současná rodina je velmi nestabilní, protože Česká republika patří k zemím s nejvyšším výskytem rozvodů a boj o děti ovlivňuje jejich stabilitu na celý život.

- Posledním, ale rozhodně ne zanedbatelným procesem je sílící diferencovanost rodin podle socioekonomické úrovně, což se negativně projevuje v celém socializačním a výchovném procesu (Kraus 2008, s. 83–86).

Podle Heluse můžeme sledovat také několik znaků současné rodiny. Jsou to znaky, kterými se současná rodina odlišuje od té někdejší, která je v dnešní době spíše výjimkou. Mezi tyto znaky patří:

- Současná rodina je rodinou nukleární, která se skládá z několika málo lidí, kteří tvoří její jádro.
- Jádro rodiny tvoří manželská (popřípadě partnerská) dvojice, která je současně otcem a matkou svých dětí.
- Hovoříme o rodině dvougenerační (generace otce, matky a jejich dětí).
- Na rozdíl od rodiny tradiční je současná rodina intimně vztahová, což znamená, že funguje jako takový „soukromý prostor“.
- Posledním znakem současné rodiny je privátní individualizace, což znamená vymanění se z pout tradice, historicky předávaných zvyků a závazků. Znamená možnost volit, rozhodovat se a nést za své rozhodnutí zodpovědnost (Helus 2007, s. 137–139).

Pokud přihlédneme ke znakům a procesům, které současnou rodinu charakterizují, je jasné, že současná rodina je prostě a jednoduše jiná, než rodina tradiční, což se odrazilo především ve výchově dětí. Více se výchovnému procesu, který ovlivnily změny v rodině, budu věnovat v kapitole 2 *Socializace a výchova*.

2 Socializace a výchova

V předchozí kapitole jsem se věnovala funkcím rodiny, mezi které je zařazena také funkce socializačně výchovná, jakožto jedna z funkcí nejdůležitějších. Jak už bylo řečeno, i funkce, které rodina zastává (nebo by alespoň zastávat měla), prošly a dále procházejí určitým vývojem,

proto je jasné, že i socializace a výchova v rámci rodiny zaznamenala celou řadu změn. „Je zřejmé, že role rodiny v socializaci dítěte se neustále zmenšuje. De Singly tvrdí, že podle Talcotta Parsonse ztratila moderní rodina mnohé ze svých dřívějších funkcí, které převzaly jiné instituce“ (De Singly 1999, s. 20). Člověk přichází na svět jako biologický tvor a v procesu socializace se stává společenskou bytostí. Tento proces začíná osvojováním základních kulturních návyků, pokračuje osvojováním mluvené řeči a vpravováním se do role svého pohlaví, získáváním hodnotové orientace. Proces učení jedince se uskutečňuje ve stycích se sociálním okolím (Kraus, Poláčková 2001, s. 56). I když rodina postupem času, jak vyrůstáme, vliv pomalu ztrácí, bezesporu je (nebo by měla být) tím prvním sociálním okolím, se kterým přicházíme do styku, což na nás má obrovský vliv.

2.1 Vymezení pojmů

Pojem socializace a výchova spolu velmi úzce souvisí. Sociolog Jan Jandourek ve svém slovníku definuje pojem socializace jako „proces, kterým se jedinec začleňuje do sociální skupiny, přičemž si osvojuje normy ve skupině panující, její hodnoty, učí se sociálním rolím spojeným s určitými pozicemi a dalším dovednostem a schopnostem“ (Jandourek 2001, s. 220). Jednoduše řečeno je to celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se tak do společnosti. Výchovu zase popisujeme jako proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji (Mareš, Průcha, Walterová 1995, s. 202 a 257).

2.2 Socializace

Socializace je tedy celoživotní proces. Tento proces vzniká na základě sociálního učení (jako sociální učení označujeme takové učení, které se uskutečňuje v sociálních podmínkách a situacích), sociální komunikace a interakce (Procházka 2012, s. 90). Socializaci můžeme chápat také jako interakční proces, který se odehrává především v rodině, později ve skupině vrstevníků a přátel, ve škole, ale například i prostřednictvím

masmédií (Kraus, Poláčková 2001, s. 54). Díky tomuto procesu se tedy začleňujeme do společnosti. „V průběhu socializace se z jedince stává součástí společensko-kulturního systému. Individuálními, socializovanými osobnostmi svých členů je tento systém stále znovu aktualizován a předáván dalším generacím“ (Helus 1973, s. 37). Je tedy jasné, že rodina zde hraje velice důležitou roli.

Není to ale jenom okolí, které jedince formuje. Ten je totiž nejen socializován vnějšími faktory sociálního prostředí, které jej obklopuje, ale také socializuje sám sebe. V průběhu svého začleňování do mezilidských vztahů společensko-kulturního systému je vystaven velkému množství očekávání, tlaků a pobídek, že se bude v různých situacích chovat určitým způsobem. Tedy, že bude splňovat určitá kritéria a konvence. Jedinec se totiž postupem času začne sám zmocňovat norem, hodnot a přesvědčení svého sociálního prostředí. Potom tedy i on sám měří a organizuje společenskou vhodnost svých vlastností, projevů a výkonů (Helus 1973, s. 37). Marie Vágnerová v knize *Základy psychologie* píše, že „socializace je založena na celoživotním učení, vyplývajícím z kontaktu s lidskou společností. Výsledkem tohoto procesu je rozvoj specificky lidských vlastností a kompetencí. Tento proces probíhá v kontaktu s jednotlivými lidmi, sociálními skupinami i celou společností, v rámci určité socio-kulturní tradice“ (Vágnerová 2004, s. 273–274). Z toho tedy vyplývá, že proces socializace se nemůže uskutečňovat, pokud nepřicházíme do kontaktu s druhými lidmi. A protože jako první setkáváme se svými rodiči, případně sourozenci, je jejich vliv na náš proces socializace (stejně jako výchovy) značný.

2.2.1 Teorie socializace

Veškerá moderní bádání o socializaci dítěte se opírají o tři klasické přístupy – Freudovu koncepci, která je považována za základ psychologie, Piagetovu koncepci a koncepci Georgea Herberta Meada. Obecně ale všechny teorie socializace vycházejí z předpokladu, že charakter člověka je socializací v ontogenezi vytvářen nebo přinejmenším spoluvytvářen. Pro sociologii je

v každém případě nejpřínosnější Meadova koncepce. V jeho známém rozlišení mezi *Me* a *Self* je právě na rozdíl od *Me* naše *Self* celé produktem právě socializace. Mead tedy rozlišuje dvě fáze: vývojový stupeň, kdy je dítě schopno *hrát si na* (stadium *play*), a vyšší stupeň, kdy se tato schopnost rozvine už ve schopnost *zapojit se do hry* (stadium typu *game*). (Možný 2002, s. 141–142). A právě rodina hraje velice důležitou roli při přechodu ze stadia typu *play* ke stadiu *game*, protože je takovým prvotním činitelem procesu socializace, ve kterém jsme přijali hodnoty a normy společnosti.

2.2.2 Druhy socializace

Vzhledem k tomu, že socializaci považujeme za celoživotní proces, můžeme ji rozdělit do několika fází a tím získáme jednotlivé druhy socializace. Obecně tedy rozlišujeme socializaci primární, sekundární, v některých zdrojích se setkáme také se socializací terciární, neboli resocializací.

„Primární socializace se děje prostřednictvím těch nejbližších, jako jsou členové rodiny nebo přátelé“ (Jandourek 2009, s. 60). V průběhu primární socializace jsou dítěti zprostředkovány základní kulturní návyky, které bývají hluboce internalizovány a málokdy se stávají předmětem pochybností. „V této fázi se konstruuje bezprostřední svět individua, jehož pasivita je podpořena emocionálním vztahem vůči těm, kdo primární socializaci zprostředkují“ (Maříková, Petrusek, Vodáková 1996, s. 1012). Jako nositele primární socializace tedy můžeme označit především rodinu, která je současně mediátorem vlivu dané kultury. Cílem rodinné výchovy je tak uvést dítě do příslušného kulturního prostředí, naučit je orientaci v tomto prostředí. A škola jako další společenská instituce navazuje na působení rodiny a na výsledky socializace primární (Kraus 2008, s. 59–60).

Tím se dostáváme k pojmu sekundární socializace. Ta probíhá především prostřednictvím působení různých institucí, jako je škola, podnik, kde pracujeme nebo v současné době například i prostředky masové komunikace (Jandourek 2009, s. 60). Sekundární socializace je naopak vykonávána libovolně zaměnitelnými osobami a internalizované vědění

může být snáze zpochybněno nebo zamítnuto, protože jeho platnost není posilována emotivní vazbou vůči těm, kdo vědění zprostředkují (Maříková, Petrusek, Vodáková 1996, s. 1012). Sekundární socializace tedy probíhá po celý náš život.

2.2.3 Funkce socializace

„Socializace je procesem rozvoje takových vlastností a kompetencí, které umožňují postupnou integraci jedince do společnosti“ (Vágnerová 2004, s. 275). Lze ji tedy chápat jako takové začlenění jedince do společnosti, kdy v ní dovede bez problémů žít, je jí přijat a sám se s ní identifikuje. Tyto vlastnosti jsou typické jak pro daného člověka, tak i pro společnost, ve které žije. Ta jejich rozvoj a uchovávání podporuje a současně brání rozvoji těch, které nepovažuje za vhodné (Vágnerová 2004, s. 276). Podle Nakonečného můžeme za nejdůležitější funkce socializace označit především následující způsobilosti, které se v průběhu našeho života dále rozvíjejí. Můžeme sem zařadit osvojení si systému kulturních návyků (jak hygienických, sebeobslužných, tak slušného chování), dále role svého pohlaví a věku, orientace v hodnotách daného kulturního prostředí, mluvenou řeč a schopnost sebeovládání (Nakonečný 2009, s. 103–104).

„Socializace vede k osvojování si určitých sociálních rolí, tj. ke způsobům chování, které sociální okolí od jedince očekává z hlediska jeho věku, pohlaví a společenského statutu. Za produkt socializace lze v konečném důsledku označit osobnost jedince jako výsledek sociálních zkušeností získaných sociálním učením“ (Kraus, Poláčková 2001, s. 57). Přestože proces socializace probíhá celý život, je nejvýznamnější právě v dětství, protože se v tomto období rozvíjejí základní osobnostní vlastnosti, postoje a vzorce chování. A protože nejvýznamnějším socializačním prostředím je rodina, její působení nás ovlivňuje po celý život (Vágnerová 2004, s. 277). „Rodinná socializace je tedy v rozhodující míře nejen prostorem pro socializaci dítěte a v převážné míře také dalších členů rodiny, ale je také modelem pro osvojování sociálních rolí muže a ženy, otce a

matky, a tak se promítá do budoucí reprodukční rodiny dětí“ (Kraus, Poláčková 2001, s. 82).

Přesto to není jen rodina, která má vliv na vrůstání jedince do společnosti, zejména v současné době. Rodina nemá na socializaci svých dětí monopol. Velmi brzy do dětského světa vstoupí další vlivy. V současných společnostech našeho kulturního okruhu se jedná především o vliv masmédií a vzdělávacích institucí, které spolupůsobí nebo konkurují při socializaci dítěte. A čím slabší rodina je (tj. neúplná, s deficitem v kulturním nebo ekonomickém kapitálu, aj.), tím povrchněji socializuje a tím snadněji ztrácí vliv. Na její místo pak vstupují nejdříve média a potom vrstevnická skupina, která se v pubertě pro adolescenta stává náhradní rodinou (Možný 2002, s. 144–145).

2.3 Výchova

„Výchova jako antropologická záležitost se celoživotně týká všech lidí. Tento dynamický proces vědomé a řízené socializace zahrnuje všechny činnosti, které člověka utvářejí pro život v konkrétní společnosti. ... Socializace a výchova zprostředkovávají jedinci vlastnosti, které podmiňují jeho začlenění do společnosti. Současně však rozvíjejí – jako možnosti člověka schopnosti bránit se těmto vlivům, překonávat je a budovat tak vlastní autonomii“ (Kraus, Poláčková 2001, s. 56–59). Já se budu zaměřovat zvláště na výchovu, která probíhá především v rodině, protože ta je pro mou práci stěžejní.

Jak už bylo řečeno, výchova se socializací úzce souvisí. Ovšem rozhodně nemůžeme tyto dva pojmy zaměňovat nebo ztotožňovat. Výchova sice nachází své těžiště v procesech socializace, ale není s ní zcela totožná. Výchovu od socializace odlišuje především to, že ji chápeme jako záměrnou a cílevědomou činnost. Naopak v případě socializace musíme brát v úvahu i nezáměrné vlivy (Procházka 2012, s. 93–94). Výchova je totiž činností životem podmíněná a život podmiňující. Je to proces podílející se na utváření osobnosti, a tím vlastně na spoluutváření celé společnosti. Výchova neprobíhá ve vzduchoprázdnu, ale naopak musí vycházet z daných

podmínek konkrétní společnosti (Kraus, Poláčková 2001, s. 41). Z toho vyplývá, že to, jak jsou děti v rodině (potažmo v celé společnosti) vychovávány, záleží ve velké míře právě na společnosti, ve které vyrůstají.

Pokud bychom hledali definici výchovy jako takové, například v knize *Člověk, prostředí, výchova* (Kraus, Poláčková, 2001) se dočteme, že výchova je „společenský jev. Výchova se jeví jako regulování, záměrné a cílené vstupování do celoživotního procesu zespolečňování jedince, probíhající v jistém konkrétním kulturně-sociálním systému“ (Kraus, Poláčková 2001, s. 41).

2.3.1 Společnost a výchova

Výše jsem uvedla, že výchova je společenský jev a velice úzce souvisí se společností, ve které probíhá. „Hovoříme-li o úloze výchovy ve společnosti, je třeba také dodat, že efektivnost výchovného snažení v současné době je poznamenána stavem celé společnosti“ (Kraus, Poláčková 2001, s. 42–43). Sociální souvislosti výchovy jsou patrné ve všech složkách výchovného procesu. Sám vychovávaný je totiž zasazen do určitých sociokulturních poměrů, které jsou spojené především s rodinou – úroveň bydlení, kulturní charakter životního stylu, sociální status a jiné. To samé samozřejmě platí i o osobnosti vychovatele. Tento kontext je tak možné vidět jak v rovině podmínek bezprostředně působících (v rodině nebo ve škole), podmínek vyskytujících se v rovině širší (místo bydliště, kraj), tak na úrovni poměrů celospolečenských (Kraus, Poláčková 2001, s. 43).

Vztah výchovy a společnosti tedy můžeme charakterizovat jako vzájemnou determinovanost. Vychovávaný jedinec totiž žije v určitém prostředí (v rodině, skupině vrstevníků, lokalitě, ...), které zanechává stopy na utváření jeho osobnosti. To, jak jsme vychováváni, tedy ve velké míře závisí na tom, v jaké společnosti nebo kultuře vyrůstáme. „Výchovný proces se totiž nemůže vymknout z rámce kultury dané společností“ (Kraus, Poláčková 2001, s. 47).

2.3.2 Výchova v současné době

Stejně, jako se postupem času měnila rodina, její funkce, postavení jejích členů, jisté změny zaznamenala samozřejmě také výchova, která v rodině probíhá. Vztah mezi rodiči a dětmi se totiž už nevyvíjí v rovině autority a podřízenosti, jako tomu bylo dříve, ale spíše v rovině přátelství. Rozkazy, zákazy, tresty a další „tradiční“ výchovné metody postupně ustoupily do pozadí a jsou nahrazovány výměnou názorů, přesvědčováním a sdělováním stanovisek. Autoritativní rozhodování je nahrazeno diskusí, na níž se podílejí obvykle všichni členové rodiny (Bauerová, Bártová 1987, s. 65). V současnosti se ve výchově prosazuje komplexnost a pluralita s důrazem na rozvíjení potřeb a zájmů dětí, jejich autonomie, aktivity, samostatnosti a na získávání sociálních dovedností. Také ve škole má být v popředí spíše sociální rozvoj jedince, méně zprostředkovaných informací a více objasňování, motivování a rozšiřování poznání (Kraus, Poláčková 2001, s. 58). O tomhle problému jsem hovořila především s panem B:¹

... Protože i tady asi klesla ta autorita... *Jo, a to kohokoli... Ale autorita rodičů je rozhodně úplně někde jinde. Tady se vám, v této škole, dennodenně vyjádří nějaký žák s takovým despektem o svých rodičích, že je to až zarážející. Posun je neskutečný* (Pan B, 184–187).

„Rodina už není v popředí zájmu, tam se dostává profese, popřípadě sociální kontakty“ (Matoušek 2003, s. 71). V současné době, kdy mají mnohdy oba rodiče časově náročné zaměstnání, se totiž výchova částečně přesouvá z rodiny do škol. A je zřejmé, že výchova ve škole jen stěží může být srovnávána (nebo dokonce úplně nahrazována) výchovou v rodině. Tedy nejen vzdělání, ale také výchova se z rukou rodiny přenesla do rukou specializovaných odborníků. Zrychlující se tempo změn pak v posledních desetiletích bere rodičům důvěru ve vlastní představu dobrého života zejména tam, kde se to, co jim bylo vtištěno v mládí jako realita a jako

---

¹ U všech ukázek z rozhovorů jsou moje otázky označeny klasickým typem písma a odpovědi respondentů jsou označeny kurzívou. Čísla v závorce znamenají čísla řádků, na kterých se v přepsaných rozhovorech příslušné ukázky nacházejí.

hodnoty, liší příliš od toho, co je jako realita a hodnoty v současnosti reprezentovány v masmédiích (Možný 2002, s. 133).

...Teď je asi problém, že se ta výchova z rodin přesouvá do školy. Nebo ti rodiče to tak očekávají, že? *Ano, ano, to si oni myslí. Očekávají od školy, ale neočekávají, že je ta škola bude nutit, aby něco dělaly... Rodina je základ v každém případě. Škola to už pak nemůže dohnat* (Pan B, 201–207).

... *Jo, nebo spousta rodičů teď nemá čas na výchovu, protože doba je tak divoká, že musí být pořád v práci a výchovu nechávají jenom na tu školu třeba. Ale škola vlastně má být pomocníkem ve výchově, ale nemá vychovávat děti. Základ má být vždycky doma, v té rodině* (Paní C, 112–116).

Výše jsem uvedla, že naši výchovu ve velké míře determinuje právě společnost a kultura, ve které vyrůstáme, z čehož vyplývá, že se v každé kultuře můžeme setkat s jinými typy výchovy. Jednotlivé kultury se tak mohou lišit v odpovědi na otázku, nakolik jsou rodiče oprávněni vyžadovat, aby od nich jejich dítě převzalo i jejich koncepci dobra a dobrého života, a jaké prostředky mohou rodiče používat pro to, aby toho dosáhli (Možný 2002, s. 133). Tím se dostáváme k rozlišení různých typů výchovy. Existuje mnoho dělení, já se zaměřím na to, které je výrazněji spojeno s uplatňováním autority ve výchově. Miroslav Procházka v knize *Sociální pedagogika* (Procházka, 2012) píše, že autorita je podle Kučerové vnímána jako jedna ze základních kategorií společenského bytí člověka, jež podmiňuje kvalitu života, kvalitu vztahů s druhými i výchovné fungování jedince a společnosti (Procházka 2012, s. 107).

Podle Procházky tedy budu rozlišovat následující styly výchovy (Procházka 2012, s. 108):

- Autoritářská výchova

Jedná se o výchovný styl s nejvýraznějším uplatněním vlivu, síly a moci dospělého, jež vyžaduje od dítěte poslušnost, plnění příkazů a dodržování zákazů.

- Liberální výchova

Tento typ výchovy můžeme považovat za opak autoritářského stylu. V rodině, kde převažuje liberální výchova je dítě vnímáno jako samostatná osobnost, podporuje jeho samostatnost, kreativitu a svobodu.

- Demokratická výchova

Demokratickou výchovu můžeme považovat za snahu o harmonii mezi nároky, požadavky, prostorem a svobodou ve výchově. Nesmíme ale opomenout to, že jedním z důležitých rysů demokratické výchovy je zachování autority rodiče (Procházka 2012, s. 108).

Vzhledem k tomu, že, jak už jsem uvedla, se v současné době výchova z rodin přesouvá více do škol, zvyšuje se vliv masmédií a vrstevnických skupin, je jasné, že se s autoritářskou výchovou budeme setkávat už jen velice zřídka.

3 Hlučínsko

Oblast Hlučínska je v současné době součástí Moravskoslezského kraje. Vzhledem k rozloze České republiky se jedná o poměrně malé území, o rozloze 316 km² (Informační centrum Hlučín), které leží mezi Opavou a Ostravou, přičemž jeho severní hranici tvoří naše státní hranice s Polskou republikou a na jihu je ohraničeno řekou Opavou. V současné době má mikroregion Hlučínsko asi 66 tisíc obyvatel. Do tohoto mikroregionu spadá dohromady 27 obcí - Hlučín, Kravaře, Dolní Benešov, Bohuslavice, Bolatice, Darkovice, Hať, Hněvošice, Chlebičov, Chuchelná, Kobeřice, Kozmice, Ludgeřovice, Markvartovice, Oldřišov, Rohov, Služovice, Sudice, Šilheřovice, Štěpánkovice, Třebom, Velké Hoštice, Vřesina, Závada, Píšť, Bělá, Strahovice (Sdružení obcí Hlučínska). Jedná se o velmi zajímavé území, především tedy z pohledu sociologa, a to z toho důvodu, že toto

území prošlo velmi složitým historickým vývojem. Historie se totiž na Hlučínsku podepsala na osudech, kultuře i mentalitě zdejších obyvatel, což dokonce můžeme pozorovat ještě dnes. „Obyvatelé Hlučínska zůstali zajímavou hádankou, ke které se váží pouze nemnohé pokusy o její zodpovězení“ (Mečiar 2008, s. 10).

... Tím, že ten region tady byl, že ta část vlastně zůstala Marii Terezii, po prusko-rakouských válkách. A oni tady jednou byli u toho, pak u toho... Takže tím byl ten region takový... asi bychom těžko v České republice našli takový, který by byl, myslím, že to není nadnesené, tak trochu fackovaný tou dobou a zbytkem republiky. No a oni tu tím byli přeci jenom trošku jiní a drželi více při sobě (Pan B, 243–250).

Více se historickým událostem, které tuto oblast postihly, budu věnovat v následující kapitole.

3.1 Historie Hlučínska

Historik Vilém Plaček, který pochází přímo z oblasti Hlučínska, ve své knize *Prajzáci aneb k osudům Hlučínska 1742–1960* (Plaček, 2007), píše, že bylo Hlučínsko v 10.–12. století součástí markrabství moravského. (Plaček, 2007, s. 9). Ve 13. století na našem území docházelo ke kolonizaci, která přicházela především z oblasti Moravy a Čech, kde žilo slovanské obyvatelstvo, takže z národnostního hlediska Hlučínsko nijak zásadně nezasáhla (srov. Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, s. 9).

Ani období husitského revolučního hnutí nenalezlo na Hlučínsku žádný větší ohlas, a to především proto, že Hlučínsko bylo přeci jen dosti vzdálené od ohnisek revolučního hnutí a také kvůli nedostatku kazatelů. I přesto však toto období přineslo nějaký užitek - bylo posíleno národní uvědomění, a v některých venkovských městech bylo zavedeno české úřadování, což znamenalo, že čeština jako úřední jazyk mohla proniknout i do okolních oblastí (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, s. 10).

Ve druhé polovině 15. století se Hlučínsko dostává pod nadvládu Habsburků, čímž začíná nejtragičtější období historie této oblasti. Habsburská vláda byla totiž výrazně ovlivněna katolickou církví, což na

Hlučínsku, kde se šířilo reformační luterství, samozřejmě narazilo na odpor. Konečným důsledkem byla Bitva na Bílé hoře v roce 1620, což byl počátek třicetileté války. Během té bylo Hlučínsko zasaženo vpádem Dánů, kteří byli následně vypuzeni císařským vojskem. Ani to ale Hlučíňanům příliš nepomohlo, protože císařovi vojáci si počínali stejně krutě a bezohledně jako Dánové. Mnohem více ale oblast Hlučínska postihl vpád Švédských vojsk, která krutě drancovala vesnice, zejména ty podél levého břehu řeky Opavy. Území pak nakonec, stejně jako před začátkem války, připadlo knížeti Lichtensteinovi. Za jeho vlády zemi ale postihla hospodářská krize, která měla za následek velkou vzpouru a povstání proti vrchnosti. Odpor hlučínských obyvatel dokázal jejich obrovskou sílu bránit se proti křivdám, které na nich páchali feudálové (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, s. 11–14).

Hlučínsko je ale specifické především díky historickým událostem, které se datují od roku 1742. Čtyřicátá léta se totiž stala pro obyvatele pozdějšího Hlučínska, a vlastně i celého Slezska, zlomem. Historická slezská země byla v důsledku tzv. I. slezské války, která probíhala v letech 1740–1742, rozdělena mezi vítězné Prusko Friedricha II. a poražené Rakousko, kde vládla Marie Terezie. To tak přišlo o většinu území Dolního a Horního Slezska a o Kladsko (Mečiar 2008, s. 9). Podle Mečiara Plaček uvádí, že v oblasti knížectví Opavského vedla diplomaticky vyjednaná hraniční linie podle řeky Opavy. Polovina knížectví Opavského na levé straně tohoto toku tak připadla Prusku a s ní i území budoucího Hlučínska.

Obyvatelé Hlučínska, se tak v rámci Pruska ocitli v úplně nové a neznámé situaci. V pozici jazykové a kulturní menšiny je udržovalo používání moravského dialektu českého jazyka a katolictví, které tvořilo silnou dělící čáru mezi nimi a protestantským obyvatelstvem. Zhruba od 60. let docházelo postupně k rozdělení loajality vůči Prusku či Rakousku podle linie, kterou bylo Slezsko předtím rozděleno (Mečiar 2008, s. 9).

Český lid považoval germanizační snahy Prusů za obrovskou křivdu, která tak posilovala silné vědomí národnostní příslušnosti k Opavsku a Moravě. Nazývali se tzv. „Moravci“, protože se snažili od pruského

obyvatelstva co nejvíce odlišit (Plaček 2007, s. 20). Díky odhodlanosti hlučínských obyvatel odlišit se od Prusů a přetrvávajícím pocitům křivdy, se mohly zachovat staré zvyky a tradice, a především mateřský jazyk, kterým mluvili téměř všichni Hlučíňané (Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, s. 20).

Hlučínský historik Vilém Plaček například odhaluje fungování mechanismu, díky kterému se užívání „moravské“ řeči mohlo zachovat. V rámci reformy se školství od roku 1765 stává agendou státu, a ne církve. Jednou z nových podmínek bylo, aby učitel znal také mateřskou řeč svých žáků, což bránilo imigraci učitelů, kteří neznali slovanské jazyky (Plaček 2007, s. 16–17). Výuka němčiny tak sice probíhala, ale žáci nebyli vytrženi ze svého prostředí, kde dominoval lokální dialekt, ať už doma, nebo například na bohoslužbách v kostele (Mečiar 2008, s. 10). Rozhovor s panem B dokazuje, že dialekt se na Hlučínsku udržel dokonce až do nedávné doby.

... Nebo když já jsem nastoupil do té školy, tak spousta dětí mluvila, jak se říká prajzsky. Jo, tím dialektem. A velice těžce se to přeučovalo. Takže pravopis, dokonce byly hádky, proč jsou děcka známkováná za nějaké „i“, „y“, když prajzsky se to řekne úplně jinak... (Pan B, 30–34).

Vše se ale změnilo okolo roku 1865, kdy se začal ve velké míře projevovat německý nacionalismus. Vyučovacím jazykem se stala němčina a moravština se stala jazykem vyučovaným. Lidé v mnoha případech nacházeli práci až za hranicemi svého rodného kraje, takže se i pro ně stala němčina nezbytnou (Mečiar 2008, s. 10).

Za další zlomové období můžeme považovat události po roku 1920, kdy bylo Hlučínsko, na základě pařížských mírových smluv, připojeno k nově vzniklému Československu (Mečiar 2008, s. 11). Podle Plačka se tak Hlučíňané ocitli v pozici „národně nespolehlivého“ obyvatelstva, kterému nově vzniklý stát nebyl schopen pomoci s integrací například v socio-ekonomické oblasti. Proto migrace za prací do Německa pokračovala i během celého meziválečného období. České obyvatelstvo tedy v Hlučíňanech nenašlo velkou důvěru, nedokázali pochopit jejich zvláštnost a snažili se je počesťovat. Tato atmosféra mezi Čechy a Hlučíňany přetrvala

po mnoho let, a později i proto, že oblast Hlučínska byla za druhé světové války součástí Německa. Z tohoto období pochází také lidové označení obyvatel Hlučínska „Prajzáci“ (Plaček 2007, s. 63–65). Tohle označení, „které je dodnes chápáno jako hanlivé, i když je mnohdy používáno jako sebe-označení obyvateli samotnými. Označení docela věrně ilustruje řevnivé vztahy mezi „Čechy“ a „Prajzáky“ v tomto období (Mečiar 2008, s. 11).

Jak už jsem uvedla, v období války bylo Hlučínsko součástí Německa, konkrétně k němu bylo připojeno v roce 1938, což bylo přijato s uspokojením. Ale i přes nátlak nacistů mnoho obyvatel nepřestalo používat moravský dialekt, alespoň doma stále hovořili „po našemu“.

... Tak já jsem se vlastně narodila 1941, to znamená za války a u nás se mluvilo německy... No takže po válce, já jsem měla čtyři roky, no a my jsme uměli jenom německy, tak nám mama vždycky hubu zacpala, protože byl strach, velký strach... (Paní A, 14–26).

Období po roce 1945 bylo pro mnohé obyvatele obdobím strachu a nejistoty. Německým obyvatelům hrozil odsun, to se ale netýkalo Hlučíňanů. Ti byli díky rozhodnutí prezidenta Edvarda Beneše považováni za Čechoslováky, a to z toho důvodu, že Československo chtělo toto svoje území zpět. V tomto období vzniklo mnoho negativních postojů jak na straně hlučínské, tak i české (Mečiar 2008, s. 11).

„I když v současné době lze hovořit o silném vlivu společnosti (modernizace) na tuto komunitu, o ubývání pocitů odlišnosti a příslušnosti zejména u jedinců nejmladší generace, zůstává v tomto prostředí mnoho zajímavých a neodhalených zákoutí“ (Mečiar 2008, s. 11).

3.2 Mentalita obyvatel Hlučínska

I přesto, že tyto historické události bezesporu ovlivnily osudy, kulturu a celkově život zdejších obyvatel, je zřejmé, že v současné době už to není tak evidentní. Zejména u mladší generace se pomalu toto vědomí vytrácí, velký vliv má také to, že se do téhle oblasti stěhují lidé z okolí (především z Ostravy), což také přispívá k tomu, že se postupně specifičnost

tohoto regionu vytrácí. Pravdou je, že zejména při rozhovoru s nejstarší respondentkou (Paní A), jsem se často setkávala se vzpomínkami na dobu, kdy byli Hlučíňané utlačováni, což posilovalo jejich soudržnost.

... To je součást, myslím si taky, na tom Hlučínsku, že těch tři sta let pod německou vládou nebo pruskou vládou, ti Prajzáci, že, Prusáci, že prostě ten německý... Němec je člověk určitého řádu, jsou to houževnatí lidi takoví, a toto tady prosáklo, prostě ti lidé, oni si zametají, to je pověstné, na Prajzsku se zametá, ale já to vidím, já už taky zametám... V tomhle jsou ti Prajzáci exotičtí takoví, že oni opravdu umí pracovat... (Pan E, 450–459).

Mentalita Hlučíňanů byla ovlivněna především jejich dřívější příslušností k Prusku. Byli pracovití a skromní, jejich život se odehrával především v rovině práce jak v zaměstnání, tak i doma. Velký vliv na ně mělo také náboženské vyznání, protože je to dodnes region s vysokou religiozitou (Plaček 2007, s. 133).

4 Metodika vedení rozhovorů

Při plánování rozhovorů s respondenty z oblasti Hlučínska jsem byla varována, že nebude jednoduché najít respondenty, kteří budou ochotni se mnou mluvit a budou sdílní. Výhodou bylo, že jsem většinu kontaktů získala od paní doktorky Heleny Kubátové, která s těmito lidmi již rozhovory dělala, což mi ulehčilo spoustu práce, takže moje zkušenost s lidmi z Hlučínska byla poněkud jiná. Všichni respondenti byli velmi ochotní, dokonce bych řekla, že byli i rádi, že se někdo zajímá o jejich život a oblast, ve které žijí.

Než jsem odjela na Hlučínsko sbírat data, udělala jsem si představu o problému této oblasti, především na základě literatury o historii Hlučínska (Plaček 2007, Malohlava, Káňa, Mariánek 1960, Mečiar 2008). Studium historie této oblasti mi poskytlo alespoň rámcovou představu o tom, proč v této oblasti přetrvávají hodnoty, které ovlivňují styl výchovy, což se mi při rozhovorech potvrdilo.

4.1 Respondenti

První dva rozhovory se uskutečnily v polovině října 2012, kdy jsem se poprvé na Hlučínsko vydala. Další dva probíhaly rovněž přímo v oblasti Hlučínska v listopadu 2012 a poslední rozhovor v Olomouci v únoru 2013. Pro mou práci bylo důležité, aby všichni tito respondenti vyrůstali na Hlučínsku. Tři z respondentů se v této oblasti narodili i vyrůstali, jeden se narodil mimo Hlučínsko, v dětství tam ale vyrůstal a pouze jeden z nich se na Hlučínsko přestěhoval až v dospělosti, kdy se oženil se ženou z Hlučínska. Tento respondent mi na druhou stranu nabídl možnost srovnání - jako učitel dokázal porovnat, jak byl vychováván on, jeho manželka, a jaké jsou děti, které vyrůstají v oblasti Hlučínska v současnosti.

Dalším kritériem byl věk respondentů. Bylo velice důležité, abych našla respondenty, kteří by reprezentovali jak starší generaci, tak současnou. To se mi nakonec povedlo, protože jsem našla také respondentku, která reprezentuje mou generaci. Tento rozhovor byl pro mě velmi užitečný, protože jsem měla možnost srovnání i ze svého pohledu, což potvrdilo, že na Hlučíně ještě stále přetrvává autoritativní styl výchovy. Tři rozhovory jsem měla předem domluvené telefonicky, přičemž na dva respondenty mi poskytla kontakt paní doktorka Kubátová a jeden proběhl spontánně v trafice v obci na Hlučínsku. V tabulce č. 2 uvádím základní charakteristiky respondentů.

Tabulka č. 2: Základní údaje o respondentech

Respondent	Místo narození a místo současného bydliště	Věk v době uskutečnění rozhovoru
Paní A	Narodila se na Hlučínsku a celý život tam žije	72 let
Pan B	Narodil se v Opavě, ale od r. žije na Hlučínsku	63 let
Paní C	Narodila se na Hlučínsku a celý život tam žije	53 let
Paní D	Narodila se na Hlučínsku, studuje vysokou školu mimo Hlučínsko	20 let
Pan E	Narodil se v Ostravě, vyrůstal na Hlučínsku, v současné době tam žije	46 let

První rozhovor jsem dělala s Paní A a probíhal přímo u respondentky doma, kde byl přítomen i její manžel, který ale do rozhovoru téměř nezasahoval. Respondentka mluvila spontánně, evidentně byla ráda, že se někdo zajímá o její život, hodně mluvila o mládí a vztahu s manželem. Paní A má dva dospělé syny. Jeden ze synů žije s celou svojí rodinou v jednom domě s Paní A a jejím manželem, což potvrdilo mé poznatky o stále přetrvávající rodinné soudržnosti obyvatelů Hlučínska. V současné době je

v důchodu, ale protože působila téměř třicet let jako učitelka v oblasti Hlučínska, nabídla mi zajímavý pohled na rozdíly ve výchově a chování dětí. V důchodu je od r. 1997, proto mi chyběl pohled ještě ze současnosti, který mi poskytl právě Pan B. Atmosféra rozhovoru byla velmi příjemná, přesto bylo obtížné udržet rozhovor v rámci kladených otázek, respondentka hodně mluvila spíše o svém životě. Velkým přínosem pro mě ale bylo, že vzhledem k věku respondentky (byla narozena v roce 1941) a k tomu, že vyrůstala přímo na Hlučínsku, mi pomohla nahlédnout do mentality Hlučičanů, kteří zažili jedno z těch těžkých období jejich historie.

Druhý rozhovor probíhal na ZŠ v malé vesnici na Hlučínsku, kde respondent, Pan B, působí jako ředitel. Pan B má tři dcery (40 let, 30 let a 24 let), navíc je učitel, což mi poskytlo mnoho odpovědí na otázky ohledně výchovy a socializace dětí jak v minulosti, kdy respondent vychovával své vlastní děti, tak v současnosti, kdy se s dětmi setkává jako kantor. Pan B se v rozhovoru hodně zaměřoval na chování žáků a jejich rodičů v současné době.

Rozhovor s Paní C nebyl předem domluvený, ale probíhal spontánně v trafice v malém městě na Hlučínsku. Respondentka velmi ochotně odpovídala na otázky, sama chtěla vyprávět o životě lidí na Hlučínsku. Paní C má dva syny (27 let a 24 let).

Poslední rozhovor se uskutečnil v Olomouci, protože Paní D v současné době studuje Univerzitu Palackého. Rozhovor jsem dělala současně se studentkou Danielou Dokulilovou, jejíž práce se rovněž týká oblasti Hlučínska, konkrétně je zaměřena na religiozitu. Respondentka vyrůstala ve větším městě na Hlučínsku, kam chodila také do školy, kde se setkávala se spolužáky, kteří bydleli na vesnicích v okolí, proto mi navíc poskytla srovnání života dětí ve městech a na vesnicích Hlučínska. Rozhovor byl vzhledem k věku Paní D, veden na přátelské úrovni, což mi umožnilo pokládat konkrétnější otázky.

Rozhovor s panem E se uskutečnil v říjnu 2012 v malé obci na Hlučínsku. Rozhovor jsem taktéž dělala s Danielou Dokulilovou, která kladla otázky týkající se religiozity na Hlučínsku, protože se jedná se o

kněze, který působí v jedné obci nedaleko Hlučína. Respondent se však v některých částech rozhovoru vyjadřoval také k současné situaci na Hlučínsku, nejen co se týče náboženství, ale také k výchově dětí, proto jsem se rozhodla tato data použít i ve své práci. Velkou výhodou bylo, že Pan E nejenom, že v oblasti v současné době bydlí, ale narodil se nedaleko a trávil na Hlučínsku podstatnou část svého dětství.

... Já jsem tady na Hlučínsku jediný prajzský kněz rodák, jinak jsou tady z jiných oblastí. A ti lidé jsou mi blízcí, oni to i oceňují. Tady je náš kněz, který nám rozumí, který tady vyrůstal... (Pan E, 585–587).

4.2 Rozhovory

Rozhovory s respondenty probíhaly formou volného rozhovoru, protože volný rozhovor představuje největší stupeň volnosti při dotazování, což pro mě bylo vzhledem k tématu práce, velmi důležité a podstatné. Otázky při volném rozhovoru vznikají až během komunikace s respondentem (Reichel 2009, s. 110). Já jsem při rozhovorech jednotlivé otázky neměla připravené, měla jsem pouze jednotlivé témata, abych dokázala udržovat rozhovor v určitém kontextu. Dílčí otázky jsem pak respondentům kladla až na základě jejich odpovědí.

Na paměti jsem měla samozřejmě také hlavní zásady rozhovoru, které jsem si přečetla v knize Jean-Cleauda Kaufmanna, *Chápající rozhovor*. Kaufmann uvádí, že každý tazatel by měl být sice aktivní, ale na druhou stranu by měl umět vystupovat taktně. Hlavním aktérem je totiž právě respondent, kterému tazatel musí pozorně naslouchat. Tím mu dává najevo, že to, co respondent říká, je pro něj důležité a zajímavé, i kdyby si to právě nemyslel. Rezervovaný tazatel respondentovi příliš neumožňuje, aby se projevil otevřeně. Jedině zaujetí tazatele dokáže vzbudit zaujetí respondenta (Kaufmann 2010, s. 60–61). Právě takové atmosféry jsem se snažila dosáhnout při rozhovorech se svými respondenty. Bylo pro mě důležité, aby se cítili dobře a uvolněně, protože otázky, které jsem kladla, se z velké části týkaly rodiny, což je téma, o kterém se ne každému mluví jednoduše.

„Tazatel se zpočátku vědomě snaží být milý, pozorný a kladně přijímat vše, co je řečeno. Je to nástroj, který mu pomáhá respondenta rozmluvit a vstoupit do jeho světa“ (Kaufmann 2010, s. 60). Všichni respondenti byli velmi ochotní a otevření, hovořili zcela spontánně, takže jsem do rozhovoru zasahovala jen minimálně, a to v případech, kdy se začal ubírat jiným směrem. Při rozhovorech jsem si dělala poznámky, abych se později dokázala vrátit k tématům, která mě zaujala, protože jsem nechtěla neustále vstupovat do respondentova vyprávění a tím jej rušit.

Všechny rozhovory jsem nahrávala na diktafon, a následně jsem se přepsala. Úplné přepisy těchto rozhovorů jsou v příloze (příloha č. 1). V kapitole 5 se budu podrobněji věnovat analýze těchto rozhovorů, které jsem rozdělila do několika témat.

5 Analýza obsahu rozhovorů

Při analýze rozhovorů s respondenty jsem našla mnoho témat, o kterých respondenti mluvili. Otázky, které jsem kladla, se týkaly především jejich dětství a rodiny, toho, jak byli vychováváni oni nebo jejich vrstevníci. Jak už jsem uvedla, sběr dat jsem ale uskutečnila formou volných rozhovorů, to znamená, že jsem měla připravené jen rámcové okruhy, kterým jsem se v rozhovorech chtěla věnovat. Do vyprávění respondentů jsem se snažila zasahovat co nejméně, proto se tedy objevila některá další témata. Díky tomu jsem získala velké množství dat, z nichž ne všechna jsem použila ve své práci, na druhou stranu se jedná o data velmi cenná. V následující analýze se budu věnovat čtyřem tematickým okruhům, ke kterým jsem přiřadila příslušné ukázky z rozhovorů, které témata obsahově naplňují.

1. Výchova na Hlučínsku z pohledu Hlučíňanů
2. Náboženství a jeho vliv na výchovu
3. Rodinná soudržnost Hlučínských obyvatel
4. Současná situace na Hlučínsku očima jeho obyvatel

5.1 Výchova na Hlučínsku z pohledu Hlučíňanů

Respondenti vzpomínali na to, jak byli v dětství vychováváni. I přes rozdílný věk a tím pádem i trochu odlišnou zkušenost respondentů, jsem zaznamenala společné znaky jejich výchovy. Nejstarší i nejmladší respondentky, Paní A a Paní D, mluvili o svém otci:

... Tatínek hodně pracoval, neměl čas, ale byl pro nás autorita, jeřda, jak já jsem dvakrát od něho dostala. Ale absolutně nikdy, jak některé děti, hubujou, pyskujou, tak to my né, to my jsme si nemohli dovolit (Paní A, 165–167).

... Tak u nás byla hodně taková ta tatínkova ruka, kdy jsem si nemohla dělat jen tak, co jsem chtěla. A bylo mi to takové, že někteří kamarádi právě mohli, a já jsem opravdu musela prostě v osm doma a žádné diskutování, a fakt jsem musela přijít. Jako nepomáhala jsem se slepicema, protože v paneláku jich asi moc chovat nemůžeme, ale taťka právě i z toho, jak on měl to náboženské to, tak to fakt to jako fungovalo. Že mamka si toho moc jako...hm... (Paní D, 54–60).

Pan B, který sice vyrůstal mimo Hlučínsko, ale který se do téhle oblasti později přizemil, mi vyprávěl o tom, jaký viděl rozdíl mezi výchovou u nich doma, a u jeho manželky, která vyrůstala v obci na Hlučíně:

... A zaznamenal jste třeba nějaký rozdíl v tom, jak vás vychovávali rodiče a vaši manželku její rodiče? No, ano... Ne, že by byla větší tolerance, že by jsme si mohli víc dovolit, ale přece jenom to nebylo tak svázané... (Pan B, 66–68).

... Takže tam byl asi ten rozdíl, že u nich se muselo poslouchat, když se šlo do kostela, šli všichni. Ano, ano, takhle... Ale na té vesnici, určitě do jisté doby, měli více práce. Tam, kde, jako u nás, byl statek... Jo a to každodenně nestihne jeden člověk, takže to byly takové ty práce, které my jsme neměli. Takže to bylo hodně jiné (Pan B, 93–99).

Respondenti, kteří již vychovali nebo vychovávají své vlastní děti, mi také vyprávěli o tom, jaký byl rozdíl mezi jejich výchovou a výchovou jejich dětí:

...jestli třeba vidíte rozdíl mezi tím, jak jste byla vychovávána vy a potom, když jste vychovávala svoje děti. *Jako je rozdíl, určitě. Ale já myslím, že to je hlavně všechno tou dobou dané. Jo, opravdu, my jsme byli vychovávaní doma úplně jinak. bylo nás pět dětí, měli jsme doma hospodářství, pole, a tak dále. A my jsme se museli umět postarat. Jak jeden o druhého, tak jsme museli těm rodičům pomáhat na tom poli. Já jsem třeba měla deset roků a ptala jsem se mamy, co mám uvařit. A ona mi řekla: „Tam lita kohutek po placu, tak zabij ho a oškubej.“ A já dodneška jsem jim vděčná za to a vzpomínám, že opravdu tata byl přísný, ale já mu děkuji za to, že takový byl na nás. Jeho přísloví, které já vzpomínám každý den, je: „Hlúpá mužeš byt, ale poradit si musíš umět“ (Paní C, 91–100).*

... A naše holky, do těch 17, 18 let, ne, že by nechodily do tanečních, nebo že by sem tam někde nechodily s nějakým klukem, ale měly nějaký řád, respektovaly ho, jestli se jim to líbilo, nebo nelíbilo, teďka jsou dospělé, a ani jedna si nestěžuje na to dětství, že by byly nějak týrané (Pan B, 155–158).

Pan B, který vychoval tři dcery, popisoval jejich výchovu, jejich povinnosti, které doma musely zastávat:

...A když byly malé, měly nějaké povinnosti doma? *No to určitě, měly. I svoje věci, když byl prostě čas na úkoly, tak se dělaly úkoly, dneska se úkoly nedělají. Naučily se učit všechny. Neměly problém se školou. Každá sice měla, nebo má, jinou povahu, to je jasné. Ale základní povinnosti, že tam se musí uklidit, tam se musí prát nebo vařit, manželka je vedla k tomu, to všechny umí, protože s tím neměly problém (Pan B, 173–177).*

Respondentka, která zastupuje zhruba moji vlastní generaci, srovnávala povinnosti dětí, které vyrůstaly na Hlučínsku ve městě, a které vyrůstaly na vesnici. Je evidentní, že na vesnicích to bylo trošku odlišné, a

že se tam jednodušeji a snad i déle udržovaly tradiční hodnoty, tolik typické pro Hlučínsko:

... Takže oproti jiným dětem z toho Hlučina to byl rozdíl, že jsi to měla horší a oproti těm z té vesnice? ... *A hlavně jsme jako pořád poslouchali, že musí to doma a to a tam pomoci a tam uvařit babičce a to. Já jsem jedinou povinností takovou v podstatě měla starat se o mladšího bratra. Což jako neexistovala jako žádná diskuze, že ne. Prostě jsem musela přijít vyzvednout ho ze školky, uvařit mu něco, takže takovým stylem jo, ale kolem baráku jsem, jakože vůbec jako neskákala, to ne (Paní D, 65–71).*

Výchova na Hlučínsku byla hodně ovlivněna autoritami, které se v této oblasti hodně držely a uctívaly. Především autority pana faráře, pana učitele a starosty. Hovoří o tom několik mých respondentů:

... *Když se sejdou ti lidé, tak někdo z těch starších řekne, třeba po pohřbu, když je taková ta hostina a pak už se družně mluví, jo: „Tak jako kdysi, pane farář, starosta, pan učitel a pan farář.“ To byli tři, co tak určovali tep té vesnice, toho městečka (Pan E, 348–351).*

...*Já jsem vždycky s těma lidma od nás mluvila po našem, a po tom, co jsem začala učit, tak mě někteří lidi z dědiny začali vykat. (Paní A, 106–107).*

... A bylo to jiné, když jste chodila do školy vy, ty děti, a když jste potom učila? *No nemůžu říct, nepamatuju si, že by se osočili nebo mi sprostě odpověděli, to ne. Jistě, odmlouvali. Já si myslím, že to bylo i tím, že někteří ti rodiče mi vykali, i když jsem byla tady od narození a znali mě, ale co jsem začala učit, začali mi vykat (Paní A, 150–153).*

... *Ano, autority vůbec tady, to jo. Třeba i my, když jsme nadávali na starostu tady, tehdy to byl pan řídící, tak se sice našli lidi, kteří hubovali, ale víceméně to byla autorita, na kterou si dlouho nikdo nic moc nedovolil. A to byli třeba politici, kteří tam byli dosazeni komunistickou stranou, ale i přesto ho většina lidí brala jako představitele obce a měla respekt (Pan B, 233–237).*

... Na tom Hlučínsku je ještě takové specifikum, že tady ti lidé střední a vyšší generace mají takový, nevím, jestli můžu říct, dohromady slitou úctu a odstup od toho duchovního... (Pan E, 201–203).

5.2 Náboženství a jeho vliv na výchovu

Jedním z faktorů, který ve velké míře ovlivňuje socializaci a výchovu dětí na Hlučínsku, je náboženství. Ještě stále se jedná o region s vysokou religiozitou, což se samozřejmě projevuje i ve všedním životě. Bylo to jedno ze stěžejních témat, o kterém respondenti, v souvislosti s výchovou, mluvili.

...Jsou to lidé velmi pracovití, ti lidé Hlučínska, lidé, kteří mají v sobě zakomponovaný řád, to si myslím, že je také pro tu religiozitu místní hodně typické a svým způsobem důležité, protože prostě do kostela se chodí, jo... (Pan E, 444–458).

...Chodí tu hodně lidí do kostela... Chodí i děti, i mladí. My jsme se jednou bavili, tady s naším knězem, co je, a on říkal, že tak počítá, že těch 300 lidí na té nedělní bude... A kolik tady máte obyvatel? Hm, kolik máme, 1800 nebo 1900 obyvatel. Ale já si myslím, že on to tak počítal, že 300 lidí jako na jedné mši, jo. A v neděli jsou dvě ty mše (Paní C, 27–38).

Pan E mluvil také o důvodech vysoké religiozity v regionu Hlučínska:

...Jeden z důvodů je historický, ten je teda zásadní... ten historický důvod je ten, že Marie Terezie to území poskytla Prusku, budoucímu Německu. Německo, přestože z Německa vzešel Luther a já nevím kdo, protestantismus, tak zrovna Prusko bylo, nebyly tam takové tlaky nebo bouře, které by to území přetavily, evangelizovaly, zůstávalo většinou katolické, bylo to území, kde ta religiozita byla hodně silná a vlastně tři sta let tenhle kraj patřil pod Německo, s mírnými chvílkou tam, chvílku tam, takže to přinášelo určité těžkosti... Ti lidé procházeli různými zkouškami, chvílku pod Německem, chvílku pod Českou první republikou, pak zase pod Německem a tak dál... To jsou věci, které působí určité potíže, ti lidé byli

hodnoceni mnohdy jako druhořadí občané Republiky, a toto všechno jsou věci, které když se sečtou, tak komplikují trošku člověku život a když jde do tuhého v lidském životě, lidé se k Bohu obracejí a snaží se samozřejmě tu rovinu religiozity předat těm svým potomkům... Takže to pro ty lidi byla nějaká naděje, myslíte? Ano, v nejistotě a ve zmatcích těch politických převratů, že patříme jednou tomu a jednou tomu, to je prostě, toto je stabilita. Náboženský svět je stabilita (Pan E, 369–3997).

V současné době je ale důležité, zda jsou děti doma k náboženství vedeny. To na Hlučínsku ještě stále funguje, a to jak v rodinách, tak i ve škole:

... A proč si myslíte, že tady tolik lidí chodí do kostela? Já si myslím, že to tu tak bylo víc vedeno vždycky. A že i ty rodiny to tady tak jako víc vedou, že se to v těch rodinách tam předává (Paní C, 48–49).

... Je tady výuka náboženství ve škole, to v některých lokalitách nebývá, že těch dětí není moc, že, jsou to většinou děti z rodin, které nějakým způsobem praktikují náboženskou víru, tak ty děti chodí na náboženství na faru nebo do nějaké jiné prostory, ale tady se chodí do školy, protože těch dětí je dost... (Pan E, 311–315).

Paní D, která sice nebyla doma k náboženství vedena, mluvila o tom, že i v současné době jsou v mnoha rodinách děti k náboženství vedeny:

... A i když jsem vlastně chodila do školy, hlavně na nižší stupeň, tak mí vrstevníci, to bylo v podstatě normální, že chodili do náboženství ve škole, potom je vlastně čekalo to svaté přijímání a všechno... (Paní D, 15–18).

Stejně tak Pan B mluvil o důrazu na náboženskou výchovu v rodinách na Hlučínsku. Jeho manželka byla k náboženství odmalička vedena svými rodiči i prarodiči:

... Ale oni mě ani sestru nenutili chodit do náboženství, navštěvování kostela, pravidelné bohoslužby... Kdežto tam ano, to byste asi, to jsem tam nebyl, spočítala na prstech jediné ruky, kdo nechodil do kostela (Pan B, 69–73).

... Jo, ale odmalička k tomu byli doma vedení asi, že? *No jistě, odmalička to bylo jasné, že se šlo do kostela. Prostě v neděli ráno se šlo, všichni. Rodiče šli, jeden buďto na tu ranní, protože to jsou dvě mše, že, to víte. No a ten druhý z těch rodičů šel s těmi dětmi, povětšinou babina asi chodila dříve a děda s těma dětma se odebrali na tu druhou* (Pan B, 84–88).

... A jsou k tomu náboženství děti vedené pořád, v těch rodinách? *Jsou rodiny, kde jo. Jsou rodiny, kde se toho opravdu drží, že se třeba i modlí společně a tak. A jsou rodiny, kde to vlastně je, jen takovým stylem, že oni to děckou pošlou do toho náboženství, do té třetí třídy, než se dostane k tomu svatému přijímání, a pak už to nijak neřeší... No tady asi spíš ty děti víc chodí, než nechodí, že? No, tu chodí dost, hodně do náboženství děti... Takže tady je asi normální chodit do náboženství, než nechodit. Jo, asi tak. Ale řeknu vám, že v těch městech je to úplně jinak. Tam už asi jako celkově si myslím, že nějaká víra, že má z něčeho mít respekt, to asi ne* (Paní C, 56–70).

5.3 Rodinná soudržnost Hlučínských obyvatel

Jak už jsem uváděla výše (viz kapitola 3 Hlučínsko), historické události zanechaly na mentalitě obyvatel Hlučínska patrné stopy. Je tedy jasné, že měly vliv také na rodinu jako takovou, což se projevilo ve společné soudržnosti jejích jednotlivých členů. Respondenti hodně mluvili o úctě ke starší generaci, která pramenila mimojiné z toho, že bylo běžné, že v jednom domě mnohdy bydlely i tři generace.

... *Hlučínsko, o něm se mluví jako o oblasti, kde je poměrně silný takový akcent na rodinou soudržnost, rozvodovost je tady menší než v jiných oblastech. Tím neříkám... to není vyjádření o kvalitě těch manželských vztahů. Taky se mlátí paličkama na nudle a prostě tak normálně, že. Ale rozvodovost jako taková je tady menší, i když přibývá, roste, ale oproti jiným oblastem je tady menší. Úcta nebo takovéto...* (Pan E, 518–523).

... *Já jsem vlastně z pěti sourozenců, a do dneška, i když rodiče už oba dva zemřeli, a scházíme se vlastně každou neděli na baráku jejich. Protože ten barák má brácha můj, on bydlí teda ve svém baráku, ale než se mu děcka*

osamostatní, tak to udržuje. Je to stará chaloupka, ale jak my tam jsme šťastní! Nejsme tam jenom moji sourozenci, ale i naše děti a sestřiny vnoučata. A oni se vždycky ptají, jestli půjdeme na chalupu, k babičce. Pořád tomu říkáme, že jdeme k babičce. Pořád je tady nějaká ta rodinná soudržnost (Paní C, 117–125).

... Tady všichni drželi více pohromadě. A to se nejspíš promítá i do té výchovy. Asi ano, to procento tu není tak vysoké, to určitě. Ale teď to už nedokážu posoudit, opravdu. Ale je fakt, že vlastně všichni z mojí rodiny žijí tady. Bratr žije tady kousíček vedle v dědině, jeden syn je v Bolaticích ženatý a druhý je tady, doma. I z mých vrstevníků, většinou všichni zůstávali tady, i když si brali cizí, tak zůstali tady (Paní A, 193–197).

... Ano, tady jde vidět, že rodiny žily pohromadě, více generací. Domy jsou to hodně velké, jde to poznat. Jo, jo. Teď už ale, když se staví, tak jenom pro sebe... Ale ano, to co říkáte, je úplná pravda. Ta soudržnost, to, co tu bylo, se tu udrželo podstatně déle, než kdekoli jinde. Ale už se to vytrácí (Pan B, 253–256).

... Vlastně taťka v podstatě ze začátku dětství vyrůstal v těch vesnicích okolo Hlučína, mamka taky, a potom se přestěhovali do Hlučína, a vlastně prarodiče zůstali... A jezdíte tam za nima na ty vesnice? Jezdíme, akorát teďka už v podstatě žije jenom jedna prababička, ale jezdili jsme hodně. A tam je to úplně, že, striktní takové, všechno kolem těch domů... Takže se asi stýkáte, nebo když jste byli malí, tak jste se asi hodně stýkali, ne, že jste tam jeli jednou za čas... To ne, to ne, byla tam taková ta kompaktnost (Paní D, 110–119).

Přítomnost prarodičů měla také velký vliv na výchovu dětí. Starší respondenti v rozhovorech vzpomínají na prarodiče, kteří s nimi žili, jako na velké autority, které s nimi ale trávily mnoho času:

... Asi hodně dělalo i to, že jste žili v jednom domě, i s prarodiči, že? No jistěže! Oni nikdy by si nedovolili být nějakí sprostí, babička byla hodná, všechno nám dala. No ale vůbec neexistovalo, že by jim někdo něco škaredého řekl (Paní A, 179–181).

... Spíš je babina někdy vyplácala, protože jim třeba řekla, že by měly jít zavřít slepice a ony nešly, tak vzala vařečku a bylo... Takže žily s babičkou. To dělá taky hodně, že měly takovou tu úctu ke starším, k prarodičům. Tak, tak, to jo. Protože babina byla v té rodině, vůbec, když zemřel její manžel, ten zemřel o deset let dříve, než ona, tak ona to měla na starost (Pan B, 164–165).

...I k tomu dědovi, on vlastně vyrůstal s námi, než zemřel, bydlel u nás. My jsme mu říkali ne dědo, ale Opa, to bylo německy. On byl pořád s náma, i s mýma dětma mi pomáhal. My jsme k nim měli obrovskou úctu k těm prarodičům. Pěkný vztah jsme měli (Paní A, 167–171).

5.4 Současná situace na Hlučínsku očima jeho obyvatel

Vlivem migrace lidí z měst a okolí a celkově současnou dobou, se postupem času specifičnost mikroregionu Hlučínsko vytrácí. Většina respondentů mluvila o vlivu počítačů, internetu a jiných médií jako o jednom z důvodů, proč se mění vztahy v rodině i celkově mezi lidmi, což se samozřejmě projevuje i na Hlučínsku. Respondenti se také zmiňovali o tom, že se na Hlučínsko stěhuje spousta lidí z okolních měst, především z Ostravy a z Opavy. Tím jsou ohroženy i zvyky a tradice, pro Hlučínsko tak charakteristické.

... Protože tam je tolik nových baráků postavených, tolik přestěhovaných lidí. Třeba tam, jak já jsem bydlela, na ulici, tak my jsme tam byli tehdy čtyři baráky, jo, od té křižovatky k nám byly čtyři baráky... To byl takový ten základ celé ulice. No a teď jako, když teda přijedu tam, jak jsme bydleli, na ten barák, tak ta ulice nahoru, ta je celá doplněná, samý nový barák. Celá ulice je dostavěná. A to je samá Ostrava a cizina, co se sem jako stěhují (Paní C, 7–17).

Pan E zmiňoval také, že nově přistěhovaní obyvatelé nechodí do kostela, že co se návštěvnosti bohoslužeb týče, jedná se víceméně výhradně o původní obyvatele obce:

...Tady to byla původně vesnice klasická Hlučínská, na Hlučínsku, tím, že tu byla velká fabrika, tak se postavili nějaké paneláky a bytové domy a přišli lidé z cizích částí země za prací, a oni, to je český jev, že s tou migrací ti lidé opustí vlastní tradice a kořeny. Tak to se stalo i tady, takže tady ty baráky kolem dokola, ty lidé si drží tu religiozitu, snaží se ji předávat těm mladším generacím, kdežto sídliště tam vzadu, tam na Opavu směrem, tam bytový dům má osm, dvanáct bytových jednotek a v neděli ráno se otevřou dveře jenom z jednoho bytu, třeba že někdo jde na modlitbu, jo? (Pan E, 250–258).

Všichni respondenti se ale shodli na tom, že to je otázka poslední doby, poslední generace, což samozřejmě souvisí především s výše zmiňovaným vlivem masmédií.

...A je to podle vás jen ta nejmladší generace? Jestli se to tady na tom Hlučínsku udržovalo, taková ta autoritativní výchova, že se poslouchal otec, chodilo se do náboženství a podobně. No, to asi jo. To až teď, kdy je ta jiná doba, třeba tak před těmi 15 lety. To už je teď všechno jinak. Ale i teď jsou ty rodiny, kde to slovo prostě platí doma (Paní C, 140–142).

... Ano, teď už se tomu asi nedá ubránit. Jo. A ty generace, které budou následovat, tak to už asi nebude. A do budoucna těžko budete vysvětlovat, že to bylo takhle nebo takhle, protože vám už skoro nikdo neuvěří. Ale bohužel se to všechno změnilo. V té struktuře rodiny ještě, dejme tomu, přetrvává. Je pravda, že manželka byla druhá nejmladší, proto byl ten generační rozdíl dost velký, a teď už s těmi prarodiči nemůžeme být. Ale jinde, vybavenost domácností, způsob chování. Jen chci říct, že teď už i ty nejmodernější záležitosti se týkají bývalé Pražské úplně stejně, jako jakéhokoli jiného regionu (Pan B, 258–265).

Všechny změny v současné společnosti, které se nyní týkají i Hlučínska, se samozřejmě projeví ve všech rovinách života jeho obyvatel. Pomalu se vytrácí jak rodinná soudržnost a pospolitost, tak tradiční hodnoty i vliv náboženství. Dříve se mladí lidé vraceli, nacházeli životní partnery a

usazovali se tam, kde vyrostli. Dnes už tomu tak není. Nechová se dobytek, nenajdeme žádná velká hospodářství, a pořádkumilovnost a pracovitost na Hlučínsku připomínají jen pečlivě upravené a okrasné zahrady a zametené chodníky. Lidí, kteří pamatují zlé časy tohoto regionu ubývá, a ztrácí se tak všeobecné povědomí, které dělalo Hlučínsko výjimečným.

Závěr

Cílem této práce bylo pomocí rozhovorů s respondenty dokázat specifičnost oblasti Hlučínska. Teoretickou část, která pojednává především o rodině obecně, a následně zejména o jedné z funkcí, kterou by měla zastávat – funkci socializačně-výchovné, jsem v několika pasážích doplňovala úryvky rozhovorů s respondenty. Tím jsem ukázala zvláštnost některých oblastí života Hlučínských obyvatel.

V další části své práce jsem se věnovala přímo Hlučínsku, jako oblasti sociologicky velmi významné, především díky historickým událostem, které jsem popsala ve zvláštní kapitole. Na závěr jsem se věnovala přímo analýze rozhovorů, které jsem s respondenty uskutečnila, pomocí které jsem se snažila ukázat, že na Hlučínsku ještě stále v rámci výchovy přetrvávají tradiční hodnoty. Pravdou je, že v současné době je už velmi obtížné zachytit specifičnost tohoto regionu, jako to bylo možné snad ještě před pár lety. Vlivem mnoha faktorů se totiž postupem času vytrácí sociální identita Hlučíňanů, která právě dělala tento region tolik zajímavým. Přesto se mi podařilo získat velmi cenná data, dokazující, že se na Hlučínsku ještě stále můžeme setkat se zvláštnostmi, mimo jiné i v oblasti výchovy a socializace dětí, které v ostatních krajích naší republiky vymizely podstatně dříve, než v oblasti Hlučínska. Informace, které ukazují, že je to stále ještě region se silnou sociální kontrolou a vysokou mírou religiozity a takového způsobu života, který v současné době můžeme považovat za specifický.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Matoušková Jana

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky, Filozofická fakulta

Název bakalářské diplomové práce: Socializace a výchova dětí v mikroregionu Hlučínsko

Počet znaků: 77 324

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 27

Klíčová slova: funkce rodiny, povaha změn rodiny, rodina, socializace, výchova, tradiční hodnoty

The key words: function of the family, changes in the nature of family, family, socialization, upbringing, conservative values

Práce se zabývá socializací a výchovou dětí na Hlučínsku. Jedná se o region, specifický především díky své relativní uzavřenosti a konzervativním hodnotám. Cílem je zjistit, zda se v této oblasti stále dají nalézt přetrvávající tradiční hodnoty, které by se promítaly do výchovy v rodině. Předpokladem je odlišnost socializačních a výchovných stylů, zejména vzhledem k jiným oblastem České republiky. Teoretická část je věnována vysvětlení termínů rodina, socializace a výchova. Zdrojem dat pro tuto práci byly rozhovory s pěti respondenty, kteří pocházejí z oblasti Hlučínska. Data získaná z rozhovorů jsou rozpracována do jednotlivých témat v analýze obsahu rozhovorů.

This thesis deals with the issue of socialization and upbringing of children in the area of Hlučín. It is a specific region whose people are rather reserved in behaviour and prefer conservative values. The objective of the thesis is to find out whether there are traditional values in this area that still linger in the process of children's upbringing. The basic assumption is a difference in parenting and socialization styles compared to other regions of the Czech Republic. The theoretical part explains the terms "family",

”socialization” and ”upbringing”. The interviews with five respondents coming from the area of Hlučín provided the source of data for this thesis. The data obtained from the interviews are developed into particular topics within the content analysis of the interviews.

Seznam použité literatury

- BÁRTOVÁ, E., BAUEROVÁ J. (1987) *Proměny ženy v rodině, práci a ve veřejném životě*. Praha: Svoboda. ISBN neuvedeno.
- DE SINGLY, F. (1999) *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-249-1.
- HELUS, Z. (1973) *Psychologické problémy socializace osobnosti*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN neuvedeno.
- HELUS, Z. (2007) *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1168-3.
- JANDOUREK, J. (2001) *Sociologický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-535-0.
- JANDOUREK, J. (2009) *Úvod do sociologie*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-644-5.
- KAUFMANN, J. - C. (2010) *Chápající rozhovor*. Praha: Slon. ISBN 978-80-7419-033-9.
- KRAUS, B. (2008) *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. (2001) *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.
- MALOHLAVA, R., KÁŇA, O., MARIÁNEK, V. (1960) *Stručný přehled vývoje Hlučínska*. Ostrava: Dům osvěty. ISBN neuvedeno.
- MATOUŠEK, O. (2003) *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon. ISBN 80-86429-19-9.
- MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M., VODÁKOVÁ, A. (za kolektiv). (1996) *Velký sociologický slovník II. svazek*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.
- MEČIAR, M. (2008) *Hlučínsko: Sociální identity a generace*. Ostrava: Ostravská Univerzita. ISBN 978-80-7368-659-8.
- MOŽNÝ, I. (2002) *Sociologie rodiny*. Praha: SLON. ISBN 80-86429-05-9.
- MOŽNÝ, I. (2006) *Rodina a společnost*. Praha: SLON. ISBN 80-86429-58-X.

- NAKONEČNÝ, M (2009) *Sociální psychologie*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1679-9.
- PLAČEK, V. (2007) *Prajzáci aneb k osudům Hlučínska 1742 – 1960*. Háj ve Slezsku: Maj. ISBN 978-80-86458-21-2.
- PROCHÁZKA, M. (2012) *Sociální Pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3470-5.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. (1995) *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-029-4.
- REICHEL, J. (2009) *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3006-6.
- ŠANDEROVÁ, J. Místo rodiny v teorii a výzkumu sociální stratifikace. In MAŘÍKOVÁ, H. (Ed.). (2000) *Proměny současné české rodiny : (rodina-gender-stratifikace)*. Praha: Slon, s. 13 – 28. ISBN 80-85850-93.
- VÁGNEROVÁ, M. (2004) *Základy psychologie*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0841-3.
- VANČUROVÁ - FRAGNEROVÁ, E. (1960) *Psychologie předškolního dítěte a jeho rodinná výchova*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství. ISBN nevedeno.
- VANČUROVÁ - FRAGNEROVÁ, E. (1966) *Vztahy mezi sourozenci*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN nevedeno.

Internetové zdroje:

- Sdružení obcí Hlučínska, dostupné z: www.hlucinsko.com , cit. 14. 2. 2013.
- Informační centrum Hlučín, dostupné z www.info.hlucin.com/?page=info_texty&id=7, cit. 1. 3. 2013.

Přílohy

Rozhovory s respondenty:

- **Paní A**
- **Pan B**
- **Paní C**
- **Paní D**
- **Pan E**

1 **Paní A, v důchodu**

2 Vy jste byla učitelka, že?

3 *Ano, učila jsem i tady na základní škole. Dohromady vlastně přes 30let*
4 *jsem učila, no.*

5 Dobře, mě by zajímalo, jestli byste dokázala nějak porovnat ty děti, jako
6 jaké byly, když jste začala učit a jaké jsou třeba teď?

7 *Je to už dost dlouho a to se velice změnilo pravděpodobně, jak tak*
8 *slyším. Můj syn je ředitelem jazykovky a já už vlastně o té škole moc*
9 *nevím, už se o škole s nikým moc nebavím. Protože co byly se mnou*
10 *vrstevnice, ty jsou pryč a já už se s nimi sejdu jen na den učitelů, a to je*
11 *tak krátké setkání, to tak uteče, že se ani pořádně nebavíme, o těch*
12 *problémech.*

13 Ono je dost důležité, jak jste byla vychovávána vy, jak vy jste vyrůstala.
14 A jako učitelka máte potom zpětně to srovnání.

15 *Dobře dobře, tak to já začnu. Tak já vlastně jsem se narodila 1941, to*
16 *znamená za války a u nás se mluvilo německy. Takže po válce, po*
17 *osvobození, tady ještě byla taková situace, že někteří ti lidé byli němci.*
18 *Oni vlastně byli všichni němci, ale někteří potom, když už se vidělo, že*
19 *už Hitler prohrává, takže už vlastně bylo jasné, že my budeme češi.*

20 *No a po válce to vzali do rukou češi a takoví ti, co byli předtím dost tak*
21 *jako fanatičtí němci, no takoví... Prostě rodiče a prarodiče si*
22 *nevybíráme, a třeba můj praděda byl tak jako dost silně německy*
23 *založený. Tak oni tam za práci jezdili, tady práci nedostali, když přijeli*
24 *do Ostravy, tak na ně kamení házeli, takže hledali práci tam, kde ji*
25 *dostanou. No a Hitler je zblbnul všecky, samozřejmě. No takže po válce,*
26 *já sem měla 4roky, no a my jsme uměli jenom německy, tak nám máma*
27 *vždycky hubu zacpala, protože byl strach, velký strach...i když věděli, že*
28 *byla většina Němců. No a takový ten komisař, co měl na starosti ty*
29 *dědiny tady, přišel a říkal mamě: „Ty Marika, ty a ty tvoje děti, budete*

30   *nosit ty kolca.“ A ona mu řikala, že my jsme ještě malí, ja jsem měla 4 a*
31   *bratr ten měl 8let. Němci museli nosit tady našité takové kolco, kolečko,*
32   *a na tom bylo N, jako Němec. No a v roce 1947 sem začala chodit do*
33   *školy a nevím, jestli to mám říkat, ale vždycky byla nejlepší žákyně nebo*
34   *nejlepší žák no a já sem byla nejlepší žákyně. A to nebyla situace jak*
35   *teď, že jako „Uč se“ nebo tak, to vůbec. Naši nám dali najíst, oprali*
36   *nám, měli jsme kde být. Maminka sice nechodila do práce, ale vůbec se*
37   *s náma nikdo neučil. Ale já jsem taková osoba jako, když někdo vede*
38   *nějakou, ať už to je třeba i teď, v pozdějším věku, přednášku, nebo něco*
39   *mluví, tak já jsem dost dobrý posluchač, dá se říci. Takže vlastně já jsem*
40   *ve škole dávala sama pozor, no a tak nějak to bylo.*

41   *Pak byla měšťanka, tomu jsme my už říkali národní škola, ta byla u nás,*
42   *v takových dřevěných barácích. No a tady vedle do dědiny jsme chodili,*
43   *tam byla národní škola a střední škola. A tam, v té době, třeba můj bratr*
44   *ještě chodil 4 roky, do té mešťanky. Ale když jsem já začala chodit, tak*
45   *už se změnila na osmiletou školní docházku. No a tam už jsme byli tři*
46   *třídy, protože ta vesnice je dost velká. Tak tam to bylo zase dobré jako.*
47   *A tuto školu my jsme jako končili maturitou, takovou závěrečnou*
48   *zkouškou. No a mezitím já jsem se už přihlásila na gymnázium ve městě.*
49   *A tam jsme dělali, ještě než byly přijímací zkoušky, tak už v únoru, byl*
50   *takový pohovor. A tam byl větný rozbor, na to nezapomenu, protože my*
51   *jsme byli s češtinou pořád trochu na štíru, ale měli jsme dobrého pana*
52   *učitele, tak jsem to nakonec zvládla. Tak jsem tedy začala chodit na to*
53   *gymnázium. Já jsem teda nebyla pořád zvyklá se učit a tam už mi to*
54   *trochu chybělo to učení doma. No a tam jsem se i zamilovala tady do*
55   *svého muže, to mi bylo asi 16let, no tak je jasné, že pak už to nebylo tak*
56   *vynikající. Já jsem tenkrát chtěla se přihlásit na Vyšší pedagogickou*
57   *školu, to byla dvouletá. To bylo vzdělání pro učitele. Ale v Opavě to v té*
58   *době zavřeli, tak ještě jsem mohla jít do Olomouce na čtyřletou, ale to už*
59   *se mi samozřejmě nechtělo kvůli té mé zamilovanosti. Ale náš táta dbal*
60   *na to, abychom byli vzdělaní, bral nás do Prahy, na výlety. Maminka ne,*
61   *ta byla domácí typ.*

62 *No a tak jsem šla a hledala práci. Už nevím, kdo mi to nabídl, tak jsem*
63 *šla do nějaké prodejny, tady ve městě. A mezitím pracoval náš tatínek na*
64 *cihelně a tam dělala paní, která byla správkyně dětského domova. A*
65 *potřebovala tam vychovatelku a dověděla se o mě, tak mi to řekla a já*
66 *jsem tam jela a oni mě vzali, protože se tam teda nikdo moc nehrnul.*
67 *Bylo nás tam dohromady 7 a z těch sedmi jsme byli 4, co jsme měli*
68 *maturitu a ty ostatní byly v domácnosti. Tam bylo moc pěkné prostředí,*
69 *bylo to nově postavené. A tam jsme pracovaly 8 hodin u dětí, pak jsme*
70 *praly, štupevaly. No prostě měly jsme je na starost, jako maminky.*
71 *Noční služby, nevím, jak si to paní správkyně obhájila, nebyly. Ale my*
72 *jsem tam bydlely, měly jsme tam pokojíček každá. Ráno jsme odvedly*
73 *děti do školy, pak jsme měli volno a odpoledne začal nástup a až do*
74 *večera jsme byly s dětma. To byla taková doba, že neexistovaly žádné*
75 *kavárny a diskotéky. A i když některé děvčata tam měla mládence*
76 *domluvené, tak tam za nima asi chodili. I manžel tam párkrát za mnou*
77 *byl.*

78 *Ale bylo to kruté, 10dní v kuse jsme tam byly, z toho jeden volný de, já*
79 *měla čtvrtek, tak jsem vždycky jela domů. Prostě za 14dní jsem byla*
80 *dvakrát doma. Tam jsem měla ty děti ráda, někdy sice hodně zlobili,*
81 *utíkali, ale měla jsem je ráda. Večer jsme si vždycky lehly s nima a*
82 *povídali jsme si. To neexistovalo nějaké flámování, že by si koupili*
83 *lahvinku nebo podobně. A dokonce, jak jsem jela domů, tak jsem si*
84 *jednoho nebo dva kluky vzala s sebou, oni byli rádi. I na svatbu mi*
85 *přijeli.*

86 *A po svatbě, po roce 1961, manžel byl na dráze, tak už to tam*
87 *nepřipadalo v úvahu. Takže jsem se hlásila zpátky domů. No a dali mi*
88 *místo ve Zvláštním dětském domově. No a tam to bylo hrozný. Předtím*
89 *jsem měla na starost jedno oddělení, ale tam jsme sloužily celý den, pak*
90 *i noční, to byla hrůza. No to byl bývalý klášter, koupelny byly mizerné,*
91 *jídlo špatné. Tam jsem teda byla rok a pak se to zrušilo. Potom jsem*
92 *přešla taky kousek vedle do dědiny, to já už jsem byla těhotná a tenkrát*

93 *existovala skupinová vedoucí. Ta měla na starost oddíly a vedoucí a to*
94 *nechtěl nikdo dělat. A tam jsem byla tak nešťastná.*

95 *Manžel: To byla spíše taková politická funkce totiž.*

96 *Byla jsem moc nešťastná, ale díky tomu, že jsem byla těhotná, tak jsem*
97 *to do Vánoc vydržela a šla jsem na mateřskou. A tak se mi 21. ledna*
98 *narodil první syn. No a tak jsem byla doma a po mateřské jsem se začala*
99 *zajímat o místo v mateřské škole ve vesnici kousek, kam jsem nakonec i*
100 *nastoupila. Syna hlídala maminka moje teda. V té mateřské škole jsem*
101 *byla vlastně celý rok. A v 1964 se tady u nás otevřela v září nová škola.*
102 *A samozřejmě na takové dědině hledali učitele, nebyli. A já jsem si*
103 *řikala, že učit, ještě tady v dědině, jsem nechtěla. Ale koncem srpna jsem*
104 *šla z kostela a tam před školou mě zastavila školnice a budoucí ředitel.*
105 *Ještě jsem neřekla, že mezitím, jak jsem byla v tom Domově, jsem si*
106 *dodělala vzdělání pedagogické. No a ten mi řekl, že se dověděl, že mám*
107 *tu aprobaci, byl takový usměvavý, mně se líbil. No a asi za 14dní mi*
108 *přišlo lejstro, že mě úředně přeložili sem na školu. Některé učitelky jsem*
109 *znala, ty ostatní jsem poznala. To bylo fajn, pořád se slavilo, všichni byli*
110 *vlastně mladí. Já jsem měla 23let, ten ředitel měl asi 31let a jinak*
111 *všichni tak kolem 25let.*

112 *Já jsem vždycky s těma lidma od nás mluvila po našem a po tom,co*
113 *jsem začala učit, tak mě někteří lidi z dědiny začali vykat. Můžu ale říct,*
114 *že jsem byla přes 30 roků na té škole, a že mi za tu dobu nikdo*
115 *nevyndal. To byl takový úžasný kolektiv na té škole, no to bylo úžasné!*
116 *Mně sice chyběla ta průprava, kterou měli ti, co chodili na ten pajdák už*
117 *od 8.třídy. A taky jsem neuměla žádný hudební nástroj, ale to se dalo*
118 *domluvit a měla jsem třeba pracovky.*

119 *A v kterém roce jste začala učit?*

120 *Já jsem vlastně učila od roku 1964 a skončila jsem v roce 1997 a skoro*
121 *celou dobu jsem učila tady. Já jsem vlastně prošla všemi školními*

122 *zařizováními. Tam se to potom hodně změnilo, někteří odešli, jiní přišli.*
123 *Jednou jsem měla ve třídě 36 dětí, no to byla hrůza.*

124 *Takže vy máte nějaké srovnání, jaké byly děti, když jste začínala a teď?*

125 *No, já za celých těch let, bych řekla, že ty děti byly stejné. Některé*
126 *zlobily, některé byly živější, některé jak buchy. Já teda mám raději ty*
127 *živější, ono je s nima více práce, ale i tak. Já bych řekla, že to bylo*
128 *pořád stejné, někdy zlobily. Ale teď, to už jsem byla v důchodu, a šla*
129 *jsem tam na zástup, tak to jsem teda zírала. Protože když jsem ještě byla*
130 *mladá a řekla jsem třeba: "Zvedni ten papírek, uklid' ho.", tak poslechly.*
131 *Ale teď, v tom roce '98, kdy jsem tam byla pomoci, tak mi řekly: „No to*
132 *není můj, to já né!“ a vždycky diskutovali, kdo co, a že oni ne. Tak se*
133 *vyšetřovalo a bylo. Tam už potom začaly ty děti odmlouvat. Ale ještě*
134 *teda nebyly mobily, to bylo dobře. A od toho roku asi '99 už jsem*
135 *neučila, už jsem nebyla ve škole ani na záskok.*

136 *Ale ta autorita toho pana učitele nebo učitelky se možná změnila, ne?*

137 *Ano, ano. To rozhodně. No a ještě, jestli bych se měla vrátit k tomu*
138 *náboženství, tak já, jak jsem tenkrát tam začala, tak jsem si normálně*
139 *chodila do kostela. Až jedna kolegyně mi řekla, že musím se nad tím*
140 *zamyslet, že z toho budu mít potíže já, i ten pán ředitel. Tak jsem se*
141 *zamyslela, a začala jsem jezdit do Ostravy nebo někam jinam do kostela.*

142 *A když jsem skončila, tak jsem si nedovedla představit, jak já bez té*
143 *školy budu. Vždycky jsem se do školy těšila, s jednou kolegyní jsme si*
144 *koupily nové šaty, na první školní den, a těšila jsem se, to jo. Ale jak už*
145 *potom se ten důchod blížil, ze školy hodně muži odešli, přišli noví,*
146 *mladí. Já už jsem se potom těšila vlastně na ten důchod. Ti mladí tam se*
147 *už vůbec neuměli veselit, už to není to, co to bývalo kdysi. Teď je to jiné,*
148 *dřív to bylo to jediné, co jsme měli. Nebylo kino, do divadla jsme teda*
149 *občas jeli, to jsem byla ráda. Ale ta naše zábava s kolegy, to bylo to*
150 *jediné, co jsme měli. Nebyly peníze, ale život byl pěkný, byli jsme*
151 *mladí...*

152 *A s dětma ve škole, jsem jezdila na výlety. Jeli jsme někam vlakem, pak*
153 *pěšky, tam byla řeka a začali jsme se koupat, to já jsem nevěděla, že se*
154 *nesmí koupat na výletech! Nebo s menšími dětmi, jsme jeli do vesnice*
155 *nedaleko, tak bylo nové koupaliště. Bylo to krásné, no.*

156 A bylo to jiné, když jste chodila do školy vy, ty děti, a když jste potom
157 učila?

158 *No, nemůžu říct, nepamatuju si, že by se osočili nebo mi sprostě*
159 *odpověděli, to ne. Jistě, že odmlouvali. Já si myslím, že to bylo i tím, že*
160 *někteří ti rodiče, mi vykali, i když jsem byla tady od narození a znali mě,*
161 *ale co jsem začala učit, začali mi vykat. Nebo šikana...no to vůbec! Bylo*
162 *občas, že některé děcko přišlo, že ho nemají rádi, tak jsem se snažila*
163 *pomocť, to jo. Já jsem byla taková, že když mě někdo z nich našťval, tak*
164 *jsem si ho vzala, vyhubovala a bylo. Ale jinak jsem je měla hrozně ráda!*

165 A myslíte, že to je i tím, že ta výchova tady na Hlučínsku je trošku jiná
166 než jinde? Že tady byly děti vychovávány více tak jako striktně?

167 *No je to určitě jiné než ve městech, to jo. Ale protože já jsem vlastně celý*
168 *život byla jen tady, tak já to nemůžu porovnat. To nedokážu srovnat.*
169 *Myslím, si, že dneska mají větší problém s kázní, ale mají méně takové té*
170 *práce navíc, co jsme dělali my, třeba pro tu obec. Ale s kázní asi ano,*
171 *ale to já nevím, opravdu.*

172 A kdyby jste třeba mohla srovnat, jak jste byla vychovávána vy?

173 *Tatínek hodně pracoval, neměl čas, ale byl pro nás autorita, jéjda, já*
174 *jsem dvakrát od něho dostala. Ale absolutně nikdy, jak některé děti,*
175 *hubujou, pyskujou, tak to my né, to my jsme si nemohli dovolit. I k tomu*
176 *dědovi, on vlastně vyrůstal s námi, než zemřel, bydlel u nás. My jsme mu*
177 *říkali ne dědo, ale Opa, to bylo německy. On byl pořád s náma, i s mýma*
178 *dětma mi pomáhal. My jsme k nim měli obrovskou úctu, k těm*
179 *prarodičům. Pěkný vztah jsme měli.*

180 A potom když vy jste vychovávala svoje děti, myslíte, že to bylo stejné?

181 *No, tak když já jsem vychovávala svoje syny, tak můžu říci, že já jsem na*
182 *ně nikdy neměla nějaké přemrštěné nároky nebo tak něco. Oni vlastně*
183 *ani nepotřebovali nikdy nějaké vedení nebo doučování, to jsem měla*
184 *štěstí. Občas byl problém s kázní, oni nebyli žádné bačkory, ale tak byli*
185 *to kluci, no.*

186 *Asi hodně dělalo to, že jste žili v jednom domě, i s prarodiči, že?*

187 *No jistěže! Oni nikdy by si nedovolili být nějakí sprostí, babička byla*
188 *hodná, všechno nám dala. No ale vůbec neexistovalo, že by jim někdo*
189 *něco škaredého řekl.*

190 *Tak když se třeba mladí hned odstěhují, tak s nimi nemají takový vztah.*
191 *Tady jde vidět, že ty rodiny, i vy, žijí hodně pohromadě, více generací.*

192 *No ano, vždycky jsme rodičům i prarodičům pomáhali, to ano. Já bych*
193 *řekla, že za mého dětství, když někteří vykali rodičům, to bylo jiné. Když*
194 *se vrátím ještě k tomu mému učení, tak já jsem za celou tu dobu měla*
195 *dohromady tak 4 nebo 5 dětí, kteří měli rozvedené rodiče! Jinak to byly*
196 *všechno děti z úplných rodin, kde byl otec i máma. A to se změnilo velice*
197 *ted', ty rozvody. Jako určitě jsme my měli ještě větší respekt, než měli*
198 *děti potom.*

199 *Ale tady je to asi míň než jinde, ne? A to se nejspíš promítá i do té*
200 *výchovy. Tady všichni drželi více pohromadě.*

201 *Asi ano, to procento tu není tak vysoké, to určitě, no. Ale ted' to už*
202 *nedokážu posoudit opravdu. Ale je fakt, že vlastně všichni z mojí rodiny,*
203 *žijí tady. Bratr žije tady kousíček vedle v dědině, jeden syn je kousek ve*
204 *vesnici tady ženatý a druhý je tady, doma. I z mých vrstevníků, většinou*
205 *všichni zůstávali tady, i když si brali cizí, tak zůstali tady.*

206 *Ale opravdu, o té dnešní mládeži a dětech, já nic nevím. Už do školy*
207 *nechodím, takže nevím. To bych si vymýšlela.*

1 **Pan B, ředitel ZŠ na Hlučínsku**

2 Tak já bych se nejdříve ráda dozvěděla něco o vás, kdy jste se narodil,
3 kde, kde jste vyrůstal?

4 *No, narodil jsem se ve městě ve Slezsku, před... za tři měsíce to bude 63*
5 *let. Žil jsem tam do svých pětadvaceti, šestadvaceti let. Z toho většinu*
6 *jsem žil, znáte to tam?*

7 Moc ne.

8 *Ne, no tak to město má takové dvě významné části. Jednak ta historická*
9 *část, a potom to, čím jste musela projíždět, když jste jela sem. Když*
10 *přejedete řeku, jste v v té části. Čili to je dost podstatná část a já jsem*
11 *bydlel s rodiči kousek od toho. Takže my jsme bydleli, i když to bylo*
12 *město, tak v podstatě za vodou už byl venkov. Tam byly, po našem se*
13 *tomu říká handlers, to byly takové ty paní, co měly nějaký pozemek a*
14 *chodily v létě se saláty a s mrkvemi. Takže my jsme o zemědělství věděli*
15 *víc než o nějakých průmyslových podnicích. Takže na takovém*
16 *maloměstě jsem vyrůstal. A potom už jsem cestoval v podstatě jenom po*
17 *vesnických štacích.*

18 Takže Hlučínsko?

19 *Ano, jenom Hlučínsko. Jo, dvě vesnice, potom jsem byl v jedné vesnici*
20 *tady nedaleko, potom jsem se vrátil asi na tři a půl roku zpátky a teď*
21 *jsem tady, necelé čtyři roky. A to už je určitě poslední stanice. Ted' už by*
22 *mě nikdo nezaměstnal, lidí je, a takové staré učitele už vůbec.*

23 Dobře. Já se víceméně budu zaměřovat hlavně na tu výchovu dětí, na to,
24 jak se to v průběhu těch generací měnilo. To znamená, že když vy jste se
25 narodil nebo vaše žena, ta se narodila přímo tady, že tady nejspíš byla
26 taková ta autoritativní výchova, autorita otce, pana faráře a podobně.
27 Vy, protože jste se nenarodil přímo na Hlučínsku, já jsem mluvila s Paní
28 A a ještě jednou paní z tam, ale vás bych se chtěla zeptat, protože jste
29 učitel, jak se to změnilo teď.

30 *Ještě na té skutečné Prajzské,, nebo když se zabrousí do toho bližšího*
31 *hranicím, i když my jsme tady všichni blízko. Nebo když jsem já*
32 *nastoupil do té vesnice na Hlučínsku, tak spousta dětí mluvila, jak se*
33 *říká, prajzsky. Jo, tím dialektem. A velice těžce se to přeučovalo. Takže*
34 *pravopis, dokonce byly hádky, proč jsou děcka známkovaná za nějaké*
35 *„i“, „y“, když prajzsky se to řekne úplně jinak. Takže tohle všechno, co*
36 *jste říkala, je pravda. Ano, pan farář, to byla autorita. Ale už něco*
37 *pamatuju, třeba už před těmi čtyřiceti lety, už nebyl ten učitel takovou*
38 *autoritou ani na té vesnici. Už to nebylo, tak jako, ta generace, která*
39 *byla před tou válkou. To byl pan farář, potom pan řídící plus nějakí*
40 *nejbohatší sedláci. Takže ta hierarchie se změnila, asi v těch 50. letech*
41 *se to tak nabouralo. Takže učitel už nebyl, to můžu odpřísáhnout. Pan*
42 *farář, když něco řekl, tak to platilo.*

43 *Ano, v té rodině obecně se to změnilo, od té tradiční, k moderní a*
44 *později postmoderní rodině. Samozřejmě v té tradiční velice fungovala*
45 *ta autorita, doma se muselo pomáhat, chodilo se do náboženství, a*
46 *podobně. Později už se, v té moderní rodině, nežilo tolik pohromadě, žili*
47 *rodiče a třeba dvě děti, ale tady se ta vícegenerační rodina držela celkem*
48 *dlouho, ne? Většinou žili prarodiče v jednom domě se svými dětmi a*
49 *vnuky. I teď v některých rodinách to tak je.*

50 *Na těch vesnicích ano, jo. I když teď už to taky neplatí. Ale je pravda, že*
51 *třeba máma mé manželky s námi žila až do své smrti, až do svých 86 let.*
52 *Takže někde se to drží, někde už ne. V každém případě velmi málo tehdy*
53 *velmi málo žen, ve vašem věku, v době, kdy já jsem nastupoval, ještě*
54 *nemělo dítě. (...) Jo, svatby v 18 nebo 19 letech byly běžné, takže třeba*
55 *tam, kde jsem bydlel v tom učitelském bytě, to okolo všechno byly holky,*
56 *co hned ze školy čekaly rodinu. Takže to se tady hodně drželo.*

57 *A vaše manželka se narodila přímo tady na Hlučínsku?*

58 *Ano, to je rodačka. A ona byla výjimka. Ona sama přiznává, že určitě*
59 *nebyla jediná, z pěti žijících sourozenců, která by mohla vystudovat*

60 vysokou školu. Ale to povědomí tehdy v těch lidech bylo takové, že
61 neměli představu, že budou něco lepšího, když vystudují. Takže třeba
62 mladší sestra manželky, manželka říkala, že se učila minimálně stejně
63 dobře, ale ona nikdy neprojevila zájem, že by šla třeba na nějakou
64 střední školu, že by si udělala maturitu, nebo dál studovala. Takže
65 manželka byla jedna jediná z těch sourozenců, a ostatní vůbec se ani
66 nesnažili.

67 A zaznamenal jste třeba nějaký rozdíl v tom, jak vás vychovávali rodiče
68 a vaši manželku její rodiče?

69 *No, ano. I ten rozdíl vesnice a města byl přece jenom trošku patrný. Ne
70 že by byla větší tolerance, že by jsme si mohli víc dovolit, ale přece
71 jenom, nebylo to tak svázané. Třeba mě, otec žil v době, kdy do kostela
72 nechodilo velice málo lidí, moje máma taky. Ale oni mě ani sestru
73 nenutili chodit do náboženství, navštěvování kostela, pravidelně
74 bohoslužby, to už ve městě ne. Část obyvatel ano, ale v tom městě to byla
75 nesrovnatelně menší část. Kdežto tam, to byste asi, to jsem tam nebyl,
76 spočítala na prstech jediné ruky, kdo nechodil do kostela. Když jsem
77 bydlel v jedné vesnici tady, od roku 1973 do roku 77, 78, tak jsem byl
78 v širém okolí jediný, kdo nešel do kostela.*

79 Takže vaše manželka k tomu byla asi vedená svými rodiči?

80 *Ano, to byla. Potom ale někteří, ani jeden z těch jejích sourozenců není
81 nijak ortodoxní, že by pro ně byl jenom kostel a nic jiného. Někteří chodí
82 už teďka jenom občas, když jsou ty svátky, dušičky, Vánoce a tak dále.
83 Takže už to není takové. A manželka byla první z té jejich rodiny, která
84 se tak, já nevím, my jsme to nikdy nerozebírali, ale ona v podstatě ze dne
85 na den jako, taková oblíbenkyně v kostele, chodila tam zpívat, no a ze
86 dne na den přestala. Takže pak byla ta černá ovce, no.*

87 Jo, ale odmalička k tomu byli doma vedení asi, že?

88 *No jistě, odmalička to bylo jasné, že se šlo do kostela. Prostě v neděli*
89 *ráno se šlo, všichni. Rodiče šli, jeden buďto šli na tu ranní, protože to*
90 *jsou dvě mše, že, to víte. No a ten druhý z těch rodičů šel s těmi dětmi,*
91 *povětšinou babina asi chodila dříve a děda s těma s těma dětma se*
92 *odebrali na tu druhou.*

93 Takže tam byl asi ten rozdíl, že u nich se muselo poslouchat, když se šlo
94 do kostela, šli všichni.

95 *Ano, ano, takhle. Jo, nebo byla i spousta věcí, které my jsme museli, že i*
96 *v tom městě ještě nebyly ty vymoženosti. Že jsme třeba museli nosit uhlí*
97 *na topení do kamen a tak, tak to se dneska nemusí, takové povinnosti,*
98 *no. Ale na té vesnici, určitě do jisté doby, měli více práce. Ale zase byly*
99 *rozdíly. Tam, kde, jako u nás, byl statek, tam byly krávy, dokonce ještě*
100 *do nějakých 14 nebo 15 let mojí manželky, tam měli myslím i jednoho*
101 *nebo dva koně. Chovala se prasata, nějaké kozy, nepočítaně slepic, a tak*
102 *dále. Jo a to každodenně nestihne jeden člověk, takže to byly takové ty*
103 *práce, které my jsme neměli. Takže to bylo hodně jiné. Ale potom*
104 *nastalo to, že ten dotyčný odešel, kdo se o to staral, a ti ostatní to museli*
105 *stihnout, nebo se něco omezilo. Ale dost rychle se to měnilo, v těch 60. a*
106 *70. letech. To byl obrovský rozdíl, některé věci se nedělaly, těch*
107 *hospodářských zvířat se chovalo méně, protože já když jsem se oženil*
108 *s manželkou a nastěhoval jsem se, před těmi necelými třiceti lety, tak už*
109 *se chovalo jenom prase, jedna nebo dvě kozy, nějaké slepice a to bylo*
110 *všechno. Takže ten rozdíl byl potom dost podstatný. Ale obecně tady*
111 *měli více práce, většina těch lidí tady chodila odmala do náboženství, a*
112 *tím pádem, že chodili na zpovědi, tak i pan farář věděl o rodinách*
113 *podstatně více, než potom.*

114 A když vy jste potom s manželkou vychovávali svoje děti?

115 *My jsme... já jsem, jak to nazvat. V takovém smyslu, jak se věří v Boha,*
116 *tak já jsem tomu nevěřil v podstatě už od dětství. A v podstatě mě v tom*
117 *podporoval otec. Oba rodiče zažili na vlastní kůži, a máma velice tvrdě*

118 válku, a hlavně konec války. A oba dva tvrdili, že kdyby byl Pán Bůh, tak
119 že by nemohl dovolit to, co se stalo. Takže, já si to myslím taky, takže my
120 jsme, žádné z našich dětí nebylo nuceno, a tím pádem nechodilo do
121 kostela. Akorát tajně, což já jsem dělal, že o tom nevím, byly poslední
122 dvě dcery pokřtěné. Čili my jsme dělali, že nic nevíme, babina je tajně
123 někam odvedla, že jde někam, a proběhl křest. Tím pádem, naše holky
124 nic nedostaly, protože tady se dodnes hodně drží, že když je křest, tak se
125 dostávají čím dál větší dárky, to je hrozné, co se dostává. V té době, když
126 byly naše holky, tak dostaly třeba náušnice zlaté, na svou dobu to byl
127 velký dárek, ale dneska je to úplně směšné. Takže, tohle bylo jejich
128 jediné setkání s kostelem. Ale my jsme dost cestovatelé, a holky s námi
129 jezdili do svých, no, ta nejmladší vlastně ještě teďka občas jede s námi
130 někam. Takže třeba v Praze byste našla asi málo kostelů, ve kterých
131 jsme nebyli, protože já uznávám kostely jako historickou památku.
132 Nedělá mi vůbec problém jít do kostela, ale ne na pobožnost, ale
133 prohlídnout si to. Takže holky s námi byly v mnoha kostelech, takže jim
134 nebylo bráněno v těchto věcech. Ale tím to taky skončilo a teď mají na
135 náboženskou otázku stejný názor, jako máme my.

136 No a jak jste vychovávali svoje dcery, to byl rozdíl, jak když třeba
137 vychovávali vaši manželku její rodiče nebo vás?

138 No tak určitě, v tomhle směru určitě. Takový ten příkazový, to bylo míň.
139 Ale rozhodně, rozhodně jsme nevychovali dcery tak, jak je to dneska,
140 že vlastně dítě může v podstatě cokoliv. Ale ještě, a to nevím, jak bychom
141 to zvládli, ale doufám, že ano, nebyly žádné počítače. Počítač byl jeden
142 někde v Praze, nebo v Ostravě možná, takové ty velké, to byly krabice, že
143 by se nevezly to téhle třídy. V televizi byl jeden, potom dva nebo tři
144 programy, ale pořád to nestálo za nic. Takže my jsme trávili spoustu
145 času jinak. Už jsme teda neměli žádná hospodářská zvířata, polnosti, a
146 tak jsme mohli být s dětma daleko více. Dost dlouho jsme, manželka
147 nebo já četli pohádky holkám večer. To už se dneska vůbec nedělá. (...)
148 Takže jsme s nimi trávili hodně času, takové to učení, bruslení,

149 *sáňkování, to se všechno dělalo. Ale zase, v určitých směrech to bylo*
150 *přísné, určitě se nesměly překročit jakési mantinely a pravidla. Ale*
151 *nebylo to asi takové, jak když vzpomenu manželčiny rodiče. U mých*
152 *rodičů to bylo trošku posunuté, ale taky, když se u nás řeklo, v sedm*
153 *hodin doma, tak to prostě bylo v sedm a přes to vlak nejel. To dneska už*
154 *nikde moc není. Teda nevím, jak vy jste to měla...*

155 No, já hodně podobně.

156 *Ono takové to smlouvání. Ze mě, jednak, v těch čtrnácti by si v mé době*
157 *nikdo ani netroufl jít na nějaký ples, jediné zábavy, před těmi*
158 *pětačtyřiceti lety, byly čaje. Nevím, jestli víte, co to je. Jo, ty kavárny se*
159 *živily tím, že odpoledne v neděli, to se začínalo tak ve tři, ve čtyři*
160 *odpoledne a končilo to někdy tak kolem sedmé, osmé večer. To bylo*
161 *jediné, a pak hned šupem domů. Neříkám, že někteří neměli třeba větší*
162 *volnost, ale u nás to tak bylo. A naše holky, do těch 17, 18 let, ne, že by*
163 *nechodily do tanečních, nebo že by sem tam někde nechodily s nějakým*
164 *klukem, ale měly nějaký řád, respektovaly ho, jestli se jim to líbilo, nebo*
165 *nelíbilo, teďka jsou dospělé, a ani jedna si nestěžuje na to dětství, že by*
166 *byly nějak týrané. Tak bití se u nás nevedlo vůbec, to bych měl strach, že*
167 *bych jim spíš něco udělal. To ne. Spíš je babina někdy vyplácala,*
168 *protože jim třeba řekla, že by měly jít zavřít slepice a ony nešly, tak*
169 *vzala vařečku a bylo.*

170 Takže žily s babičkou. To dělá taky hodně, že měly takovou tu úctu ke
171 starším, k prarodičům.

172 *Tak, tak, to jo. Protože babina byla v té rodině, vůbec, když zemřel její*
173 *manžel, ten zemřel o deset let dříve, než ona, tak ona to měla na starost.*

174 A můžu se zeptat, jak jsou staré vaše dcery?

175 *Nejstarší bude mít příští rok 40 let, ta druhá oslavovala letos 30 let a ta*
176 *nejmladší bude mít 24 let, ta ještě studuje medicínu. Takže tak.*

177 A žije některá z těch starších tady na Hlučínsku? Nebo s vámi?

178 *Ne. Ta nejstarší žije ve městě mimo Hlučínsko, ta prostřední je už*
179 *jedenáct let v zahraničí, ta je takový umělecký typ. (...)*

180 A když byly malé, měly nějaké povinnosti doma?

181 *No to určitě, měly. I svoje věci, když byl prostě čas na úkoly, tak se*
182 *dělaly úkoly, dneska se úkoly nedělají. Naučily se učit všechny. Neměly*
183 *problém se školou. Každá sice měla, nebo má, jinou povahu, to je jasné.*
184 *Ale základní povinnosti, že tam se musí uklidit, tam se musí prát nebo*
185 *vařit, manželka je vedla k tomu, to všechny umí, protože s tím neměly*
186 *problém.*

187 No a teď jako učitel, dokázal byste porovnat, jestli se to nějak změnilo?
188 Je jasné, že teď, v těch posledních pěti nebo deseti letech...

189 *Jako děti?*

190 Ano, jejich výchova, to, jak jsou vychovávané doma.

191 *Obrovský.*

192 Protože i tady asi klesla ta autorita...

193 *Jo, a to kohokoli. Rodičů, prarodičů, to nevím. Ale autorita rodičů je*
194 *rozhodně úplně někde jinde. Tady se vám, v této škole, dennodenně*
195 *vyjádří nějaký žák s takovým despektem o svých rodičích, že to je až*
196 *zarážející. Posun je neskutečný. Ono se to dost dlouho omlouvalo tím, že*
197 *to je taková demokracie, že to dříve bylo příliš autoritářské. Já si to*
198 *nemyslím, na bývalý režim jsem nadával taky, ale tahleta nesprávně*
199 *pochopená demokracie, která je teďka, ta musí být záhubou. (...)* Za mě
200 *bylo plnění povinností takové, že když se řeklo, že to bude takhle, tak o*
201 *tom nikdo neměl odvahu diskutovat. Že se našli grázlové i v době, kdy já*
202 *jsem chodil do školy, to je pravda. Ale tehdy dostal důtku, když to*
203 *nepomohlo, tak dostal dvojku nebo trojku z chování a když to*
204 *nepomohlo, tak skončil v polepšovně, tehdy to byl oficiální název. A z té*
205 *polepšovny většina z nich přišla tak, ne že by jim to někdo v té hlavě*

206 *předělal, ale oni dostali takový strach, že by tam museli znovu, že potom*
207 *dělali dobrotu. Že měli třeba blbé známky, to je pravda. (...)*

208 *Ted' je asi problém, že se ta výchova z rodin přesouvá do školy. Nebo ti*
209 *rodiče to tak očekávají, že?*

210 *Ano, ano, to si oni myslí. Očekávají to od školy, ale neočekávají, že je ta*
211 *škola bude nutit, aby něco dělaly. (...) Takže posun je nejen v kázni, ale i*
212 *znalostech, v ochotě se učit.*

213 *Takže se asi shodneme, že hlavní problém je to, že tam chybí základ z té*
214 *rodiny.*

215 *Ano, to jo. Rodina je základ v každém případě. Škola to už pak nemůže*
216 *dohnat.*

217 *A myslíte si, že je to otázka posledních třeba deseti nebo patnácti let?*

218 *No tak, jak jste řekla. Ono se to posouvá, po těch krůčcích. Ale rozhodně*
219 *ten největší posun nastal pár let po revoluci. Oni ted' chtějí mít jenom*
220 *práva. Ve škole neuslyšíte od děcek, že mají nějaké povinnosti. Oni mají*
221 *právo se vyjádřit. To jim nikdo nebere. Ale nemůžou se vyjádřit v době,*
222 *kdy vy jim vykládáte o učivu. Ale oni si myslí, že ano. Ted' je tady učitel*
223 *od toho, aby poslouchal, co říkají žáci, a ne naopak.*

224 *A myslíte si, že to bylo jiné, tady v okolí, na Hlučínsku? Protože i díky*
225 *historickým událostem tady všichni více drželi při sobě, rodina dlouho*
226 *žila pohromadě, s babičkou, dědečkem, a tak. Že by se to mohlo ukázat i*
227 *v té výchově. Protože vlastně to nejdůležitější dítě pochytlí doma,*
228 *v rodině, i to jednání s dospělými a tak.*

229 *No, já myslím, že ten venkova už dohnal ta města.*

230 *Ted' už asi jo, to souhlasím. Spíš když byl rozdíl, už když jste byl vy*
231 *vychováván a vaše žena, ať už to náboženství, nebo co doma museli*
232 *dělat. Že tady byl jiný způsob života, a tím pádem možná i jiná výchova*
233 *v té rodině.*

234 *No, když to vezmeme z toho hlediska společenského, jak ty autority*
235 *dříve, i třeba trošku násilím držené, tak teď už se lidé s despektem*
236 *vyjadřují i o těch autoritách, které dříve byly tolik uctívány.*

237 Je pravda, že ta doba už doběhla i sem, hodně lidí se sem stěhuje, a to
238 taky dělá dost. Protože některé děti mohou být doma vychovávány
239 přísně a přijdou do školy a vidí, že to tak všude není a mají to srovnání,
240 jak to je v jiných rodinách. Spíš když nebudu brát těch posledních deset,
241 patnáct let, tak že se tady hodně dlouho držela ta autorita třeba toho
242 faráře.

243 *Ano, autority vůbec tady, to jo. Třeba i my, když jsme nadávali na*
244 *starostu tady, tehdy to byl pan řídící, tak se sice našli lidé, kteří*
245 *hubovali, ale víceméně to byla autorita, na kterou si dlouho nikdo nic*
246 *moc nedovolil. A to byli třeba politici, kteří tam byli dosazeni*
247 *komunistickou stranou, ale i přesto ho většina lidí brala jako*
248 *představitele obce a měla respekt. Ale dneska už ten představitel obce*
249 *asi není vnímán takovým pohledem, jak to bylo tehdy. (...)*

250 Teď už je to hodně těžké, no. Ale myslím, že tady to bylo vždycky
251 takové uzavřenější, že se tady držely ty konzervativní hodnoty. Že na to,
252 jak to bylo třeba jinde, se to tady drželo dlouho.

253 *To určitě, to jo. Tím, že ten region tady byl, že ta část vlastně zůstala*
254 *Marii Terezii, po prusko-rakouských válkách. A oni tady jednou byli u*
255 *toho, pak u toho. Pořád to byla Česká republika, ale když třeba přišel*
256 *Hitler, tak oni ti chlapi v podstatě neměli vyhnoutí a museli jít do*
257 *Německa, i když zdaleka všichni nechtěli. Takže tím byl ten region*
258 *takový... asi bychom těžko v České republice našli takový, který by byl,*
259 *myslím, že to není nadnesené, tak trochu fackovaný tou dobou a zbytkem*
260 *republiky. No a oni tu tím byli přeci jenom trošku jiní a drželi více při*
261 *sobě.*

262 Ano, tady jde vidět, že rodiny žily pohromadě, více generací. Domy jsou
263 tu hodně velké, jde to poznat.

264 *Jo, jo. Ted' už ale, když se staví, tak jenom pro sebe. Tady je dům, kdy*
265 *rodiče tu mají velký dům, ale mladí si postavili svoje. Ale ano, to, co*
266 *říkáte je úplná pravda. Ta soudržnost, to co tu bylo, to se tu udrželo*
267 *podstatně déle, než asi kdekoli jinde. Ale už se to vytrácí.*

268 *Ano, ted' už se tomu ani nedá ubránit.*

269 *Jo. A ty generace, které budou následovat, tak to už asi nebude. A do*
270 *budoucná těžko budete vysvětlovat, že to bylo takhle nebo takhle,*
271 *protože vám už skoro nikdo neuvěří. Ale bohužel se to všechno změnilo.*
272 *V té struktuře rodiny ještě, dejme tomu, přetrvává. Je pravda, že*
273 *manželka byla druhá nejmladší, proto byl ten generační rozdíl dost*
274 *velký, a ted' už s těmi prarodiči nemůžeme být. Ale jinde, vybavenost*
275 *domácností, způsob chování. Jen chci říct, že ted' už i ty nejmodernější*
276 *záležitosti se týkají bývalé Pražské úplně stejně, jako jakéhokoli jiného*
277 *regionu.*

278 *Ano, to jo. Vy, jako učitel, jste jen měl šanci, tím, že jste učil celou dobu*
279 *tady v tom regionu, zachytit ten posun.*

280 *Ano, to je obrovský rozdíl ted'. A to už se nevrátí. Nevím, jak to ta*
281 *společnost vyřeší, já tady nevidím žádnou sílu, která by dostala na svou*
282 *stranu ty lidi. Tohleto se pokazilo seshora a zespod to nikdo nespraví.*
283 *(...)*

1 **Paní C, trafikářka na Hlučínku**

2 No, ono to tady asi taky přestává být takové, jaké to bývalo kdysi, že?
3 Stěhuje se sem hodně lidí...

4 *Ano, no. Ale ještě jsme na tom pořád lepší jak tady vedle v dědině. Tam*
5 *je, já jsem vlastně rodačka, když to tak vezmu, z tama. A to byla opravdu*
6 *malinká dědinka, opravdu jo, tam se tak znali všichni. A teď, to už je*
7 *snad větší, jak tady. Protože tam je tolik nových baráků postavených,*
8 *tolik přistěhovaných lidí. Třeba jak já jsem bydlela, na ulici, tak my jsme*
9 *tam byli tehdá čtyři baráky, jo, od té křižovatky k nám byly čtyři baráky.*
10 *To byl takový ten základ celé ulice. No a teď jako, když teda přijedu tam,*
11 *jak jsme bydleli, na ten barák, tak ta ulice nahoru, ta je celá doplněná,*
12 *samý nový barák. Celá ulice je dostavená. A to jako nemluvím o tom*
13 *druhém konci, co byla jedna část, tomu se říkalo Na koreji, jo, tak tam*
14 *byly dvě ulice a pak bylo pole a úplně vzadu koupaliště. No a teď tam je*
15 *úplně nová celá obytná zóna. Tam je já nevím, asi 300 stavebních míst,*
16 *nebo víc. A kolik už teď tam je baráků, těch nových. A to je samá*
17 *Ostrava a cizina jo, co se tam jako stěhují. Protože je fakt, že tam je to*
18 *pěkné místo, klidné.*

19 A je to kousek od Ostravy, že? Ono se to nezdá, ale tam jste za chvíli.

20 *No, to jo teda. I je tam dobrý spoj do Ostravy teďka. A je to kousek od*
21 *lesa tam, ta poslední ulička, co tam je, tak to už je opravdu, že máte*
22 *zahradku až do lesa. A to by se i mě líbilo, já bych tam dávala srnkám a*
23 *tak. (...) A holky, co vy vůbec studujete, jakou děláte školu?*

24 No, sociologii a andragogiku v Olomouci právě. A můžu se zeptat ještě
25 na to náboženství tady? Chodili jste do kostela?

26 *Ano, chodila jsem.*

27 A chodí tady hodně lidí? Je to vidět, to procento těch věřících tady?

28 *Je, je. Chodí tu hodně lidí do kostela.*

29 A i mladí nebo jenom ti starší?

30 *Chodí i mladí. Chodí i děti, i mladí. Jako ti staří chodí, ale spíš jen ten,*
31 *kdo je ještě schopný chodit. Protože dneska, když tam přijdete, tak je to*
32 *tam, samá babička, o berlích, s těma hůlkami a tak. Ale taková ta střední*
33 *generace, ta tam jako v celku je zastoupená. My jsme se jednou bavili,*
34 *tady s naším knězem, co je, a on říkal, že tak počítá, že těch 300 lidí na*
35 *té nedělní bude. Ale jo, zase záleží, jestli je po plesu, nebo je nějaký*
36 *svátek. Jo, opravdu záleží na různých okolnostech.*

37 A kolik tady máte obyvatel?

38 *Hm, kolik máme, 1800 nebo 1900 obyvatel. Ale já si myslím, že on to tak*
39 *počítal, že 300 lidí jako na jedné mši, jo. A v neděli jsou dvě ty mše. Já*
40 *teda většinou chodím na tu druhou, že se alespoň jednou vyspím.*
41 *Protože pondělí až sobota vstávám do práce, tak je to všechno náročné.*
42 *Takže v tu neděli si tak do té osmé, půl deváté vyspím a na tu desátou*
43 *jdu na mši. No... Já nevím, jestli chcete ještě něco takového vědět,*
44 *zeptejte se, jestli vám umím odpovědět, ráda vám řeknu.*

45 A proč si myslíte, že tady tolik lidí chodí do kostela? Že je tady tolik
46 věřících? Já jsem třeba z Vysočiny, jsem taky věřící, katolička, a tam ta
47 naše hlavní mše je o půl jedenácté a tam je třeba 200, 300 lidí, když je
48 dost. A to je teda padesátitisícové město, no.

49 *Já si myslím, že to tu tak bylo víc vedeno vždycky. A že i ty rodiny to tady*
50 *tak jako víc vedou, že se to v těch rodinách tam předává. Jo, ale je to věc*
51 *každého, protože mě třeba zarazilo, že u nás jeden kluk si našel holku,*
52 *někde z daleka. A ona nebyla vůbec věřící, ani pokřtěná, a pak jednou*
53 *v neděli, že budou jako křtiny a tak. Ona sama chtěla, chodila na ty*
54 *ponaučení různé, jo. A pak měli svatbu v kostele. Přitom to je holka,*
55 *která má úplně jiné zájmy. (...)*

56 A jsou k tomu náboženství děti vedené pořád, v těch rodinách?

57 *Jsou rodiny, kde jo. Jsou rodiny, kde se toho opravdu drží, že se třeba i*
58 *modlí společně a tak. A jsou rodiny, kde to vlastně je jen takovým*
59 *stylem, že oni to děcko pošlou do toho náboženství, do té třetí třídy, než*
60 *se dostane k tomu svatému přijímání a pak už to nijak neřeší. Ale zase je*
61 *tu třeba rodina, která má trojčata, nikdy nic s kostelem neměli společné,*
62 *ale ty děti samy chtěli chodit do toho náboženství, i letos dokonce byly u*
63 *toho svatého přijímání. Jo, ty rodiče k tomu sami přispěli, protože ta*
64 *mama byla rozvedená, ty trojčátka má s tím druhým manželem. Ona jim*
65 *nebrání, ona jde i s nima, jo. Je to i v těch děckách, že některého to*
66 *táhne, nebo třeba závidí, že ostatní chodí.*

67 No, tady asi spíš ty děti víc chodí, než nechodí, že?

68 *No, tu chodí dost, hodně do náboženství děti.*

69 Takže tady je asi normální chodit do náboženství, než nechodit.

70 *Jo, jo, tak asi. Ale řeknu vám, že v těch městech je to úplně jinak. Tam už*
71 *jako celkově si myslím, že nějaká víra, že má z něčeho mít respekt, to asi*
72 *ne. Já neříkám, že Pán Bůh má být nějaký strašák, to ne, nebo že tam*
73 *musím. Prostě když tam chci, tak jdu, to je takové to moje. V těch*
74 *městech ty děcka nemají vůbec takovou výchovu jako. Protože dneska*
75 *jsou to hlavně počítače a televize, rodiče nemají čas, jsou v práci. Ale*
76 *jsou rodiny, jo, že byli u přijímání a byli pokřtění. A někomu to zase nic*
77 *neříká. Já vám řeknu třeba, já mám dva syny, jo, oba dva byli vedení*
78 *stejně. Už tím, že vlastně mi manžel zemřel, tak jsme chodili. A teď ten*
79 *starší syn, on mi říkal, že to není jenom o tom, chodit do kostela, že věří*
80 *v toho Boha, že ho uznává, ale že není řečeno, že musí každou neděli být*
81 *v kostele. Ten mladší chodí, bez problému. Ten starší jde, když máme*
82 *nějakou mši za někoho nebo to, ale ne, že by šel každou neděli. To on*
83 *spíš jede na ty svoje koncerty.*

84 A žijí tady oba dva ti synové?

85 *Jo, jo. Ale i spousta těch jejich kamarádů, to já vidím, v tu neděli, jak*
86 *stojí u toho kostela, před tou mší, že si pokecají. A nebo Schola tu zpívá,*
87 *máme i Scholu, i sbor. Ve sboru jsou starší už, i staří, řekla bych, jo,*
88 *protože tam jsou lidi 70let a víc. Ale hezky zpívají. No a Schola, ti zase*
89 *zpívají na nějakých těch křtinách. (...) Můžete se ale klidně ptát, jestli*
90 *něco ještě chcete.*

91 No mě by zajímalo něco o výchově dětí, jestli třeba vidíte rozdíl mezi
92 tím, jak jste byla vychovávána vy a potom když jste vychovávala svoje
93 děti.

94 *Jako je rozdíl, určitě. Ale já myslím, že to je hlavně všechno tou dobrou*
95 *dané. Jo, opravdu, my jsme byli vychovávání doma úplně jinak. Bylo nás*
96 *pět dětí, měli jsme doma hospodářství, pole, a tak dále. A my jsme se*
97 *museli umět postarat. Jak jeden o druhého, tak jsme museli těm rodičům*
98 *pomáhat na tom poli. Já jsem třeba měla deset roků a vařila jsem oběd a*
99 *ptala jsem se mamy, co mám uvařit. A ona mi řekla: „Tam lítá kohutek*
100 *po placu, tak zabij ho a oškubej.“ Takové to bylo, jo. A já do dneška*
101 *jsem ji m vděčná za to a vzpomínám, že opravdu tata byl přísný, ale já*
102 *mu děkuji za to, že takový byl na nás. Jeho přísloví, které já vzpomínám*
103 *každý den, je: „ Hlupá můžeš být, ale poradit si musíš umět.“ A na to*
104 *dodnes vzpomínám, protože to je opravdu důležité, poradit si v každé*
105 *situaci. A to je jedna věc. No a druhá věc, jak bych řekla, nebyly*
106 *televize, my jsme potom měli, ale to byl večerníček a dost. Dneska děcka*
107 *sedí u televize nebo u počítače pořád. Oni nemají ty povinnosti, jak my*
108 *jme museli chodit husy pást a na kopřivy, na to pole a pomáhat doma.*
109 *Oni dneska nemají ty povinnosti, oni se nudí doma. A pak se vymýšlí*
110 *lumpárny. Ale zase, tam je další věc, že ty rodiče, opravdu, kdyby se jim*
111 *trošku víc věnovali, tak to tak taky nemusí být. Musí se ty děcka*
112 *zaměstnat. Ale jsou rodiny, které je pošlou do tanečního kroužku, do*
113 *sportovního. A ty děcka jsou jinak zaměstnané a už jsou jinak vedené. To*
114 *vidíte i v tom, že to děcko sem přijde, pozdraví, poděkuje. Ale jsou*
115 *děcka, která se neumí ani vyjadřovat. Jo, nebo spousta rodičů teď nemá*

116 čas na výchovu, protože doba je tak divoká, že musí být pořád v práci a
117 výchovu nechávají jenom na tu školu třeba. Ale škola vlastně má být
118 pomocníkem ve výchově, ale nemá vychovávat děti. Základ má být
119 vždycky doma, v té rodině. Já jsem byla s dětma sama, měli 4 a 6 roků,
120 když manžel umřel. A vždycky jsem se snažila, aby ty děcka
121 nezaostávaly, ale aby neměly ani plné kapsy. A myslím si, že zase to
122 k něčemu bylo. Nebo, já jsem z pěti sourozenců, a do dneška, i když
123 rodiče už oba dva zemřeli, a scházíme se vlastně každou neděli na
124 baráku jejich. Protože ten barák má brácha můj, on bydlí teda ve svém
125 baráku, ale než se mu děcka osamostatní, tak to udržuje. Je to stará
126 chaloupka, ale jak my tam jsme šťastní! A to není jenom to, že jsme tam.
127 Nejsme tam jenom moji sourozenci, ale i naše děti, a sestřiny vnoučata.
128 A oni se vždycky ptají, jestli půjdeme na chalupu, k babičce. Pořád tomu
129 říkáme, že jedeme k babičce. Pořád tady je nějaká ta rodinná
130 soudržnost.

131 No, to dělá asi taky hodně. Někde to tak vůbec není. I to, že vlastně tady
132 bydleli všichni pohromadě.

133 Ano, jako znám dva sourozence, co jsou rozhádaní, nebaví se. Ale my
134 jsme teda nešťastní, když se nesejdeme. My máme třeba tam na chalupě
135 udělaný strom života. On je velký, jako dveře, ještě asi vyšší a širší, a
136 tam my máme ty naše větve, babičky a děti. Je to takové krásné. Všechno
137 záleží, i jak se ty rodiny pohromadě drží. A myslím, že hlavní důvod té
138 nevychovanosti těch děcek je ten, že rodiče na ně prostě nemají čas nebo
139 se jim nevěnují takovým způsobem. Jsou benevolentní, děcka neumí
140 pozdravit, neumí poděkovat kolikrát. A úcta ke starším. Že by pomohly,
141 to my jsme vždycky letěly, když babky něco nesly. Je to jinačí. Ale to je
142 dobou.

143 A je to podle vás jen ta nejmladší generace? Jestli se to tady na tom
144 Hlučínsku udržovalo, taková ta autoritativní výchova, že se poslouchal
145 otec, chodilo se do náboženství a podobně.

146 *No, to asi jo. To až teď, kdy je ta jiná doba, třeba tak před těmi 15 lety.*
147 *To už je všechno teď jinak. Ale i teď jsou ty rodiny, kde to slovo prostě*
148 *platí doma. Ale je to i naopak. Teď třeba to děcko něco ve škole vyvede,*
149 *a ten rodič, místo toho, aby to děcko potrestal, tak jde, a stěžuje si na*
150 *učitele. To nikdy nebylo. Já kdybych provedla něco ve škole, tak bych to*
151 *ani doma neřekla, protože bych se bála, že ještě dostanu.*

152 *A když jste vychovávala své syny, měli jste to doma stejně?*

153 *Jo. Já jsem se vždycky snažila takovou tu pravdu, a tu spravedlnost*
154 *najít. Ten mladší syn dodnes ode mě asi ještě nedostal. On je ale velice*
155 *hodný. A ten starší zase, ten byl od děcka takový, že si vždycky dokázal*
156 *to svoje tak prosadit. (...) Ale snažila jsem se, abych nedala jednomu*
157 *víc, jednomu míň.*

158 *Takže až teď poslední dobou se to tady tak změnilo?*

159 *Ano, ano. Troufnu si říct, že těch 10 let už je to takové úplně jiné.*

160 *A to je nejspíš i tím, že se sem hodně přistěhovali lidé odjinud, tak je*
161 *jasné, že už se to tolik nedá udržet, když ty děti mají ve škole srovnání,*
162 *že někteří něco můžou a oni ne.*

163 *Tak, tak. To je ta doba taková.*

164 *A můžu se ještě zeptat, kdy jste se vy narodila?*

165 *Jo, to jsem neřekla. Já jsem se narodila v roce 1959, no. A bylo nás pět*
166 *sourozenců.*

167 *A vašim synům je kolik let?*

168 *No tomu staršímu bude 27 let a ten mladší má 24 let.*

1 **Paní D, studentka**

2 D: Já bych se tě chtěla zeptat, jaký máš pohled na religiozitu, jestli je to
3 opravdu tak, že je tam ta vysoká religiozita vidět, jestli je normální
4 chodit do kostela, do náboženství, o sobě můžeš říct...

5 *Tak zrovna já teda jsem nebyla nějakým způsobem tlačena k tomu,*
6 *abych chodila do náboženství nebo tak, i když jsem pokřtěná, ale potom*
7 *už ten tlak ze strany rodičů nebyl takový, že když jsem prostě nechtěla,*
8 *tak jsem nemusela, i když otec byl velmi vychováván tím stylem, že se*
9 *prostě do kostela chodit musí a tak.*

10 A chodí ještě do kostela?

11 *Ne, už ne. Jako od té doby, co se... Jakože byli... Svatba byla v kostele,*
12 *všechno proběhlo tak jako podle tamtěch pravidel a všeho, ale od té*
13 *doby, co se prostě oženil, tak už to tak jakože opadlo, kdežto jakože jeho*
14 *rodiče stále, i v dnešním jakože jejich věku, když jim je osmdesát, tak*
15 *pořád ten kostel navštěvují a jako jsou to jako opravdu křesťani. A i když*
16 *jsem vlastně chodila do školy, hlavně na nižší stupeň, tak mí vrstevníci,*
17 *to bylo v podstatě normální, že chodili do náboženství ve škole, potom je*
18 *vlastně čekalo to svaté přijímání a všechno, ale já jsem to teda*
19 *neabsolvovala, no. Takže si myslím, že je to tam opravdu vysoké, a i*
20 *dnes. Já mám dnes kamarádky, teda už tam nejsem tak často, ale i mé*
21 *dvacetileté kamarádky dnes chodí do kostela, když byly takhle vedeny už*
22 *od malička.*

23 D: Takže je to v podstatě tak, že to náboženství tam přetrvává, lidi jsou
24 k tomu vedení ještě dneska, i ta tvoje generace. A když jsi teda říkala, že
25 máš ty kamarádky, můžeš se zkusit zamyslet nad tím, jestli jste se o tom
26 někdy bavily, jak oni prožívají to náboženství? Jestli je to pro ně jenom
27 takový to stereotypní chození do kostela, nebo jestli tomu dávají větší
28 význam?

29 *Asi záleží, ale myslím, že když třeba byly mladší, tak to vnímaly takovým*
30 *způsobem, že prostě musí. Že jak kdyby je ti rodiče prostě tlačili a*
31 *musely tam jít, kdežto dnes, když se o tom tak bavíme, nebo možná že ty*
32 *konverzace o tom nejsou tak časté, ale že tam jdou s tím, že tam prostě*
33 *chtějí jít, a že se tím nějakým způsobem chtějí řídit nebo tak, že to*
34 *v podstatě už není tak, že by musely, ale že už jsou s tím nějakým*
35 *způsobem spjatí, za tu dobu.*

36 D: Jo, takže je to takový jejich životní styl už v podstatě...

37 J: Můžu se jenom zeptat na začátek, kolik je ti let a kde jsi teda vyrůstala
38 přesně?

39 *Tak je mi dvacet a vyrůstala jsem právě přímo ve městě na Hlučínsku.*

40 J: Takže ve městě...

41 *Ano, ve městě, v paneláku.*

42 J: A do školy jsi chodila taky tam?

43 *Ano.*

44 J: A jezdily tam do školy děcka i z okolí, nebo jen z města?

45 *Jezdily, a jezdilo jich hodně, právě z těch okolních vesnic. Protože si*
46 *myslím, že jsme byli taková, jakože jedna z lepších škol v tam, z těch*
47 *základních. Hlavně jazyková, potom tam byla i nějaká matematická,*
48 *takže o to byl docela zájem.*

49 J: A když bys srovnala to, jak tě vychovávali rodiče, nebo kdybys to
50 zařadila, jestli to byla spíš taková autoritativní výchova nebo
51 demokratická nebo jestli jste se o všem bavili nebo jestli u vás doma
52 existovalo takové to „zeptáme se tatínka a co řekne, to uvidíme“ nebo
53 jestli to fungovalo jinak.

54 *Tak u nás byla hodně taková ta tatínkova ruka, kdy jsem si nemohla*
55 *dělat jen tak, co jsem chtěla. A bylo mi to takové, že někteří kamarádi*

56 *právě mohli, a já jsem opravdu musela prostě v osm doma a žádné*
57 *diskutování, a fakt jsem musela přijít. Jako nepomáhala jsem se*
58 *slepicema, protože v paneláku jich asi moc chovat nemůžeme, ale taťka*
59 *právě i z toho, jak on měl to náboženské to, tak to fakt to jako fungovalo.*
60 *Že mamka si toho moc jako...hm...*

61 J: Takže oproti jiným dětem z toho města to byl rozdíl, že jsi to měla
62 horší a oproti těm z té vesnice? Musely dělat něco? Asi když bydlely na
63 vesnici, tak jo, ne?

64 *Hlavně my jsme se potom v tom městě moc nestýkali, že, protože musely*
65 *dojet domů a zpátky se vrátit, to byla blbost, že. A hlavně jsme jako*
66 *pořád poslouchali, že musí to doma a to a tam pomoci a tam uvařit*
67 *babičce a to. Já jsem jedinou povinností takovou v podstatě měla starat*
68 *se o mladšího bratra. Což jako neexistovala jako žádná diskuze, že ne.*
69 *Prostě jsem musela přijít vyzvednout ho ze školky, uvařit mu něco, takže*
70 *takovým stylem jo, ale kolem baráku jsem, jakože vůbec jako neskákala,*
71 *to ne.*

72 D: Tys říkala, že teda u vás byla ta autoritativní výchova tatínkova a pak
73 jsi tam zmínila něco v tom smyslu, že byl vychováván teda jako věřící, a
74 myslíš, že to s tím má nějakou spojitost, že ta jeho rodina byla věřící,
75 jsou to katolíci, že převzal ten styl výchovy?

76 *Já si myslím, že asi jo. Jako nikdy jsme to nějak neprobírali, ale myslím*
77 *si, že když už on byl od malička v podstatě tlačen a nucen nějakým*
78 *způsobem a musel to mít všechno prostě přesně nalajnované, tak mu to*
79 *přišlo normální, jako takhle to praktikovat i na nás.*

80 D: Já ti to ještě třeba nějak zkusím konkretizovat. Ta víra na Hlučínsku
81 je, co už jsem slyšela, docela spojená s tradicionalismem, že to tam bylo
82 tradiční, že prostě se chodilo do kostela. A myslíš si, že třeba je
83 souvislost mezi tím, jak ta víra dává ty kořeny té tradičnosti, že člověk
84 má v sobě zafixovaný takový ten řád, tu stabilitu, tu tradici, že se chodí,
85 tak že to souvisí s tím, že ta výchova je taky tradiční?

86 *Já si myslím, že to s tím určitě souvisí. Akorát u nás bylo, že ta výchova*
87 *tam takhle byla. Ale do toho kostela jsme jako nemuseli. Což si z jedné*
88 *strany myslím, že byl jako dobrý krok. Protože nutit někoho k tomu, aby*
89 *se, aby chodil do kostela, s tím moc nesouhlasím.*

90 D: Tak vaši vlastně taky nechodili, že...

91 *No, jenom taťka, a ten potom přestal.*

92 D: No, já myslím potom, co ses narodila.

93 J: A můžu se zeptat, tys říkala, že ses starala o mladšího bratra, kolik mu
94 bylo? Nebo kolik mu je?

95 *Je o čtyři roky mladší, takže teďka je mu šestnáct.*

96 J: A myslíš si, že tam je nějaký rozdíl, jak vychovávali tebe a jeho nebo
97 že to bylo stejné, že si drželi takové to, cos mohla ty, mohl on. Nebo že
98 se to změnilo, že tam ty čtyři roky byli poznat.

99 *Jako měl to jednodušší a má to pořád jednodušší. On tam nemá žádnou*
100 *tu povinnost o nikoho dalšího v podstatě se starat a celkově, to co já*
101 *jsem mohla později, to on mohl dřív. Takže takhle jo. Ale jinak*
102 *samozřejmě jakože neměl to úplně, úplně jiné. Akorát když já jsem*
103 *mohla být, já nevím, v patnácti v osm doma, tak u něho už se to tolik*
104 *jakože teďka třeba neřeší. A může i bez problémů někde spát a takové.*
105 *Kdežto já jsem si to musela, jakože fakt vybojovat.*

106 D: Takové nespravedlivé, co?

107 J: A ty jsi říkala, že taťka vyrůstal ve městě přímo nebo někde jinde?

108 *Jo, přímo.*

109 J: A máte tam prarodiče?

110 *Ne, ne. Vlastně taťka v podstatě ze začátku dětství vyrůstal v těch*
111 *vesnicích okolo, mamka taky, a potom se přestěhovali do města, a*
112 *vlastně prarodiče zůstali...*

113 J: A jezdíte tam za nima na ty vesnice?

114 *Jezdíme, akorát teďka už v podstatě žije jenom jedna prababička, ale*
115 *jezdili jsme hodně. A tam je to úplně, že, striktní takové, všechno kolem*
116 *těch domů...*

117 J: Takže se asi stýkáte, nebo když jste byli malí, tak jste se asi hodně
118 stýkali, ne, že jste tam jeli jednou za čas...

119 *To ne, to ne, byla tam taková ta kompaktnost.*

120 D: A babičku, dědu máš teda ve městě.

121 *Ano, no, teda jeden děda už taky nežije, právě z té taťkovy strany, ten*
122 *nežije, ale ti chodili opravdu a chodí pořád, i když chodí špatně, jsou*
123 *nemocní. Kdežto z mamčiny strany chodí jenom děda a ten jako tak*
124 *občas.*

125 D: A bavíte se o tom třeba s babičkou, s dědou, myslím z té taťkovy
126 strany?

127 *Ne.*

128 D: Nechtěli po tobě třeba, abys šla s nima někdy?

129 *Ne, to ne. Právě že ten nátlak tam nějakým způsobem vůbec nebyl.*

130 D: Ani z jejich strany?

131 *Ne.*

1 **Pan E, katolický farář na Hlučínsku**

2 Vy jste tady tedy vyrůstal?

3 *No já jsem se narodil ve Slezsku, ale vyrůstal jsem tady, moje rodina je z*
4 *vesnice, ta je tady dvanáct kilometrů, no a v těch 21 letech jsem odešel*
5 *odsud na studia a potom pendluju tak různě po Moravě a po Čechách,*
6 *pak jsem se vrátil do svého rodného kraje, zrovna sem do vesnice, takže*
7 *to beru jako takovou zajímavou výzvu, protože odsud pocházím, ale*
8 *spoustu věcí už jsem tak nějak jako zapomněl nebo jsem z nich vypadl a*
9 *teď musím do nich nějak znovu se obouvat.*

10 Jaké věci myslíte?

11 *No třeba religiozita místní, ta je taková... Zrovna včera večer tady byl*
12 *takový diskusní večer, tady jeden z rodáků, nějaký Ciprián Lelek má*
13 *v těchto dnech 200 let od narození, podle toho se dělají nějaké akce, tak*
14 *včera byl takový diskusní večer, původně to mělo být na téma*
15 *Duchovnost na Hlučínsku, pak to ale bez našeho vědomí někdo změnil*
16 *na Duchovnost jako hodnota, což nám nikdo nedal vědět, ale to je jedno.*
17 *Takže tam zazněla spousta postřehů, které by vás asi hodně zajímaly, tak*
18 *některé věci budu možná trochu kopírovat podle toho včerejšího večera.*
19 *No a je to možná trošku o slovíčkách, že... tam zaznělo, že tento kraj je*
20 *typický tím, že je nábožensky takový poměrně řekli bychom silnější, ale*
21 *že... někdo tam mluvil o tom, že by bylo škoda opustit tradici, na čemž*
22 *jsme se shodli, ale že problémem bývá tradicionalismus. Že lidé tak jako*
23 *aniž třeba někdy bez nějakého hlubšího přemýšlení nebo hloubání tu*
24 *náboženskou praxi prožívají, nějakým způsobem ji naplňují, no ale že*
25 *ten duch je někde tam jinde.*

26 Takové to tradiční katolictví...

27 *Ano, tradiční katolictví, ale ono má samozřejmě svoje úskalí, ale taky*
28 *svoji krásu, svoji hloubku...*

29 Podlě mě si má ale k tomu Bohu každý dojít nějak sám... Je potřeba nad
30 tím přemýšlet a nebrat to jen tak automaticky.

31 *Jistě, k Bohu musí dojít každý sám, ve smyslu, že má tu svobodu, že se*
32 *pro něj může rozhodnout, že s ním bude nějak komunikovat nebo já*
33 *nevím co, podle toho, co Bůh nám tady odkázal, že si podle něj můžeme*
34 *utvořit svůj život, ale o tom Bohu by měl člověku někdo taky říct, protože*
35 *víra je ze slyšení, ať už je jakákoliv. Jestli jsou tady dneska lidé, kteří se*
36 *profilují jako buddhisté nebo hinduisté nebo já nevím co, Hare Krišna,*
37 *tak na to museli nějak přijít, získat informace, teprve potom se v nich*
38 *něco hnulo, nebo s nimi někdo hnul nebo já nevím a začal se rozvíjet ten*
39 *proces, že se té filozofii nebo víře nebo náboženství začali nějak víc*
40 *věnovat a sami sobě řekli, že to je moje cesta, touhle cestou půjdu, že...*
41 *Tomu možná říkáme nějaká konverze nebo jak by se to dalo nazvat, ale*
42 *musí jim dát ten vnější impulz někdo. Otázka je, jak je to u malého*
43 *dítěte, které se křtí a vnímá akorát to, že ta voda je studená, že jo, když*
44 *je jako v tom kostele v zimě třeba. Ale určité záruky tam mají ti rodiče,*
45 *kmotrové, oni se tam zavazují, jestli to myslí vážně nebo nemyslí, to už je*
46 *otázka jejich svědomí a nitra, ale že tu informaci nebo ten styl života,*
47 *tuhle duchovnost nebo jak bysme to nazvali, že předají tomu dítěti.*
48 *Pokud to udělají, to už je potom druhá věc.*

49 A vy si teda myslíte, že tady ta víra je o tom tradicionalismu?

50 *Já si myslím, že tady je víra, jsem o tom přesvědčen a... Ten*
51 *tradicionalismus zase, to je takový fenomén, který neznamená, že ho*
52 *všichni nějak mají v sobě, jo, prostě když někdy... já nevím, jste studenti,*
53 *tak když jste na přednáškách, pan profesor, paní profesorka se snaží*
54 *vám stáhnout modré z nebe a vy stejně myslíte na to, že večer v devět*
55 *máte akci, tak jste myšlenkama úplně jinde. Podobně si myslím, jsou dny*
56 *nebo i týdny, kdy díky okolnostem prožívám náboženskou, vnitřní*
57 *duchovní bídu, říkám si Pane Bože, kde jsi nebo tak, no a jsou období*
58 *takové poměrně normálního všedního klidu, kdy plním náboženské*
59 *úkony nebo vnitřní úkony, protože je to z úcty k Bohu, prosím ho o něco*

60 nebo tak, a jsou zase období, není jich myslím moc, takového
61 intenzivního prožívání náboženské roviny, duchovního světa, jako kdy...
62 Jestli můžu takovou zkušenost z loňska, přestože jsem římskokatolický
63 duchovní 17 let a nějakou tu zkušenost mám za sebou, tak mě někdy
64 hodně zahanbují lidé, u kterých poznáte, že to myslí vážně s tou
65 náboženskou rovinou. Přišli tady dva mladí lidé, to byl takový blbý
66 pátek, jak jsou ty blbé pátky. Jen taková odbočka ještě, že ten
67 tradicionalismus dnes tady doprovází, ale to je možná všude, určitá
68 pověřivost, lidé jsou pověřiví. „Pane farář (klepání do stolu), co
69 kdyby...“ No a to byl pátek, kdy chodili lidi tak jako furt něco vyřizovat,
70 a pak už jsem za třetíma nebo čtvrtýma zavíral dveře a teď vidím,
71 že přichází další dva, muž a žena, žena v černém, muž tak nějak všedně
72 oblečený. Tak jsem počkal, až přijdou blíž, oni nezvonili, viděli, že
73 stojím za dveřma a teď on byl takový jako neslaný nemastný, a ona bylo
74 vidět, že asi plakala, protože měla kolem očí, no to poznáte, že. Tak jsem
75 se ptal, co jako potřebují a ona začla mluvit o tom, jestli by mohli jít se
76 mnou do kostela, což jako není tak úplně běžná prosba, většinou lidé
77 chtějí nějaké potvrzení, kdy budou křtiny nebo kdy může být pohřeb nebo
78 takové ty běžné věci, pro mě běžné věci, a najednou do kostela. Neměli
79 foťák, že by šli něco nafotit. Tak šel s nima, odemkl jsem kostel, posadili
80 jsme se do kostela, no a teď bylo ticho, tak si říkám no a teď co. Tak
81 minutu a půl bylo ticho, tak jsem si říkal Pane Bože, co jako teď s nima?
82 Pak jsem se tedy otočil k nim a říkám: Můžu pro vás něco udělat? A ten
83 muž byl takový zaražený a ta žena začla v postatě asi plakat. Porodila
84 dítě v těch dnech, maličké, 680 gramů, což není moc, ale diagnóza,
85 lékaři říkali, že je to hodně špatné, hlava se vyvíjí jinak než tělo, jsou
86 tam vnitřní potíže hodně špatné a komplikace zásadní, tak jsem
87 pochopil, že přišli jako škemrat Pána Boha, což je zásadní věc. A já
88 jsem teď zase v duchu... To už je vlastně modlitba, když takhle
89 žonglujete v duchu s Bohem, a já si říkám: Pane Bože, co s nima mám
90 dělat, co ji mohu nabídnout? A zase bylo chvilku ticho, a pak jsem jim
91 řekl, že podle toho, co popsali, ta situace je velmi vážná, tam není moc

92   *naděje. Přestože zázraky se dějí, tak je dobré reálně počítat se vším,*
93   *takže požádám pár svých známých, aby se začli modlit, takový nějaký*
94   *modlitební boj se tomu říká, že. A pak ještě o křtu, protože ti rodiče měli*
95   *představu jistou, že by to dítě nechali pokřtít, což je možné i v takovém*
96   *situacích nebezpečí smrti a tak dál, a pak jsme se rozloučili s tím, že*
97   *když budou něco potřebovat, ať mi napíšíou ohledně toho křtu nebo tak.*
98   *A když jsme odešli z kostela, tak jim říkám Víte co, klekněme si tady na*
99   *pár sekund a poprosíme tady Pána o pomoc, tak oni bez hlesu klekli, co*
100   *taky člověku v takové situaci zbývá. Tak jsme tam dali takovou krátkou*
101   *modlitbu a oni pak odešli. To byl pátek odpoledne, v sobotu se nic*
102   *nedělo, a já mám v neděli tři bohoslužby za sebou. Vypínám mobil,*
103   *protože je mi to trapný, když to začne zvonit u oltáře. No a mezi tou*
104   *první a druhou bohoslužbou jsem ten mobil, ani ne tak kvůli tomu, zapl,*
105   *pípla mně smska a ta maminka psala, že prostě neví, co se stalo, ale že*
106   *došlo k radikální změně toho vývoje podle těch přístrojů a lékaři neví*
107   *proč. Víte, to jsou okamžiky, kdy cítíte svou malost, nedůvěru. No tak mi*
108   *bylo tak všelijak. Dneska má Honzík už rok a čtvrt, ne, rok a dva měsíce.*
109   *Vždycky to bude asi trvat u těch dětí vypiplaných, že budou nějaké*
110   *komplikace. Ale u těch rodičů co to znamenalo, znamenalo to takovou*
111   *jakousi vnitřní vděčnost, jinak tu vděčnost vyjadřuje žena, jinak ten muž,*
112   *ale nějak objektivně, viditelně, k zásadní změně, že by začli poctivě*
113   *chodit v neděli do kostela, to tam jako není.*

114   *Oni teda nechodí do kostela?*

115   *Oni měli svatbu v kostele já nevím, někde v Americe nebo co a prostě...*
116   *Oni o sobě mluví, profilují se jako věřící lidé, ale takový ten prvek*
117   *návštěvy té bohoslužby, ten tam jako chybí. Čili já si myslím, že je to*
118   *zasáhlo, že tam bylo zaseto nějak do budoucna, ale oni musí bojovat. On*
119   *je podnikatel, ona se stará o ty děti. Takže oni budou bojovat takovou tu*
120   *každodenní, aby se dnešní člověk v tom dnešním světě udržel a právě*
121   *těmito doteky tohoto typu si Bůh člověka přitahuje, no ale je to cesta*
122   *dlouhá. To znamená, že v té náboženskosti regionu toho Hlučínska, že*

123 *toto jsou okamžiky, které, si myslím, podle mě přesvědčují o tom, že lidé*
124 *prostě tu víru mají. Ti starší, nebo takoví, co byli vedeni od malička*
125 *nějak v té náboženské rovině, tak poctivě naplňují tadytyhle záležitosti,*
126 *návštěvy bohoslužeb a takové religiozity, která prostě se předpokládá, že*
127 *nějaká bude, a ta víra v jejich srdcích nějak je. Je ale ohrožována*
128 *samozřejmě dnešním světem pověrčivosti a já nevím čím vším, těch*
129 *elementů je hodně.*

130 Takže myslíte, že se to jako proměňuje? Třeba u mladší generace?

131 *Já si myslím, že ano, myslím si, že ano, protože dneska jsou... Tady u*
132 *nás na vesnici je ta situace maličko jiná, než třeba ve vesnici, odkud*
133 *pocházím. Tam já jsem třeba byl, když jsem měl patnáct, osmnáct let, tak*
134 *byly ještě za komunismu, takové ty společenství mládeže, že jsme se*
135 *scházeli...*

136 To tady nemáte?

137 *Tady to moc není jako zatím, to se musí dneska budovat. Tehdy to bylo*
138 *svým způsobem jednodušší, protože ať už jste o tom přemýšleli nebo ne,*
139 *tak to byla určitá forma naší touhy vnitřní se setkávat, mluvit o*
140 *náboženských věcech, za a, a za b aniž jsme to pojmenovali, tak to byla*
141 *jakási forma revolty, věděli jsme, že to není úplně oficiálně, že klidně by*
142 *to mohl někdo estébákovi nebo tak, že by nás prostě špehoval nebo toto.*
143 *Ale na těch vesnicích, na tom Hlučínsku si myslím, že prostě se spousta*
144 *takovýchto věcí tolerovala, jo, spíš se hlídal ten farář, aby nějak*
145 *nevybočoval z té linie, která za režimu tady byla. Kdežto dneska těch*
146 *aktivit prostě svět nabízí daleko víc než tehdy, čili je přitáhnout, nebo*
147 *nabídnout mladým lidem, aby se setkávali, když přibývá izolace mezi*
148 *lidmi, tak je hodně si myslím náročné, na nějakou invenci, něco*
149 *vymyslet. Protože říct „Přijďte v neděli ve dvě na pobožnost, budeme se*
150 *tam modlit nějakou litanii“, za první oni tomu vůbec nerozumí, o čem*
151 *mluvím, a za druhé v neděli odpoledne se buď spí, nebo se jde do kina*

152 *nebo do supermarketu, to všechno prosakuje i do těch lidí, kteří se nějak*
153 *nábožensky profilují nebo žijí.*

154 Tak to se určitě změnilo, dřív ta spolča byla opravdu něco, co ty mladé
155 lidi drželo nějak při životě, nějak pospolu. Když já jsem chodila do
156 spolča, nemělo to ten náboj, nebylo to takové nakopující. Je to asi o
157 něčem jiným.

158 *No a ještě pak si myslím, že přeci jenom ten náboženský rozměr člověka,*
159 *to, že nějakou víru chceme prostě prezentovat svým životem, což obnáší*
160 *taky určitá morální pravidla, život podle nějakých těch příkázání a já*
161 *nevím co, kdo toto dělá, je svým způsobem dneska takový exot, je*
162 *v takové menšině, protože co mladé lidi zajímá, je to, aby prostě byli*
163 *spolu, aby spolu něco hezkého prožili a tak dále, patří tam vztahová*
164 *oblast, která je dneska... Jako srdce plane lidem furt pro někoho, ale je*
165 *to degradováno, to vidíte sami kolem sebe, a prostě zachovat si nad to*
166 *ještě nějakou laťku toho, že hodnoty typu, já nevím, té zamilovanosti,*
167 *nějaká zdrženlivost nebo věrnost nebo tak, že manželství je přece jen*
168 *nepřekonaná instituce, to je hodně těžké dneska, hodně. A jsou lidé*
169 *stateční, kteří se rozhodnou, že to chtějí takhle zkusit, no.*

170 Tak proto jsou právě potřeba taková ta spolča, takže vidíte, že v tom
171 nejste sám, že těch lidí je víc, ne?

172 *My jsme tady, byl tady kolega přede mnou, který byl přemístěn, já jsem*
173 *byl zase odněkud přemístěn tady, ze malého města v Jeseníkách, a oni se*
174 *tady scházeli během školního roku, zařídil lidem takovou aktivitu,*
175 *jmenuje se to Ve škole Ježíšově, je to prostě taková forma čtrnácti*
176 *setkání za rok, kde lidé přijdou, maj tam přečíst nějaký biblický text,*
177 *popřemýšlet o něm, něco si k tomu říct, to je taková základní forma. A*
178 *tam třeba přijdou babičky, ty přijdou vždycky. Babičky jsou věrné,*
179 *babičky jsou vděčné taky za ledaccos, ať se dělá cokoliv. U těch mladých*
180 *lidí je to složitější opravdu také tím, že dneska oni mají práci a nemají*
181 *pracovní dobu takovou, jako jsem měl já, když jsem za komančů chvílku*

182 *pracoval, že dělám od šesti do dvou a už mě nic nezajímá, dneska lidé, ty*
183 *chlapi nebo i ženy pracují, dělají dvanáctky v obchodech nebo všelijak,*
184 *prostě to je hrozné. Čili ten člověk je rád, že je rád. On přijde domů ve*
185 *čtyři, v pět nebo v šest, já nevím, podle toho, co dělá, teď má doma*
186 *děcka, svoje starosti, nějakou práci, nějaké povinnosti, něco s tím má*
187 *drobného vyřídit, a pak má jít ještě někam si sednout, to už ne, už je*
188 *unavený, už toho má plné zuby, takže prostě je. Je to, čili je to, myslím*
189 *si, že se to přesouvá tahle možnost nabídnout lidem něco spíš do*
190 *víkendu, kdy lidi mají svým způsobem většina volno a tam je toho zase*
191 *pro toho kněze víc, čili tady se otvírá pole pro pomoc těch nesvěcených*
192 *křesťanů, to znamená lajků takzvaných, a to je zase proces, lokalita*
193 *tohoto typu „Co se tam tlačí ta Nováková, prostě, ona tam chce číst*
194 *čtení, vždyť koktá“, takové to běžné jako... Ta půda nebo podmínka té*
195 *farnosti, která svědčí o tom, že jsme normální lidé, kteří prostě máme*
196 *potíže se vším možným a mně se osvědčilo spíš vycházet mezi ty lidi ven*
197 *a hledat cesty, jak s nima navázat kontakty, jak komunikovat, abysme o*
198 *sobě v první řadě věděli. A nepůjdu před Hrušku, před obchod a*
199 *nepostavím se a neřeknu „Přijďte na pobožnost“, když je fotbal*
200 *v televizi nebo já nevím co, musím s těmi lidmi navázat kontakt, musím.*
201 *Ať je to Hlučínsko nebo kdekoliv. Na tom Hlučínsku je ještě takové*
202 *specifikum, že tady ti lidé střední a vyšší generace mají takový, nevím*
203 *jestli můžu říct, dohromady slitou úctu a odstup od toho duchovního, což*
204 *má svoje klady, ale taky někdy v některých věcech svoje záporny, a říkám*
205 *to proto, že ve srovnání s tím městem na Jesenicku, kde jsem sloužil čtyři*
206 *roky, zatím nejdýl, tam nás bylo daleko méně na nedělní bohoslužbě, ale*
207 *dělali jsme občas nějakou společnou akci, a ti lidé se učili prostě přijít*
208 *do té farní budovy, na tu faru, posedět, společně něco vytvořit. To se*
209 *vytváří hodně dlouho a pomalu, ale hrozně to ty lidi oslovuje, získají*
210 *prostě základní takovou představu nebo zkušenost, že ten duchovní je*
211 *tam pro ně, že to není jenom farář, který prostě káže, jo, ale že můžeme*
212 *normálně komunikovat. To je moje nejvzácnější zkušenost. V rámci*
213 *České republiky jsem sloužil jako vojenský kaplan a v tom jsem se*

214 *utvrdil, že to bude cesta asi všude, takhle, kterou je možné použít, hledat*
215 *k těm lidem cestu, jak je a v tom pozdravit, zeptat se Jak se máte, stojí to*
216 *za hovno, že? To ti lidé slyší, než když tam přijdu oděn a začnu mluvit o*
217 *milosti posvěcující, kdy lidé nevědí, co to je.*

218 *A vy tady teda nemáte nějaké takové akce farní?*

219 *Máme, máme, a chci, aby jich bylo trošku víc. To s tím trošku souvisí,*
220 *ale ne úplně zásadně, taková ta akčnost, jako že se furt tvoří nějaké*
221 *akce, pro seniory, pro děti, pro školy, pro ministranty, pro muže. Pro*
222 *muže je to takové někdy složitější, protože muži moc nechcú, po tý*
223 *práci, my vám natřem kostel nebo my vám uděláme to, jo, posedíme,*
224 *vypijem pivo, opečem párek nebo ho sníme, to je ten svět mužů. A když*
225 *takhle to ty různé stavovské skupiny, když to tak pojmenuju, děláme ty*
226 *různé akce a je jich někdy hodně, tak uniká někdy to nejpodstatnější, ten*
227 *můj osobní vztah k tomu Bohu. Kdy potřebuju opravdu se ztišit, zalézt*
228 *někam, ať mi všichni dají svatý pokoj. Abych se mohl soustředit na to, že*
229 *ten Pán Bůh mě chce slyšet, vidět, když to tak řeknu. Takže to je někdy*
230 *trošku složitější, když těch aktivit je moc. (...) Čili nabídnout lidem něco,*
231 *většinou není to maličká skupinka, které to z vděčnosti přijmou, přestože*
232 *dneska sedí lidé doma u televize nebo já nevím kde, tak přijdou. A i ten*
233 *duchovní, i těch pár lidí, kteří mu pomáhají, takoví ti pomocníci by si*
234 *měli hlídat, aby opravdu přes aktivnost nebo akčnost neztráceli ten*
235 *vnitřní, duchovní náboj, to je nebezpečí, no.*

236 *A jak je to tady třeba s návštěvností bohoslužeb? Je to procento těch*
237 *věřících vidět v kostelech?*

238 *Jo, tak na tom Hlučínsku ano, tady těch lidí přijde proti jiným regionům*
239 *naší Republiky daleko víc. To procento, běžně udávané procento návštěvy*
240 *bohoslužby v neděli na území České republiky je dvě procenta*
241 *z populace. Tady si myslím, že je třeba těch procent 12, dokonce někde*
242 *v nějakých údajích, jak bylo sčítání, kolem sedmnácti, ale ta hra s čísly*
243 *je velmi nebezpečná, protože čísla jsou zavádějící, prostě jsou přesná,*

244 *matematicky, tak umí v člověku vytvořit pocit něčeho Je to dobrý, je to*
245 *v pohodě. To je průser. Zaprvé je to průser, který mě odvádí od mého*
246 *živého vztahu k Bohu a zadruhé mě tak to trošku uondá a říkám si No*
247 *tak jo, nabídnu jim to základní a prdím na to, ne, aby děti měly, aby si*
248 *nestěžovaly, že nemají tady bohoslužby a já nevím co. Takže 12, 15*
249 *procent, no. To se dá spočítat. Ale samozřejmě i míň. Tady ta vesnice*
250 *ztratila trošku. To byla původně vesnice klasická Hlučínská, na*
251 *Hlučínsku, tím, že tu byla velká fabrika, tak se postavili nějaké paneláky*
252 *a bytové domy a přišli lidé z cizích částí země za prací, a oni, to je český*
253 *jev, že s tou migrací ti lidé opustí vlastní tradice a kořeny. Tak to se*
254 *stalo i tady, takže tady ty baráky kolem dokola, ty lidé si drží tu*
255 *religiozitu, snaží se ji předávat těm mladším generacím, kdežto sídliště*
256 *tam vzadu, tam na Opavu směrem, tam bytový dům má osm, dvanáct*
257 *bytových jednotek a v neděli ráno se otevřou dveře jenom z jednoho*
258 *bytu, třeba že někdo jde na modlitbu, jo? Čili to je ten druhý svět tady a*
259 *pokud má tato vesnice přes 4000 obyvatel, v neděli na těch*
260 *bohoslužbách je dejme tomu šest stovek lidí plus mínus, tak se dá celkem*
261 *spočítat, že to procento je větší než... V takových vedlejších dědinách,*
262 *kde je taky tři a půl tisíce obyvatel a těch lidí je tam třeba 1200, 1500 za*
263 *tu neděli se otočí na těch bohoslužbách, jo? Proti těm Jeseníkům, kde to*
264 *město mělo čtyři nebo tři a půl tisíce obyvatel a v neděli nás tam bylo*
265 *osmdesát nebo sedmdesát.*

266 *(...) Myslím si, že i na tom Hlučínsku přijde takové třídění, kdy ty*
267 *babičky... Ještě pardon, my jsme letos měli sraz ze základní školy,(...) a*
268 *teď jsme se bavili, pak už byla volná diskuse, a jedna spolužačka, dneska*
269 *už taková dáma, říká tím jazykem tady místním Děvuchy, co si myslíte,*
270 *tak až budu v důchodě, tak budu do kostela chodit furt, no co chceš*
271 *doma dělat? To je zajímavá myšlenka, protože mně se zdá, že ona má*
272 *něco do sebe. Jako totiž ta religiozita na Hlučínsku, z určitého pohledu,*
273 *je součástí taky nějaké místní kultury, ten kostel je místo, které je*
274 *esteticky hezké, umělecky hezky ztvárněné, dokonce je tam pořádek*
275 *někdy, není tam cítit plíseň nekdy, a tak dál. A teď tam probíhají*

276 *bohoslužby, kdy ta bohoslužba je určitý dialogický proces toho kněze a*
277 *těch věřících, kdy tam zaznívá v jednom z mála míst ještě slušná čeština,*
278 *ve smyslu že tam nejsou vulgarismy, někdy je trošku problém, že jsou*
279 *cizí kněží z cizích zemí, že s tou češtinou mají problém, ale snaží se,*
280 *takže je tam tohle, je tam nějaká muzika, aspoň ty varhany nebo zpěv*
281 *nebo pokus o zpěv, což taky se hodnotí, jsou tam ty lidé, co slouží, ten*
282 *kněz, ti pomocníci, ministranti, jsou nějak oblečeni, aspoň na pohled to*
283 *někdy vypadá hezky, čili to je určitá forma nabídky taky kulturního*
284 *prostředí a ty babičky jako když, oni mají práce dost, starají se a*
285 *pomáhají těm svým mladším generacím, ale chtějí se tam taky setkat,*
286 *vidět, většinu tvoří ženy, žena prostě potřebuje mluvit, to je jasné, a je*
287 *tam ten růženec přede mší, tak ony se modlí ten růženec, je to forma*
288 *modlitby, u toho se podívají „Aha, ta má nový kožich...“, to je normální*
289 *věc, to patří do života člověka, a to si myslím, že vyvolává trochu kritiku*
290 *u mladších generací, ty mladší generace z mého pohledu se trošku*
291 *ospravedlňují tím, že nechodí na ty bohoslužby,: Podívejte se na ty baby,*
292 *chodí to do kostela a pak to pomlouvá. To je taková fráze někdy, já bych*
293 *za to dával pohlavky. Ale když je člověk starší, děcka vylétnou z hnízda,*
294 *lověk prožívá svoji samotu, ztratí partnera, a co máte doma dělat jako?*
295 *Furt se dívat na televizi, vždyť tam nic není. Tak uděláte taky pár kroků*
296 *do toho kostela, je to o nějakým pohybu, ty babičky s těma hůlkama, já*
297 *je obdivuju. Takže to vyvolává někdy jakési generační napětí. Ta*
298 *babička do toho kostela chodí i v týdnu i v neděli samozřejmě a občas*
299 *připomene těm mladším dětem, vnukům: „Taky byste měli jít do*
300 *kostela“. A oni... Vyžeňte někoho z postele v nedělu ven, jsou kace do*
301 *nocí, do rána a ty katolíci to maj tak blbě, že to maj vždycky ráno, ty*
302 *bohoslužby. Někde je taky večerní, ale málo.*

303 *A vy jste říkal, že sloužíte tři mše v neděli, to sloužíte tady?*

304 *Tady je ještě vedle taková vesnička, tam je trošku menší kostel sv.*
305 *Urbana, tak tam mám ranní v sedm, pak mám osm třicet a pak mám tady*
306 *znovu desátou.*

307 To máte frmol, v tu neděli...

308 *Ta neděle je taková náročnější, když ještě odpoledne je program nějaký,*
309 *tak to je celkem takový záběr.*

310 (...)

311 *Je tady výuka náboženství ve škole, to v některých lokalitách nebývá, že*
312 *těch dětí není moc, že, jsou to většinou děti z rodin, které nějakým*
313 *způsobem praktikují náboženskou víru, tak ty děti chodí na náboženství*
314 *na faru nebo do nějaké jiné prostory, ale tady se chodí do školy, protože*
315 *těch dětí je dost...V těch Jeseníkách jsem chodil do školy, přestože tam*
316 *těch dětí jsem měl devět celkem, od jedničky až po devítku, no, z každého*
317 *něco, ale zase strategicky se mi zdálo, že by bylo škoda školu opustit, jo,*
318 *protože mě to nabídlo. (...) Komunikoval jsem s kantorama, děcka o mně*
319 *věděly, jel jsem s nima na lyžák a už ta škola nebyla pro mě cizí a já*
320 *jsem pro ně taky nebyl úplně cizí člověk, tak myslím, že toto jsou takové*
321 *drobnosti, které opravdu jako vedou k tomu, abych mezi ty lidi šel ven,*
322 *protože čekat na faře, až někdo zazvoní – vy jste zvonily a já jsem*
323 *neslyšel.*

324 A vy jste teda působil i jinde, vidíte rozdíl mezi tím, jak ty lidi berou tu
325 víru tady a jinde?Vy jste říkal, že tady ty starší lidi mají nějakou směs
326 úcty a odstupu, myslíte, že je to jenom tady na Hlučínsku?

327 *Nejenom tady, je to i jinde, ale například, myslím si, že v těch končinách*
328 *Sudet, Jesenicko, Severní Čechy, Jižní Morava, Slovinsko, když tam těch*
329 *lidí je méně, protože ztratili kořeny, protože v té generaci se narodili, jo,*
330 *v těchto krajích, tak pokud je víra ze slyšení, z nějaké informace a nikdo*
331 *jim tu víru nepodal nebo jim podal karikaturu, tak oni za tou vírou*
332 *nepudou. A proto ten duchovní je jedna z osob, které mohou něco*
333 *zprostředkovat, tak tím, že to jsou opravdu daleko menší společenství*
334 *těch farních věřících, tak mám možnost s nima intenzivněji komunikovat,*
335 *jít k nim do rodin, pokud mě nepozvou, tak se tam pozvu sám jako.*
336 *(smích) A tam dochází taky k tomu, že když s těma lidma, jelikož jich je*

337 méně, častěji kontaktujete, vzniknou ty vztahy podle mě intenzivnější, ne
338 u všech, ale často, pak už dochází k tomu, že se ty lidé potykají a taková
339 jakási ta bariéra, takový ten odstup, on tam třeba zůstane, ale v
340 trošku jiné podobě, jo, ty lidé vytvoří rodinu. Já jsem věděl o všech těch
341 babičkách v podstatě v Jeseníkách, které se tam motaly, tady nevím,
342 jsem tu teprve rok a čtvrt, a když máte šest set lidí, tak to nejde.

343 Takže podle vás je takový určující ten kontakt toho kněze s lidmi?

344 Neřekl bych určující, ale hodně důležitý. Protože právě zrovna ti starší
345 měli zažité, že pan farář seděl na faře a dělal ty bohoslužby, pohřby,
346 pokřtil, chodil po vesnici, tak každý chlap smekl klobouk nebo pozdravil,
347 z toho jsou takové ty... Když se sejdou ti lidé, tak někdo z těch starších
348 řekne, třeba po pohřbu, když je taková ta hostina a pak už se družně
349 mluví, jo: „Tak jako kdysi, pane farář, starosta, pan učitel a pan farář.“
350 To byli tři, co tak určovali tep té vesnice, toho městečka. To samozřejmě
351 dneska není vůbec pravda, a neřekl bych, že se to musí za každou cenu
352 vrátit, ale tím, že ten duchovní mezi ty lidi jde, tak za prvé získá osobní
353 pohled, vlastní zkušenost, čím ti lidé žijou, čím ta vesnička, městečko,
354 lokalita dýchá, jaké tam jsou problémy, měl by se zajímat, co se probírá
355 v obecním zastupitelstvu, jo, jaké jsou plány, ale k tomu toho
356 duchovního nikdo nepřinutí, to musí on sám poznat. A zaprvé pro to, aby
357 to mohl potom v osobní modlitbě nějak zpracovávat a říct „Pane Bože,
358 požehnej těm, co staví tu čističku odpadních vod, tak ať maj nějaký
359 prachy“; a taky proto, aby prostě nebyl jak tele: „Se tu postavil nový
360 obchod?“ – „To je tu, pan farář, už tři roky, to jste si nevšiml?“ Žijeme
361 ve světě, který nám prostě neustále podává nové a nové informace a bylo
362 by hloupé vědět o tom, že v Bruselu se bavili o tom, že zdražit okurky a
363 nevědět, že tady v sousedním domě leží těžce nemocný člověk, jo, to by
364 ten kněz měl vědět. No a tak.

365 Proč je podle vás zrovna tady tak vysoká religiozita?

366 Jeden z důvodů je historický, ten je teda zásadní...

367 Je to teda součást té identity obyvatel?

368 *Jo, já si myslím, že ano. Ale ten historický důvod je ten, že Marie Terezie*
369 *to území poskytla Prusku, budoucímu Německu. Německo, přestože*
370 *z Německa vzešel Luther a já nevím kdo, protestantismus, tak zrovna*
371 *Prusko bylo, nebyly tam takové tlaky nebo bouře, které by to území*
372 *přetavily, evangelizovaly, zůstávalo většinou katolické, bylo to území,*
373 *kde ta religiozita byla hodně silná a vlastně tři sta let tenhle kraj patřil*
374 *pod Německo, s mírnými chvilku tam, chvilku tam, takže to přinášelo*
375 *určité těžkosti ve smyslu, že ti muži bojovali v první světové válce,*
376 *v druhé světové válce za německou stranu, tím si vysoužili určitý despekt*
377 *od těch, co byli za vodou, tedy od těch lokalit, které patřily pod*
378 *Rakousko-Uhersko, že. Ti lidé procházeli různými zkouškami, chvilku*
379 *pod Německem, chvilku pod Českou první republikou, pak zase pod*
380 *Německem a tak dál... To jsou věci, které působí určité potíže, ti lidé*
381 *byli hodnoceni mnohdy jako druhořadí občané Republiky, a toto*
382 *všechno jsou věci, které když se sečtou, tak komplikují trošku člověku*
383 *život a když jde do tuhého v lidském životě, lidé se k Bohu obracejí a*
384 *snaží se samozřejmě tu rovinu religiozity předat těm svým potomkům*
385 *atd. a říct jim takové ty rady babiček, které jsou velmi nadčasové, ale*
386 *dneska už se na ně málo slyší – „Drž se Boha, on tě ze všeho vyvede“.*
387 *To je věta, která by klidně mohlaq být napsaná v Bibli, ona tam je, ale*
388 *trošku jinak, a tady ti lidé tuhle zkušenost vlastně udělali, jo, za války*
389 *ztratili spoustu, že, muže, nemohli nikde říkat, že bojovali v Hitlerově*
390 *armádě, v německé armádě, protože to byl nacismus. Těch kluků se*
391 *nikdo neptal, že, ti museli narukovat, protože byli součástí Říše, takže*
392 *historický důvod, že ta religiozita je taková poměrně silnější...*

393 Takže to pro ty lidi byla nějaká naděje, myslíte?

394 *Ano, v nejistotě a ve zmatcích těch politických převratů, že patříme*
395 *jednou tomu a jednou tomu, to je prostě, toto je stabilita. Náboženský*
396 *svět je stabilita.*

397 To bylo potom i za komunismu, že...

398 *Tak to bylo už v celé Republice v podstatě, ale ne všude. Severní Čechy,*
399 *tam to bylo hodně složité, tam to bylo hodně komunistické, že. A zase do*
400 *těch, období padesátých, šedesátých let, do těch krajů s vyšší*
401 *religiozitou, což byla i Vysočina, tam byli posíláni učitelé na umístěnku*
402 *a různí takoví, kteří byli echt červení, aby prostě se snažili potlačit*
403 *někoho, zesměšnit, zdegradovat tu náboženskost. Někomu se to dařilo, ty*
404 *plody toho zažíváme i dnes mimo jiné. Jestli se o České republice říká,*
405 *že je to hodně ateistická země, já s tím úplně nesouhlasím, ale mohly to*
406 *být plody čtyřiceti let masírování obyvatelstva.*

407 A proč třeba tady se to udrželo tak přes ten komunismus? Protože to
408 muselo být všude, ty tlaky, ne?

409 *Já si myslím, že komunisté poznali, že přesto, že se hodně snažili, tak*
410 *tady prostě ty lidé v tomhle se nějak jako moc nedali, kdo byl vzdělanec,*
411 *měl nějaký titul, kdo byl, měl nějaké vyšší postavení v těch podnicích*
412 *velkých, že tady, tak lidé z osobních, nějakých vnitřních důvodů pak za*
413 *a, za b, z důvodu aby nebyli pro škodu vlastní rodině. Já znám z vlastní*
414 *rodiny příklad jednoho příbuzného, který měl velmi solidní post, ale*
415 *vedení mu dalo nůž na krk, že buď vstoupí do strany anebo o to místo*
416 *přijde. Tak on byl formální komunist s knížkou červenou, to místo si*
417 *udržel, do kostela chodil, to nepřestal chodit do kostela, no ale vysloužil*
418 *si takové posměšky a pohrdání od kolegů typu „Pročs vstúpil? Mně*
419 *nevadí, žes vstúpil, ale žes vystúpil!“ Že, jak bylo v tom filmu... To je*
420 *jedna oblast. Pak kantoři, profesoři ze středních škol jezdili na*
421 *bohoslužby jinam, že. U nás je farní kostel vedle ve vesnici a tam jezdila*
422 *jedna paní profesorka z jednoho městečka, já jsem viděl, že to jsou cizí*
423 *lidi, byli jinak oblečení, taková prostě dáma to byla s hezkou dcerkou, a*
424 *až pak jsem se dozvěděl, že to je prostě středoškolská profesorka, která*
425 *kdyby ve svém městě šla do kostela, tak má padáka, že. Tak takováhle*
426 *forma. Někdo se na to díval kriticky, že to jsou lidé falešní, já to*
427 *nesoudím, protože na to zaprvé nemám kompetenci a ti lidi si prožili*

428 *svoje peklo, takže... No a tady na tom Hlučínsku, myslím si, že drtivá*
429 *většina lidí na Hlučínsku byli lidé středního a nižšího vzdělání, taková ta*
430 *většina, a ty lidé se nedali. Oni do toho kostela chodili.*

431 Ale taky určitě museli mít z toho problémy, ne?

432 *No, obyčejným lidem většinou ten režim nějak moc neubližoval, nedával*
433 *jim nůž na krk, spíš lidem, kteří měli postavení a vzdělání, protože to*
434 *byli potenciální, já nevím, to asi není pravda, když to řeknu, potenciálně*
435 *kádry, ale ten komunistický režim se vždycky profiloval, jakože je to*
436 *pracující lid a inteligence, a ta inteligence je potřeba stáhnout na svoji*
437 *stranu, že, to jsou lidé, kteří udávaj nějak tep a posun společnosti, tak ti*
438 *byli masírováni hodně.*

439 Takže proto nebyl ten vliv tady takový?

440 *No, myslím si, že tady... Protože co vím, tak spousta těch lidí opravdu si*
441 *hledala práci... Menší procento v zemědělství nebo v těžkém průmyslu,*
442 *že. To byli lidi, kteří ráno ve čtyři vstávali, aby jezdili na šichtu a*
443 *odpoledne v půl čtvrté byli doma. Pak doma makali na svém. Jsou to*
444 *lidé velmi pracovití, ti lidé Hlučínska, lidé, kteří mají v sobě*
445 *zacomponovaný řád, to si myslím, že je také pro tu religiozitu místní*
446 *hodně typické a svým způsobem důležité, protože prostě do kostela se*
447 *chodí, jo. Jistěže se vás jednou zeptá úplně na konci Pán Bůh, ale vy si*
448 *taky položíte otázku, nebo vás se někdo zeptá: „Proč tam chodíš?“ No a*
449 *ten člověk dejme tomu, to neumí pojmenovat, tak jako to má být. To je*
450 *součástí, myslím si taky, na tom Hlučínsku, že těch tři sta let pod*
451 *německou vládou nebo pruskou vládou, ti Prajzáci, že, Prusáci, že*
452 *prostě ten německý... Němec je člověk určitého řádu, jsou to houževnatí*
453 *lidé takoví, a toto tady prosáklo, prostě ti lidé, oni si zametají, to je*
454 *pověstné, na Prajzku se zametá, ale já to vidím, já už taky zametám.*
455 *(smích) A zametají hlavně ti, co jsou u hlavní silnice, že. (...) V tomhle*
456 *jsou ti Prajzáci exotičtí, takoví, že oni opravdu umí pracovat. Zase, je*
457 *určitý vývoj, dneska nejsou pracovní příležitosti, ty lidé doma sedí, mají*

458 nějakou podporu, už to taky přináší nové nějaké... Má to vliv na ty lidi,
459 že. Ale ten základ takový prostě takový je. I za komunistů to byli skupiny
460 pracovníků zednické, tesařské, které pracovaly v Praze na velkých
461 akcích památkových objektů, že tam prostě se vytvořil obraz o nich, že
462 odvedou dobrou práci. Taky se říkalo o nich, že jsou takoví až hodně
463 šetrní nebo až skrbliví, asi to má taky nějaký kořen v něčem. Ti lidé
464 prožili taky za to období určitou třeba bídu, že. V těch prvních obdobích
465 hospodářské krize, kolem třicátých let, to ještě mě babička říkala: „Je
466 dobré si nakoupit, aby ta mouka na půdě byla, aspoň pár balíků, protože
467 nevíš, co přijde.“ Dneska nás nenapadne už. Máme pennymarket,
468 naložíme košík, pak to stejně vyhazujeme, protože to nespotřebujeme, co
469 nakoupíme. Ale tehdy to nebylo, čili ti lidé se snažili myslet na zadní
470 vrátka, na zadní kolečka a tak. No, takže to... a to se určitě projevuje i
471 v náboženské oblasti, protože ten náboženský svět má, když to tak řeknu,
472 určitý řád, to není že dneska mám náladu, tak budu věřit, a zítra ne, ale
473 prostě náboženský rozměr člověka vyžaduje taky určitý systém.
474 Povinnosti se plní furt, že. Tak to u těch Prajzáků tak nějak je. Součástí
475 možná té tradičnosti nebo tradicionalismu, že on do toho kostela v
476 neděli jde, někdy to tam jako odsedí, odstojí a splněno, neporušil jsem
477 přikázání.

478 (...)

479 Mně to tak zní, podle toho, co říkáte, že ty lidi si to tady fakt chodí jen
480 tak odsedět...

481 Ne, to nechci, aby tak vyznělo. To je předmět kritiky mladších generací,
482 o které si myslím, že protože jsou mladší a takoví jako průbojní, tak oni
483 chtějí... Mladý člověk touží po takové upřímnosti, po...

484 Mít v tom jasno...

485 Tak. Ale je to opravdu už jiný svět. Starší lidé vnímají ty věci jinak. A oni
486 v sobě mají zakódované zaprvé, že ta nedělní bohoslužba k tomu životu
487 patří. Že ať už k tomu tu dispozici mám nebo to tam opravdu jenom

488 *odsedím, protože mě bolí zub nebo myslím na to, jestli jsem ten sporák*
489 *vypla nebo nevypla nebo co, tak to je prostě pevná součást jejich života,*
490 *ve které oni ten náboženský rozměr mohou mít někdy velmi živý, někdy*
491 *takový jako vlašný. Kdežto mladý člověk ten chce...je radikalista, černé*
492 *nebo bílé. Ale není to tak, ten život není jenom černobílý... A z toho*
493 *dochází k určitým napětím, no. Babička řekne: Vstávejte do kostela. A*
494 *oni řeknou: Ne, nejdem, až budu chtít... Ted' už jsem trochu odběhl od*
495 *tématu... Ne, není to tak, přijít si to jenom odsedět, jsou tam lidé s živou*
496 *vírou, oni taky bojují každý den, a to si myslím, že je ve všech*
497 *náboženstvích, náboženských systémech, že prostě o tu víru se musí*
498 *bojovat.*

499 Když už mluvíte o těch jiných náboženstvích, jak je to tady s jinými
500 náboženskými systémy?

501 *Tak Hlučínsko je římskokatolická oblast, jsou tady... S tím, že sem přišli*
502 *lidé, sem nebo jinde do Hlučina, tak si přinesli... Jsou tady třeba lidé*
503 *s vyznáním řeckokatolickým, nějakí pravoslavní tady jsou, pár*
504 *protestantů je tady, v jedné vesnici tady deset, patnáct kilometrů, tam je*
505 *dokonce evangelický kostel, což byla taková výjimka poměrně na*
506 *Hlučínsku, mají dohodu s pravoslavnými, že jednou za měsíc přijede pop*
507 *z Olomouce. Ale 91 procent jsou katolíci.*

508 Takže ti ostatní, to jsou spíš teda imigranti?

509 *No, trvale bydlících rodáků, takových, co tady byli, narodili se a žili, to*
510 *jsou výjimky. Jistě, v dnešní době máme myslím poměrně velké procento*
511 *těch, kteří nejsou nikde pokřtění nebo zakotvení, protože to jsou děti své*
512 *doby, taky to jsou plody té ateizace komunistické. Takže přibývá spíše*
513 *lidí takhle nepokřtěných. To bude přinášet zase určité problémy, protože*
514 *například lidé moc nevědí, nevím, jestli je vhodné to říkat, že na pohřeb*
515 *v kostele má právo pokřtěný katolík. (...) To není výmysl, abysme je*
516 *podráždili, není součástí toho společenství, že? Nijak. Tak tohle bude*
517 *přibývat, že... Hlučínsko, o něm se mluví jako o oblasti, kde je poměrně*

518 *silný takový akcent na rodinnou soudržnost, rozvodovost je tady menší*
519 *než v jiných oblastech. Tím neříkám... to není vyjádření o kvalitě těch*
520 *manželských vztahů. Taky se mlátí paličkama na nudle a prostě tak*
521 *normálně, že. Ale rozvodovost jako taková je tady menší, i když přibývá,*
522 *roste, ale oproti jiným oblastem je tady menší. Úcta nebo takovéto...*
523 *k zemřelým, jako návštěva hrobů, udržování těch hrobů, čistota kolem*
524 *toho. Jestli je to i z důvodu, že já mám tady hrob taky, tu mají souseď,*
525 *někdo jiný, a oni to mají furt upravené, tak zase, z jakési takové, abych*
526 *ukázal, že to taky umím. To možná taky nějakou roli v tom hraje, ale ti*
527 *lidé se snaží. A když je dušičkové období, listopad, tak oni jdou, já*
528 *nevím, jak je to jinde, ale jdou opravdu všichni na ten hřbitov. Svíčka,*
529 *modlitba, vzpomínka. To jsou nádherné dny, to já osobně mám hrozně*
530 *rád, protože na hřbitovech na dušičky se dá úplně krájet ta atmosféra*
531 *pokoje, nikdo tam v duchu nenadává. (...)*

532 Tak to je asi tak obecně, u těch katolických rodin, ta návštěva hřbitovů
533 na dušičky nebo nízká rozvodovost...

534 *Jo jistě, to jo, tam je jako akorát otázka, jestli ti lidé jsou ochotni radši*
535 *trpět v tom vztahu než aby dali najevo, že to prostě nezvládli a rozvedli*
536 *se. To je pro mě otázka. Další že manželství je svazek, který v mnoha*
537 *případech po těch letech drží pohromadě děti, že. Přece jenom děcka*
538 *vylétnou z hnízda a co teď jako... Jo, čili jestli někdy to držení toho*
539 *svazku, oficiálního, legálního je pro formu nebo z nějakých zjištěných*
540 *důvodů, to já nedokážu říct.*

541 (...)

542 *Pak je tady spousta těch starších žen, to je obecně asi v celé Republice,*
543 *ale tady taky zvlášť, jakože chodí starší ženy na ty bohoslužby v týdnu,*
544 *protože mají zaprvé čas, jsou to důchodkyně. Jsou to většinou vdovy,*
545 *protože muži většinou umírají dříve a dneska už jsou to výjimky, ale před*
546 *pár lety byla spousta vdov, které desítky let žily samy, protože ztratily*
547 *manžela ve válce, v německé armádě. Dostávaly nějaké odškodnění od*

548 *Německa formou těch bonů a pak nějakých těch marek nebo co, ale to už*
549 *jsou dneska výjimky, to už je let a let, že. Už asi vymřeli, ti lidé. Ale taky,*
550 *to byly ženy, které prožily životní otřes, ztratit mladého kluka,*
551 *v těhotenství ještě navíc, prostě on se nevrátil z války, byl nezvěstný*
552 *dokonce. To, že se někdo vrátil z nějakého zajetí ruského nebo*
553 *sovětského po letech, těch případů nebylo moc. Ale spousta těch žen*
554 *prostě zažily životní tragédie, ztráty mladého manžela, což taky jako buď*
555 *někdo rezignuje, nebo propadne zoufalství, malomyslnosti anebo si tu*
556 *víru uchová, volá, obrací se k Bohu o pomoc. Takže to je taky prvek,*
557 *který tohle tak nějak ovlivňoval, profiloval.*

558 A teda když jste tady vyrůstal, jestli se k tomu ještě můžu vrátit, jak se
559 to proměňuje oproti vašemu mládí, když jste se sem vrátil? Je to teda
560 v tom, že ti mladí teď nechodí do toho kostela tolik? Je to hodně poznat,
561 rozdíl mezi těmi generacemi?

562 *Obecně je jiná doba, jiný svět, lidé mají dneska více možností. Tam, kde*
563 *jsou těžkosti, tam je člověk Bohu blíž, protože zjistil, že se nemá o co, o*
564 *koho opřít. Člověk je nestabilní, režim je nestabilní, politika se lidem*
565 *hnusí, jsou lhostejní už prostě, kdežto ten Pán Bůh je furt nějak stejný.*
566 *Ale přesto každý den na vás útočí miliony všelijakých nabídek, hlasů,*
567 *abyste následovali konzum, jiné hodnoty, nevím co. Ještě lidé mají nějak*
568 *v podvědomí nebo si to řeknou nebo to nějak pozmění, že být věřícím*
569 *člověkem, aspoň trošku poctivým, znamená přinést nějakou oběť, čas,*
570 *nedělní spánek. to není hloupost, to prostě tak je. Peníze, furt tam chodí*
571 *kostelník s kasičkou v neděli mezi lavicema. Já nevím, kolik ještě těch*
572 *momentů je, ale lidé tím, že mají opravdu dneska možnosti mít skoro*
573 *všechno, tak Boha nepotřebují. To je sekularizace jakási, materialismus,*
574 *který prostě zaměstnává lidská srdce, otupuje je. A ta doba je taky*
575 *opravdu rychlá, takže člověk cítí ve svém nitru touhu se na chvílku*
576 *zastavit, prožít nějakou náboženskou, duchovní zkušenost, ale tu víru,*
577 *v tom presu všem, to neudělá, nemá k tomu sílu. Takže pak už ani do*
578 *toho kostela nejde. To, že maminka nebo babička pobrblá, to nějak*

579 *přežije, ne. A myslím si, že i my duchovní k tomu trošku přispíváme*
580 *někdy. (...) Není moc chvil, momentů, kdy vám někdo dodá vnitřní*
581 *radost, pokoj. Myslím si, že to taky je jakési znamení doby, že i pro ty*
582 *duchovní, kteří přece jenom ještě na ty lidi mají nějaký vliv, na to*
583 *stádečko v tom kostele, že někdy zapomínáme, že ti lidé potřebují spíš*
584 *pohládit. (...) Já jsem tady na Hlučínsku jediný prajzký kněz rodák, jinak*
585 *jsou tady z jiných oblastí. A ti lidé jsou mi blízcí, oni to i oceňují. Tady je*
586 *náš kněz, který nám rozumí, který tady vyrůstal. To si myslím, že to taky*
587 *není špatná věc. (...)*